

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Bc. Marie Ouředníková

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Visegrádská skupina - vývoj a postavení v EU

(diplomová práce)

Autor: Bc. Marie Ouředníková

Vedoucí práce: Ing. Iveta Černá, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne

.....

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce, paní Ing. Ivetě Černé, Ph.D., za její ochotu, cenné rady a odborné vedení při zpracovávání zadaného tématu. Dále bych chtěla poděkovat mojí rodině za trpělivost a podporu nejen při psaní této práce, ale i během celého mého studia.

Obsah

Obsah	1
Seznam zkratek.....	4
Úvod	6
1. Použité indikátory a metody	10
1.1. Ekonomické indikátory	10
1.1.1. Hrubý domácí produkt.....	10
1.1.2. Inflace	11
1.1.3. Nezaměstnanost	13
1.1.4. Obchodní bilance	14
1.1.5. Bilance přímých zahraničních investic.....	16
1.2. Statistické metody	18
1.2.1. Analýza závislosti časových řad.....	18
1.2.2. Popis vývoje časových řad	20
2. Státy Visegrádské skupiny	23
2.1. Visegrádská skupina	23
2.1.1. Historie a současnost Visegrádské skupiny	24
2.1.2. Společné charakteristiky členských států V4	25
2.1.3. Odlišnosti v ekonomickém vývoji států V4	27
2.2. Česká republika.....	32
2.3. Slovensko	37
2.4. Polsko.....	42
2.5. Maďarsko	46
3. Vývoj ekonomických indikátorů	52

3.1.	Tempo růstu reálného HDP	52
3.2.	Míra inflace.....	54
3.3.	Míra nezaměstnanosti	56
3.4.	Shrnutí.....	57
4.	Teritoriální struktura obchodu	59
4.1.	Zahraniční obchod České republiky	61
4.1.1.	Obchod České republiky s EU	61
4.1.2.	Největší obchodní partneři České republiky	63
4.2.	Zahraniční obchod Slovenska	69
4.2.1.	Obchod Slovenska s EU</	

Seznam zdrojů	103
Seznam tabulek	110
Seznam grafů	112

Seznam zkratek

AKP	státy Afriky, Karibiku a Pacifiku
CEFTA	Central European Free Trade Agreement Středoevropská dohoda o volném obchodu
CZK	česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EU 15	Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko a Spojené království
EU 27	Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Spojené království, Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Kypr, Malta, Rumunsko a Bulharsko
EUR	euro
Eurostat	Statistical Office of the European Communities Statistický úřad Evropských společenství
Extrastat	statistický systém pro sledování zahraničního obchodu zemí Evropské unie se třetími zeměmi
GSP	Generalized System of Preferences Všeobecný systém preferencí
HDP	hrubý domácí produkt
HICP	Harmonized Index of Consumer Prices harmonizovaný index spotřebitelských cen
HND	hrubý národní důchod

ILO	International Labour Organization Mezinárodní organizace práce
IMF	International Monetary Fund Mezinárodní měnový fond
Intrastat	statistický systém pro sledování pohybu zboží mezi členskými zeměmi Evropské unie při vnitrounijním obchodu
ISC	index spotřebitelských cen
JAR	Jihoafrická republika
NATO	North Atlantic Treaty Organization Severoatlantická aliance
OCT	Overseas countries and territories zámořské země a území EU
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
p. b.	procentní bod
PT	Portugalsko
PZI	přímé zahraniční investice
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development Konference Organizace spojených národů o obchodu a rozvoji
USA	United States of America Spojené státy americké
VB	Spojené království
V4	Visegrádská skupina (Visegrádská čtyřka)
WB	World Bank Světová banka
WTO	World Trade Organization Světová obchodní organizace
ZVO	zóna volného obchodu

Úvod

Visegrádská skupina (V4) představuje uskupení čtyř států střední Evropy, které jsou si v mnohém podobné. Po převážnou část druhé poloviny dvacátého století tvořily součást tzv. východního bloku, čímž bylo determinováno jejich politické a ekonomické prostředí. Po zhroutení socialistických režimů došlo v 90. letech 20. století k přechodu k tržnímu hospodářství a demokratickým principům a k přeorientování hospodářských a politických vazeb na státy západní Evropy. 1. května 2004 vstoupily Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko do Evropské unie (EU), čímž se jejich provázanost s vyspělými evropskými státy ještě zvýšila.

Práce je zaměřena především na popis ekonomického vývoje ve státech Visegrádské skupiny a na zkoumání závislosti jednotlivých států Visegrádské skupiny na státech Evropské unie a podobnosti ekonomického vývoje ve státech V4 a v EU. Zabývá se jak posledním obdobím, tak i změnou způsobenou vstupem států Visegrádské skupiny do Evropské unie. Z tohoto důvodu v ní jsou sledovány převážně údaje z let 2000 až 2009. Hlavní pozornost je soustředěna na tři oblasti: základní indikátory vnitřní ekonomické rovnováhy, mezinárodní obchod se zbožím a přímé zahraniční investice.

Téma práce jsem si vybrala zejména ze dvou důvodů. Prvním z nich je skutečnost, že mezi členy Visegrádské skupiny patří i Česká republika, země, ve které žiji a jejíž ekonomický vývoj mě velmi zajímá. Druhý důvod spočívá v mém obecném zájmu o regionální integrace, zejména Evropskou unii, ale také Visegrádskou skupinu jako odlišný typ integrace. Vztahy s Evropskou unií jsou pro ekonomiky států V4 v současnosti zásadní, a proto považuji za důležité je kvantifikovat, porovnávat a zkoumat jejich vývoj.

Cílem práce je popsání ekonomického vývoje ve státech Visegrádské skupiny v uplynulých deseti letech a analýza jejich ekonomických vztahů s Evropskou unií. Tento cíl lze rozdělit do několika dílčích cílů. Prvním je charakteristika vývoje vybraných ukazatelů vnitřní a vnější ekonomické rovnováhy v zemích Visegrádské skupiny. Druhý dílčí cíl představuje posouzení podobnosti vývoje základních ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy ve státech Visegrádské skupiny a v jednotlivých státech EU. Třetí dílčí cíl

spočívá v určení zemí EU, na nichž jsou státy V4 nezávislejší z hlediska mezinárodního obchodu se zbožím a přílivu přímých zahraničních investic. Čtvrtým dílčím cílem je porovnání zjištěných výsledků pro jednotlivé státy Visegrádské skupiny a stanovení společných charakteristik a odlišností.

Na základě znalostí získaných v rámci vysokoškolského studia a při psaní bakalářské práce zabývající se tematikou Visegrádské skupiny, jsem si vytvořila několik hypotéz, které se v práci snažím potvrdit nebo vyvrátit:

- **1. hypotéza:** Všechny státy Visegrádské skupiny jsou nezávislejší na Německu, a to jak z pohledu vývoje indikátorů vnitřní ekonomické rovnováhy, tak i v podílu Německa na jejich obchodu a na přílivu přímých zahraničních investic.
- **2. hypotéza:** Existuje vzájemná závislost jednotlivých států V4, která je sice nedosahuje takové intenzity jako závislost na Německu, ale přesto má velký význam.
- **3. hypotéza:** Závislost Slovenska na Evropské unii a ostatních státech Visegrádské skupiny je díky jeho historické silné vazbě na Českou republiku, geografické poloze a velikosti ekonomiky největší.
- **4. hypotéza:** Maďarsko, jež od Evropské unie vzdálenější, na ní není závislé tolik jako další státy V4.
- **5. hypotéza:** U všech států V4 došlo po jejich vstupu do Evropské unie k mírnému zvýšení podílu zemí EU na jejich celkovém obchodu se zbožím.

Práce vychází především ze statistických dat volně dostupných v databázi Statistického úřadu Evropských společenství (Statistical Office of the European Communities – Eurostat), a to zejména kvůli zajištění prostorové srovnatelnosti. Údaje národních statistických úřadů jsou použity pouze výjimečně, jelikož úřady v různých zemích používají odlišnou metodiku při zpracovávání dat a nebylo by tak možné porovnávat ukazatele za jednotlivé země. Popis vývoje přílivu přímých zahraničních investic v poslední době vychází z údajů národních centrálních bank a Konference Organizace spojených národů o obchodu a rozvoji (United Nations Conference on Trade and

Development - UNCTAD). Získaná data jsou zpracována pomocí popisné statistiky a metod statistické analýzy.

Přínos práce spočívá zejména v nalezení odlišností mezi jednotlivými státy Visegrádské skupiny, a to jak ve vývoji jejich ekonomik, tak i v jejich ekonomických vztazích s Evropskou unií. Čtenář, který není odborníkem v této oblasti a považuje V4 se jednotnou skupinu států se shodnými charakteristikami, bude po přečtení práce schopen posuzovat její členské státy jednotlivě. Další přínos lze vidět v popsání a zhodnocení aktuálního vývoje poznamenaného ekonomickou krizí.

Úvodní kapitola práce tvoří teoretickou část. Věnuje se použitým ekonomickým indikátorům a statistickým metodám. Nejprve popisuje, co jsou to ekonomické indikátory, a zdůvodňuje volbu konkrétních indikátorů, které jsou v práci použity. Dále charakterizuje jednotlivé indikátory, konkrétně hrubý domácí produkt, inflaci, nezaměstnanost, obchodní bilanci a bilanci přímých zahraničních investic, a určuje, jaká data budou použita v dalších kapitolách ke statistickému zkoumání. Druhá podkapitola první kapitoly je zaměřena na statistické metody použité v práci, konkrétně analýzu struktury a analýzu časových řad. U časových řad je podrobněji rozebrána jejich korelační analýza, zejména možnosti měření korelace a problémy s touto analýzou spojené, a popis jejich vývoje pomocí měř dynamiky.

Druhou kapitolou začíná praktická část práce. V této kapitole je popsána Visegrádská skupina jako uskupení, společné charakteristiky jejích členských států, odlišnosti v ekonomickém vývoji zemí v posledním desetiletí a jednotlivé státy zvlášť. Visegrádská skupina je nejprve obecně charakterizována a pak následuje nastínění jejího historického vývoje a aktuálního stavu. Dále jsou zmíněny shodné charakteristiky států Visegrádské skupiny, zejména v oblasti vývoje jejich ekonomik a vztahů s ostatními zeměmi. Následující podkapitola pomocí sedmi grafů porovnává vývoj základních ekonomických ukazatelů v jednotlivých státech V4 v letech 2000 až 2009. Druhá část druhé kapitoly se věnuje členským státům Visegrádské skupiny zvlášť. Obsahuje popis jejich geografické polohy a velikosti, stručnou charakteristiku jejich historického a ekonomického vývoje a

podrobný rozbor vývoje jejich ekonomik od roku 2000 do současnosti pomocí tabulek změn ekonomických ukazatelů

Třetí kapitola je věnována analýze podobnosti vývoje základních ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy ve státech Visegrádské skupiny a v zemích EU. Tato kapitola je založena na výpočtu korelace časových řad těchto ukazatelů. První podkapitola se zabývá tempem růstu reálného hrubého domácího produktu, druhá mírou inflace a třetí mírou nezaměstnanosti. Závěrečná podkapitola obsahuje shrnutí a porovnání zjištěných výsledků.

Čtvrtá kapitola práce se zabývá teritoriální strukturou obchodu států Visegrádské skupiny. Popsán je jednak její vývoj, jednak stav v roce 2009. Každá podkapitola se věnuje jednomu členskému státu Visegrádské skupiny. U všech je nejprve stručně nastíněn historický vývoj teritoriální struktury obchodu po roce 1989 a poté podrobněji zhodnoceno období let 2000 až 2009. V poslední podkapitole této kapitoly jsou zjištěné výsledky shrnuty a porovnány.

Tématem závěrečné kapitoly práce jsou přímé zahraniční investice, konkrétně teritoriální struktura jejich přílivu do států Visegrádské skupiny. Nejprve jsou v souhrnné tabulce uvedeni největší investoři do regionu v letech 2001 až 2007 a poté je pozornost věnována jednotlivým členským státům Visegrádské skupiny zvlášť. Konkrétně je sledován vývoj podílu Evropské unie na přílivu přímých zahraničních investic, nejvíce investující státy v souhrnu let 2001 až 2007 a investice z ostatních států Visegrádské skupiny. Závěr kapitoly tvoří opět shrnutí a porovnání výsledných informací.

1. Použité indikátory a metody

Ekonomický vývoj ve státech V4 je v práci charakterizován pomocí ekonomických indikátorů, pro které byly vybrány konkrétní ukazatele. Tyto ukazatele jsou definovány v následující podkapitole. Aby získaly větší vypovídací schopnost, je potřeba s nimi dále pracovat. Jedná se konkrétně o srovnávání dat stejných ukazatelů v různých zemích a použití statistických metod k analýze jednotlivých ukazatelů.

1.1. Ekonomické indikátory

Ekonomické indikátory rozdělujeme do dvou skupin podle toho, zda popisují vnitřní nebo vnější rovnováhu ekonomiky. Třemi základními indikátory vnitřní rovnováhy jsou produkt, inflace a nezaměstnanost. ([7]; str. 8) Vnější ekonomickou rovnováhu popisuje platební bilance a její dílčí salda. Práce se zaměřuje na dvě součásti platební bilance podle její horizontální struktury: obchodní bilanci a bilanci přímých zahraničních investic. ([8]; str. 31–35) Existují další indikátory ekonomické rovnováhy, například veřejný dluh nebo zahraniční zadluženost, ale kvůli nepřekročení rozsahu práce je pozornost věnována pouze pěti výše uvedeným, které jsou podrobněji popsány v následujících kapitolách.

1.1.1. Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) patří mezi základní makroagregáty charakterizující produkt ekonomiky. „*HDP je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území.*“ ([14]) Výkon ekonomiky lze popsat i jinými makroagregáty, z nichž nejčastěji se používá hrubý národní důchod (HND), který na rozdíl od HDP bere v úvahu zboží a služby vyprodukované výrobními faktory dané ekonomiky. Vypočítá se úpravou HDP o saldo prvotních důchodů rezidentů s nerezidenty, které zahrnuje mzdy, čisté daně z výroby a dovozu a důchody z vlastnictví (úroky, dividendy a reinvestované zisky). Pokud do ekonomiky plyne hodně přímých zahraničních investic, lze předpokládat, že v následujících letech bude HDP převyšovat HND, jelikož dividendy a jiné výnosy budou odcházet do zahraničí. ([5]; str. 33) Rozdíl mezi HDP a HNP je patrný zejména v malých otevřených ekonomikách. I přesto, že HND lépe

vystihuje skutečnou výši prostředků, kterými daná ekonomika disponuje, je v práci použit hrubý domácí produkt, a to zejména proto, že se jedná o tradiční a všeobecně používaný indikátor a údaje o něm jsou lépe dostupné.

Pro časovou srovnatelnost je třeba HDP očistit o cenové, sezonní a kalendářní vlivy. Cenové očištění znamená přepočtení z běžných do stálých cen. Provádí se z důvodu vyloučení vlivu změn cenové hladiny na výši HDP. Díky cenovému očištění získáme z nominálního ukazatele ukazatel reálný. Sezonní a kalendářní očištění se používá u krátkodobých časových řad, tj. řad s periodicitou kratší než jeden rok. ([5]; str. 48–67) Kvůli zajištění prostorové srovnatelnosti jsou použita data Eurostatu.

Konkrétním ukazatelem, jehož vývoj je v práci sledován, je tempo růstu reálného HDP, tedy procentní změna reálného HDP oproti předchozímu období. Jelikož jsou srovnávána dvě období, která za sebou následují, jedná se o řadu řetězových indexů. ([4]; str. 349) Při charakteristice jednotlivých ekonomik Visegrádské skupiny jsou použity roční časové řady, které obsahují například údaj o procentní změně reálného HDP v roce 2007 ve srovnání s rokem 2006. Pro analýzu závislosti vývoje tempa růstu reálného HDP v různých zemích jsou potřeba delší časové řady, a proto dostaly přednost řady čtvrtletní, které informují například o procentní změně reálného HDP ve čtvrtém čtvrtletí roku 2008 oproti třetímu čtvrtletí stejného roku. Tyto řady jsou sezonně očištěny. Vývoj tempa růstu HDP je sledován v období od roku 2000 do roku 2009 (resp. druhého čtvrtletí roku 2010).

1.1.2. Inlace

„Inlace znamená všeobecný růst cenové hladiny v čase.“ ([30]) Při určování míry inflace se změna cenové hladiny vyjadřuje pomocí indexu spotřebitelských cen (ISC). Jak z názvu indexu vyplývá, sledují se ceny, které platí koneční spotřebitelé. Existují i jiné cenové indexy, například index cen průmyslových výrobců nebo index cen tržních služeb v produkční sféře, ale ty se při konstrukci míry inflace, jako jednoho z základních ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy, nepoužívají. ([30]) Jelikož není možné zjišťovat ceny všech výrobků a služeb na trhu, stanoví se pro každou jejich skupinu reprezentant. Jednotlivým reprezentantům jsou přiděleny váhy podle toho, jak se jimi zastoupené

skupiny podílí na výdajích spotřebitelů. Zjišťování cen probíhá každý měsíc ve vybraných prodejních jednotkách. ISC je bazickým indexem sází v roce, v kterém bylo stanoveno váhové schéma. ([5]; str. 34–44) Bazické indexy obecně vyjadřují relativní změnu hodnoty ukazatele vůči stejnému základu (bázi). ([4]; str. 349)

Z hlediska toho, jaká období srovnáváme, rozlišujeme tři základní typy míry inflace, měsíční, meziroční a průměrnou roční. ([4]; str. 384–385) Měsíční míra inflace popisuje procentní změnu cenové hladiny oproti předchozímu měsíci. Vypočítá se podle vzorce:

$$\text{měsíční míra inflace} = \frac{ISC_t}{ISC_{t-1}} \quad (1)$$

Meziroční míra inflace srovnává cenovou hladinu v daném měsíci s cenou hladinou ve stejném měsíci předchozího roku. Pro výpočet použijeme vzorec:

$$\text{meziroční míra inflace} = \frac{ISC_t}{ISC_{t-12}} \quad (2)$$

Průměrná roční míra inflace se konstruuje složitěji, ale na druhou stranu lépe vypovídá o průběhu změn cenové hladiny v uplynulém období. Počítá se podle vzorce:

$$\text{průměrná roční míra inflace} = \frac{\sum ISC_t + \dots + ISC_{t-11}}{\sum ISC_{t-12} + \dots + ISC_{t-23}} \quad (3)$$

V práci jsou použity údaje vycházející z harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (Harmonized Index of Consumer Prices - HICP), který zjišťuje Evropská unie pro srovnávání vývoje cenových hladin v jednotlivých zemích. Tento index se liší od indexu spotřebitelských cen, který stanovuje Český statistický úřad (ČSÚ). HICP bere v úvahu pouze výdaje spojené s peněžními transakcemi, a proto nezahrnuje hypotetické nájemné nebo úroky z hypoték. Naopak započítává útraty cizinců v dané zemi. ([5]; str. 36–37) Váhové schéma se mění častěji než u českého ISC. V roce 2008 se používaly váhy z roku 2006 a v roce následujícím váhy roku 2007. ([66]) Pro rok 2010 se jak při výpočtu ISC, tak i při stanovování HICP používá váhové schéma z roku 2008. ([28]). Při popisu ekonomik Visegrádské skupiny jsou použity roční časové řady údajů o průměrné meziroční míře

inflace v jednotlivých měsících od roku 2000 do roku 2009, při analýze korelace časových řad měsíční řady meziroční míry inflace od ledna 2000 do srpna 2010. Meziroční míra inflace byla zvolena proto, že časové řady týkající se změn cenové hladiny dostupné v databázi Eurostatu nejsou sezonně očištěny. Výpočtem meziroční míry inflace jsou sezonní vlivy eliminovány.

1.1.3. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je dalším indikátorem, podle kterého lze posuzovat vnitřní rovnováhu ekonomiky. Obyvatelstvo každého státu dělíme podle aktivity na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. K ekonomicky neaktivním patří děti v předškolním věku, žáci a studenti, starobní důchodci, nemocní, invalidní a také osoby, které nepracují a zároveň nesplňují všechny podmínky pro zařazení k nezaměstnaným uvedené níže. Do kategorie ekonomicky aktivního obyvatelstva spadají zaměstnaní a nezaměstnaní. ([5]; str. 119–121) Jako nezaměstnaní jsou podle mezinárodního standardu vytvořeného Mezinárodní organizací práce (International Labour Organization - ILO) ve sledovaném období klasifikováni ti, kteří dosáhnou daného věku (u nás 15 let) a zároveň splňují všechny tři následující kritéria ([5]; str. 120):

- jsou bez práce, tj. nejsou v placeném zaměstnání ani sebezaměstnaní
- aktivně hledají práci
- jsou připraveni k nástupu do práce (do 14 dnů od nabídky odpovídajícího pracovního místa)

Dále mezi nezaměstnané patří osoby, které práci již našly, ale do zaměstnání ještě nenastoupily.

V práci jsou sledovány údaje o míře nezaměstnanosti. Tento ukazatel se od dvou předchozích, tempa růstu reálného HDP a míry inflace, liší tím, že se nejedná o index, nýbrž o ukazatel struktury. Míra nezaměstnanosti nesrovnává změnu určité veličiny v daném období oproti období minulému, ale týká se pouze období současného. Vypočítá se jako procentní podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivních. Vyjadřuje procento

těch, kteří sice patří k disponibilní pracovní síle, ale v daném období nepracují. Míra nezaměstnanosti vypovídá o sociálním prostředí v dané zemi a zároveň indikuje změnu ekonomické situace. ([5]; str. 124)

Časové řady míry nezaměstnanosti použité v práci vycházejí z databáze Eurostatu, který při posuzování, kdo je nezaměstnaný, zohledňuje výše uvedená kritéria. Proto jsou údaje Eurostatu podobné datům publikovaným ČSÚ. Eurostat provádí zjišťování na čtvrtletní bázi, ale vychází při tom z údajů za jednotlivé měsíce. Konečná měsíční, čtvrtletní a roční data se vypočítávají poměrně složitým způsobem, který se pro jednotlivé země mírně odlišuje. ([54]) V práci jsou při charakteristice zemí V4 použity roční časové řady od roku 2000 do roku 2009 a při analýze závislosti změn míry nezaměstnanosti ve státech V4 na vývoji ve státech EU měsíční časové řady od ledna 2000 do srpna 2010.

1.1.4. Obchodní bilance

Obchodní bilance je součástí platební bilance jednotlivých zemí. „*Platební bilance je systematický statistický záznam ekonomických transakcí uskutečněných mezi domácí ekonomikou a zbytkem světa za určité časové období.*“ ([8]; str. 31) Platební bilanci v České republice zveřejňuje Česká národní banka (ČNB) s měsíční frekvencí a agregací následně sestavuje čtvrtletní a roční bilanci. U platební bilance rozlišujeme její vertikální a horizontální strukturu. Podle vertikální struktury je bilance rozdělena na kreditní operace, debetní operace a jejich saldo. Kreditní položky zvyšují devizovou nabídku v ekonomice, zatímco debetní položky zvyšují devizovou poptávku. Každá transakce musí být zaznamenána podvojně na kreditní i debetní straně, a proto saldo platební bilance vychází nulové. Horizontální struktura platební bilance je tvořena pěti základními částmi: běžným účtem, kapitálovým účtem, finančním účtem, saldem chyb a opomenutí a změnou devizových rezerv. Obchodní bilance patří do běžného účtu spolu s bilancí služeb, bilancí výnosů a bilancí běžných převodů.

V obchodní bilanci jsou zaznamenány údaje o vývozu a dovozu zboží. Vývoz zboží patří v obchodní bilanci ke kreditním transakcím, dovoz zboží je operace debetní. Saldo obchodní bilance nemá velkou vypovídací schopnost při zkoumání vnější ekonomické

rovnováhy. Podává informaci o tom, zda v daném období převažoval dovoz nebo vývoz. ([8]) Zajímavé je další členění obchodní bilance, a to z hlediska teritoriální a komoditní struktury obchodu. Teritoriální struktura vypovídá o tom, jaký byl objem exportu a importu v daném období při obchodu s různými teritorii a jaká jsou salda tohoto obchodu. Členění může být různě podrobné, od velkých celků jako je například Evropská unie nebo Afrika až po jednotlivé státy. Komoditní struktura popisuje obchod podle toho, s čím se obchoduje. Tato práce je zaměřená na analýzu vývoje obchodní bilance v čase a na teritoriální strukturu obchodu.

Data o obchodní bilanci jsou pro zaručení srovnatelnosti mezi jednotlivými zeměmi opět čerpána z databáze Eurostatu, který sleduje jak obchod členských států se státy mimo EU, tak i vzájemný obchod v rámci jednotného vnitřního trhu (vnitrounijní obchod). Data jsou Eurostatem shromažďována pomocí dvou různých systémů: vnitrounijní obchod je sledován Intrastatem a jeho toky se označují jako odeslání a přijetí zboží, obchod se třetím státy mapuje Extrastat a pohyby zboží se nazývají export a import. ([33]) V dalších kapitolách práce je pro zjednodušení označován export a odeslání zboží souhrnně jako export (vývoz) a zároveň import a přijetí zboží jako import (dovoz).

Údaje v databázi Eurostatu se často i velmi výrazně liší od dat publikovaných národními statistickými úřady. Jedná se zejména o odlišnosti v teritoriální struktuře dovozu. Hlavním důvodem je rozdílná metodologie při určování obchodního partnera, kterým je podle Eurostatu členský stát EU, ze kterého bylo zboží odesláno, nikoliv země původu zboží. Oproti tomu v České republice, v Polsku a na Slovensku vykazují národní statistické úřady u importu jako obchodního partnera zemi původu zboží. ([53]; str. 20–24) Příkladem může být zboží pocházející z Číny, které bylo dovezeno do Německa, kde prošlo celními formalitami, a následně bylo odesláno v rámci jednotného trhu EU do České republiky. Ve statistikách Eurostatu bude takové zboží uvedeno jako import do Německa z Číny, odeslání z Německa do České republiky a přijetí do České republiky z Německa. Český statistický úřad bude zboží evidovat jako import do České republiky z Číny. Pro ilustraci odlišností jsou u teritoriální struktury dovozu České republiky v roce 2009 uvedeni největší

obchodní partneři a jejich podíly na celkovém importu jak podle údajů Eurostatu, tak i podle dat ČSÚ.

V druhé kapitole práce jsou použity roční časové řady hodnoty dovozu, vývozu a salda obchodní bilance v letech 2000 až 2009. Analýza teritoriální struktury obchodu zemí Visegrádské čtyřky vychází z roční obchodní bilance podle její teritoriální struktury v letech 2000 až 2009 a z ročních časových řad hodnoty vývozu a dovozu České republiky do a z jednotlivých zemí ve stejném období. Hodnota obchodu je kvůli srovnatelnosti vyjádřena v eurech (EUR). Z toho vyplývá, že na zjištěné výsledky má vliv i vývoj měnového kurzu domácí měny vůči EUR. V případě posilování domácí měny dochází k většímu nárůstu hodnoty obchodu vyjádřené v EUR než v domácí měně. Použitá data vyjadřují hodnotu obchodu, takže se do nich promítá jak změna objemu zboží, tak i změna vývozních a dovozních cen, na které má opět významný vliv měnový kurz. Kvůli dodržení rozsahu práce nejsou vlivy změn dovozních a vývozních cen a změn kurzu měn vůči EUR v práci podrobněji rozebírány.

1.1.5. Bilance přímých zahraničních investic

Přímé zahraniční investice (PZI) jsou spolu s portfoliovými investicemi, finančními deriváty a ostatními investicemi položkou finančního účtu platební bilance. „*Transakce je označena jako přímá investice, jestliže cizozemec získá 10% a vyšší podíl na základním kapitálu tuzemské obchodní společnosti nebo družstva a naopak. Dále sem řadíme poskytnutí nebo přijetí finančních prostředků nebo jiných peněží ocenitelných majetkových hodnot nebo práv v rámci ekonomických vztahů založených přímou zahraniční investicí a také reinvestice zisku.*“ ([8]; str. 32) Příliv PZI do ekonomiky představuje kreditní operaci, investování tuzemců do zahraničí patří k transakcím debetním.

PZI mají řadu pozitivních efektů pro ekonomiku, do které plynou. Přinášejí kapitál potřebný k modernizaci podniků, nové technologie a technické a manažerské know-how, přispívají k vytváření nových pracovních míst a v dlouhodobém horizontu zvyšují export z ekonomiky. Proto se státy snaží podporovat jejich příliv pomocí systémů investičních pobídek. ([6]; str. 89) Existují však také rizika spojená s přílivem PZI, například růst

nezaměstnanosti v důsledku restrukturalizace hospodářství nebo vznik duální ekonomiky, která spočívá v zaostávání domácích podniků za firmami pod zahraniční kontrolou. ([31])

Pro platební bilanci a vnější ekonomickou rovnováhu jsou PZI plynoucí do ekonomiky z krátkodobého hlediska pozitivní tím, že mohou kompenzovat deficity běžného účtu. V souvislosti s PZI se konstruuje saldo tzv. základní bilance, která zahrnuje běžný účet, kapitálový účet a PZI. Toto saldo vypovídá o vnější rovnováze ekonomiky, jelikož vyrovnanost základní bilance zajišťuje stabilitu měnového kurz. Zároveň ale příliv PZI z dlouhodobého pohledu způsobuje deficit bilance výnosů, jelikož zvyšuje objem dividend, úroků nebo reinvestovaných zisků, které plynou do zahraničí. Protože je bilance výnosů součástí běžného účtu platební bilance, znamená příliv PZI v budoucnu zvyšování jeho deficitu, resp. snižování jeho přebytku, který sice může být financován dalšími investicemi, ale ty později povedou k dalšímu zhoršování situace atd. Z dlouhodobého pohledu má tedy příliv PZI na saldo běžného účtu negativní vliv. Další nebezpečí spočívá v nečekaném odlivu investovaných prostředků zpět do zahraničí. Toto riziko je však mnohem menší než u jiných typů investic, jelikož PZI jsou investice dlouhodobé. ([8]; str. 37–38)

PZI lze posuzovat ze dvou pohledů, a to podle jejich stavu, tj. celkové hodnoty prostředků investovaných do dané ekonomiky k určitému datu, nebo jejich toku, tzn. podle přílivu a odlivu PZI v daném období. V této práci jsou sledovány údaje o toku PZI v jednotlivých letech. Jedná se tedy o roční intervalové časové řady. Pro zajištění prostorové srovnatelnosti jsou použity údaje Eurostatu o přílivu PZI. Záporná čísla signalizují, že převažoval odchod investorů z dané ekonomiky. Oproti ostatním ukazatelům jsou časové řady kratší a obsahují údaje pouze za léta 2000 až 2007. Data za roky 2008 a 2009 stále procházejí zásadními revizemi a mohla by analýzu zkreslit. Například ČNB, která v České republice publikuje data o PZI, zveřejňuje definitivní údaje o tocích PZI 15 měsíců po skončení daného období, avšak EU je předkládá až 21 měsíců po konci období. ([23]) Eurostat revidovaná data publikuje vždy v prosinci. ([46]) z toho plyne, že v případě České republiky byly v době psaní této práce v databázi Eurostatu pro roky 2008 a 2009 dostupné pouze předběžné údaje. Za rok 2008 se tyto údaje velmi zásadně liší od dat definitivních,

která již zveřejnila ČNB. ([44], [22]) Ve druhé kapitole práce jsou použity roční časové řady přílivu PZI do jednotlivých států V4. Analýza teritoriální struktury přílivu PZI do zemí V4 v páté kapitole je založená na práci s ročními časovými řadami přílivu PZI pro jednotlivé oblasti, odkud PZI pochází. Údaje o přílivu PZI jsou stejně jako data o zahraničním obchodu vyjádřeny v EUR.

1.2. Statistické metody

Ze statistických metod je v práci použita analýza struktury a analýza časových řad. Analýza struktury vychází z ukazatelů struktury, které „*charakterizují strukturu určitého jevu měřeného určitým ukazatelem, který je v běžných případech součtem dílčích ukazatelů lišících se od celkového ukazatele hlubším věcným či prostorovým nebo časovým vymezením nebo kombinacemi těchto hlubších vymezení.*“ ([64]; str. 14) Strukturní ukazatel získáme jako podíl dílčího ukazatele na ukazateli celkovém. Příkladem je podíl Německa na hodnotě celkového českého vývozu. V práci zkoumám jak strukturu celkového ukazatele v jednotlivých letech, tak i časové řady strukturních ukazatelů.

Časová řada je definována jako „*posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování (dat), která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času ve směru minulost – přítomnost.*“ ([4]; str. 246) Pomocí ekonomických časových řad sledujeme vývoj ekonomických ukazatelů v čase. Podle frekvence sledování údajů dělíme časové řady mj. na roční, čtvrtletní a měsíční. Dále lze rozlišit řady intervalové, které sledují hodnotu ukazatele za určité období, a řady okamžikové, jež berou v úvahu úroveň ukazatele k určitému datu. ([4]; str. 247–249) V práci je při analýze časových řad zkoumána jejich závislost a popisován jejich vývoj. Použité metody jsou podrobně popsány v následujících dvou kapitolách.

1.2.1. Analýza závislosti časových řad

Součástí práce je hledání vztahů mezi časovými řadami stejného ukazatele v různých zemích. Použitou metodou je korelační analýza, která zkoumá intenzitu vztahů mezi dvěma nebo více statistickými znaky, v našem případě například mezi vývojem růstu reálného HDP v České republice a v Německu. Korelační analýza odpovídá na otázku, zda

lze díky souvislostem mezi časovými řadami vysvětlit změny v jedné časové řadě změnami v jiné, resp. v jiných. Časové řady mohou být korelovány ve stejném čase nebo se vliv jedné může na druhé projevit až se zpožděním. Ve druhém případě se jedná o opožděnou korelaci. Při analýze opožděné korelace pouze posuneme jednu časovou řadu o počet období odpovídající zpoždění a poté postupujeme stejně, jako kdyby byly řady korelovány ve stejném čase. ([4]; str. 331–333) z důvodu dodržení předepsaného rozsahu práce je zkoumána pouze korelace ve stejném čase.

K měření korelace se nejčastěji používá korelační koeficient, který popisuje intenzitu lineární závislosti dvou proměnných. Korelační koeficient proměnných X a Y se vypočítá podle vzorce ([4]; str. 206):

$$r_{yx} = r_{xy} = \frac{s_{xy}}{\sqrt{s_x^2 s_y^2}} \quad (4)$$

kde s_{xy} je kovariance, kterou lze vyjádřit vzorcem ([4]; str. 39):

$$s_{xy} = \frac{1}{n} \sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y}) \quad (5)$$

a s_x^2 (resp. s_y^2) je rozptyl ([4]; str. 36):

$$s_x^2 = \frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n} \quad (6)$$

kde n je počet pozorování veličin, x_i a y_i jejich jednotlivé hodnoty a $\bar{x}$ a $\bar{y}$ jejich aritmetické průměry.

Koeficient nabývá hodnot od -1 do +1, přičemž kladné hodnoty značí přímou lineární závislost a záporné nepřímou lineární závislost. Pokud se koeficient v absolutní hodnotě rovná jedné, jedná se o funkční (pevnou) závislost, což znamená, že každé hodnotě jedné proměnné je jednoznačně přiřazena hodnota proměnné druhé. Nulový korelační koeficient vypovídá o tom, že jsou proměnné lineárně nezávislé. Ostatní hodnoty značí určitou míru závislosti, která je tím větší, čím více se koeficient v absolutní hodnotě blíží jedné. K tomu,

aby byl vypočtený koeficient korelace věrohodný, musí být k dispozici dostatečný počet pozorování. ([4]; str. 206).

Při analýze časových řad je podstatný problém tzv. zdánlivé korelace, kdy koeficient korelace dvou časových řad vychází blízky jedné, ale ve skutečnosti tyto řady závislé nejsou. Zdánlivou korelaci často způsobuje shodná vývojová tendence časových řad v čase, tj. silná korelace zkoumaných časových řad s proměnou čas. Z tohoto důvodu je před výpočtem koeficientu korelace nutné očistit časové řady o systematickou složku a zkoumat korelaci náhodné složky, která vypovídá o skutečné intenzitě závislosti časových řad. Pro správný výsledek je potřeba nalézt co nejlepší model popisující systematickou složku časové řady, pomocí něhož dojde k očištění řady. ([4]; str. 333) Jelikož modelování časových řad představuje velmi náročný proces a u ekonomických časových řad často neexistují jednoduché modely, které by řadu dokonale zbavily systematické složky, není v práci očišťování prováděno a koeficienty korelace jsou používány pouze k posouzení, jaké časové řady stejného ukazatele jsou si podobnější, a jaké jsou si méně podobné. Tento postup vychází z předpokladu, že základní vývojová tendence zkoumaných ukazatelů byla ve všech zemích EU podobná. Díky tomu lze pro každou zemi V4 seřadit zjištěné korelační koeficienty s ostatními zeměmi EU podle velikosti a podle toho stanovit země, v nichž byl vývoj daného ukazatele nejpodobnější. Korelační analýza časových řad je použita ve třetí kapitole práce při zkoumání závislosti řad tempa růstu reálného HDP, míry nezaměstnanosti a míry inflace v jednotlivých zemích.

1.2.2. Popis vývoje časových řad

Vývoj časových řad v určitém období můžeme popisovat pomocí měr dynamiky. Mezi základní míry dynamiky patří absolutní přírůstek, koeficient růstu a relativní přírůstek. Absolutní přírůstek neboli první diferenci získáme výpočtem podle vzorce ([1]; str. 13):

$$\Delta X_t = X_t - X_{t-1} \quad (7)$$

Udává, o kolik se změnila hodnota časové řady oproti předchozímu období. Například absolutní přírůstek rovný 25 000 EUR znamená, že hodnota časové řady byla v daném období o 25 000 EUR vyšší než v období předchozím. Pokud vypočítáme aritmetický

průměr prvních diferencí dané časové řady, získáme její průměrnou diferenci (průměrný absolutní přírůstek).

Koeficient růstu je definován jako ([1]; str. 14):

$$k_t = \frac{X_t}{X_{t-1}} \quad (8)$$

Po vynásobení 100 vypovídá o tom, kolik procent hodnoty časové řady v čase t-1 činí její hodnota v čase t. Pokud je koeficient růstu roven například 2,5, znamená to, že se hodnota časové řady zvýšila a dosahuje 250 % hodnoty v předchozím období. Pokud se rovná 1, tak je hodnota časové řady stejná jako v předchozím období, a pokud činí například 0,4, tak se hodnota časové řady snížila na 40 % hodnoty v čase t-1, tzn. klesla o 60 %. Průměrný koeficient růstu časové řady určíme jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů růstu. ([4]; str. 235)

Relativní přírůstek se počítá podle vzorce ([1]; str. 15):

$$\delta_t = \frac{\Delta X_t}{X_{t-1}} = \frac{X_t - X_{t-1}}{X_{t-1}} = \frac{X_t}{X_{t-1}} - 1 \quad (9)$$

Získáme ho tak, že od koeficientu růstu odečteme jedničku. Po vynásobení stem udává, o kolik procent se změnila hodnota časové řady v čase t oproti času t-1. Stejným způsobem vypočteme také průměrný relativní přírůstek z průměrného koeficientu růstu. Koeficient růstu rovný 2,5 odpovídá relativnímu přírůstku 1,5, tj. nárůstu hodnoty časové řady o 150 %. Pokud činí koeficient růstu 1, tak je relativní přírůstek nulový a hodnota časové řady se nezměnila. V praxi se při popisování časových řad mnohem častěji používá relativní přírůstek než koeficient růstu. Obvykle je tento relativní přírůstek označován jako tempo růstu, i když podle učebnice statistiky ([4]; str. 253) je tempo růstu synonymem pro koeficient růstu. Tato práce vychází obvyklého pojmenování, takže tempo růstu rovnající 20 % znamená nárůst hodnoty o 20 %, a nikoliv její pokles na 20 % původní hodnoty.

V druhé kapitole práce jsou použity u časových řad ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy jejich absolutní difference. Jelikož jsou ukazatele vyjádřeny v procentech, jsou

jednotkou diferencí procentní body (p. b.). Časové řady hodnoty obchodu se zbožím a PZI jsou popsány jak pomocí absolutních diferencí, tak i temp růstu. Ve čtvrté kapitole jsou opět využity absolutní difference hodnot vyjádřených v procentech, a to u ukazatelů vývoje podílu jednotlivých zemí nebo uskupení na celkovém obchodu zemí V4. Při popisování časových řad hodnoty obchodu s největším obchodním partnerem jsou zkoumána tempa růstu v jednotlivých letech a průměrné tempo růstu.

2. Státy Visegrádské skupiny

Ačkoliv státy Visegrádské skupiny procházely od poloviny 20. století velmi podobným vývojem, v řadě oblastí se více či méně odlišují. Charakterizovat pouze uskupení jako celek by bylo velmi zjednodušující a zavádějící. Například již jen velikost států měřená počtem obyvatel je natolik rozdílná, že sama o sobě zapříčiňuje výraznou odlišnost zemí V4. Velké rozdíly lze nalézt v ekonomickém vývoji států v 90. letech 20. století a v přístupu k přechodu k tržnímu hospodářství vůbec. Z těchto důvodů je při analýze závislosti států V4 na státech Evropské unie třeba přistupovat k nim jednotlivě. V této kapitole je stručně charakterizována Visegrádská skupina jako celek a pak je více pozornosti věnováno jejím členským státům zvlášť.

2.1. Visegrádská skupina

Visegrádská skupina, jinak nazývaná Visegrádská čtyřka (V4), je mezinárodní uskupení, které sdružuje Českou republiku, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Jejím smyslem je prohlubovat vzájemnou spolupráci členských zemí. Středoevropský region vždy spojovaly a stále spojují silné vazby v oblasti kulturní, politické i ekonomické. Československo, Polsko a Maďarsko dříve spolupracovaly v rámci sovětského bloku. V ekonomické oblasti existovala Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), politika byla řízena Sovětským svazem. Na přelomu 80. a 90. let minulého století došlo k zániku systému a zpretrhání dřívějších vazeb. Reakcí na novou situaci byl vznik Visegrádské skupiny, která měla pomoci udržet vztahy středoevropských států na vysoké úrovni a vytvořit platformu, na níž by spolu země mohly efektivně komunikovat. ([71])

Visegrádská skupina se snaží o nacházení společných zájmů a jejich prosazování v rámci Evropské unie, jíž jsou všechny země Visegrádské čtyřky členy. Tento proces má přispět k prohlubování celoevropské integrace, nikoliv stát se jejím konkurentem. Uskupení není uzavřené vůči okolnímu světu, ale naopak usiluje o spolupráci se sousedními zeměmi. V4 funguje čistě na mezivládním principu, spočívajícím v pravidelném setkávání představitelů členských států na nejrozličnějších úrovních. Jedinou institucí je Mezinárodní visegrádský fond, který slouží k podpoře spolupráce států V4 v oblasti kultury, vzdělávání, výzkumu a

mnohých dalších. Fond poskytuje granty pro projekty nevládních organizací, místních zastupitelstev, univerzit, škol a jiných veřejných institucí i jednotlivých občanů, na kterých spolupracují subjekty z různých zemí V4. Dále nabízí studijní stipendia a příspěvky na pobyty umělců. Jednotlivé členské státy V4 se po roce střídají v jejím předsednictví, které s sebou nese povinnost vytvářet plán činnosti V4 pro daný rok. ([71], [61])

2.1.1. Historie a současnost Visegrádské skupiny

Visegrádská skupina vznikla 15. února 1991, kdy se v maďarském Visegrádu sešli tehdejší představitelé Československa, Polska a Maďarska za účelem podepsání tzv. Visegrádské deklarace, jež uskupení zakládala. Místo schůzky bylo zvoleno symbolicky, neboť tam ve středověku proběhlo velmi důležité setkání představitelů Českého státu, Polska a Uher. V důsledku rozdělení Československa se v roce 1993 zvýšil počet členů Visegrádské skupiny na čtyři a u tohoto čísla již zůstal. ([75])

Od svého vzniku procházela V4 fázemi různé intenzity spolupráce. Ta byla odvislá zejména od toho, jaký k jejímu fungování měli postoj vládnoucí představitelé ve členských zemích. V4 funguje na mezivládním principu na rozdíl od Evropské unie, která díky institucím jako je Evropská komise a Evropský parlament reguluje vliv nejvyšších představitelů členských států. Důsledkem tohoto uspořádání byla například minimální činnost Visegrádské skupiny v letech 1993 až 1998, tedy v době, kdy byl českým premiérem Václav Klaus, jehož vláda preferovala ekonomickou spolupráci v regionu na bázi Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA). ([75])

Od roku 1998 došlo k novému nárůstu aktivit V4. Příkladem je podpora Slovenska v jeho snahách o integraci do Severoatlantické aliance (North Atlantic Treaty Organization – NATO) a EU nebo založení Visegrádského fondu. Častěji se scházeli prezidenti, ministerští předsedové a jednotliví ministři států V4. V roce 1999 byla Visegrádská deklarace doplněna podepsáním dokumentu Contents of Visegrad cooperation, který konkrétněji specifikoval činnosti, které mají vést k dosahování cílů V4. Po vstupu států V4 do EU v roce 2004 bylo třeba upravit fungování Visegrádské skupiny, a proto byla sjednána nová Visegrádská deklarace, ve které se objevily nové cíle V4 spojené zejména se

spolupráci jejích členských států v rámci EU. Významnou součástí aktivit V4 se stala spolupráce s okolními státy, která spočívá v účasti představitelů těchto států na jednáních V4, a podpora zemí východní Evropy a Balkánu v jejich snaze o začlenění do evropských struktur. ([73], [72], [74])

V roce 2010 došlo k několika významným setkáním nejvyšších představitelů států V4. V červenci se v Budapešti sešli premiéři a dohodli se na intenzivnější spolupráci ve vztahu k EU v podobě pravidelných setkání před summity a významnými jednáními EU. ([34]) V listopadu se uskutečnilo setkání prezidentů zemí V4 v Karlových Varech, na kterém byla deklarována touha po hledání shodných postojů a prosazování společných zájmů během maďarského a polského předsednictví EU v roce 2011. Hlavními tématy by měla být energetická bezpečnost a odbourávání zbývajících bariér mezi státy V4 a státy, které byly členy EU již před jejím rozšířením v roce 2004 (EU 15). Visegrádská skupina by se chtěla stát v roce 2011 hlavním tvůrcem evropské politiky. ([76])

Podle mého názoru nebyla spolupráce států V4 po vstupu do EU tak efektivní, jak by být mohla. Představitelé států se sice často scházejí, konzultují svoje postoje a slibují společný postup v rámci EU, ale reálně se jim nic zásadního prosazovat nedaří. V roce 2011 se objevuje šance zvýšit vliv V4 v rámci maďarského a polského předsednictví EU, ale můj pohled je spíše skeptický a spočívá v předpokladu, že rozhodující slovo si udrží velké evropské ekonomiky, zejména Francie a Německo. Země V4 při rozhodování v Radě EU mají dohromady pouze 58 hlasů z celkových 345. ([21]) Dalším problémem jsou vzájemné spory států V4, z nichž nejvýraznější se dlouhodobě projevuje mezi Slovenskem a Maďarskem, zejména v souvislosti s velkou maďarskou menšinou žijící na Slovensku. Tyto konflikty logicky narušují vzájemnou spolupráci. Největší význam V4 spočívá podle mého názoru v kooperaci na nižších úrovních, v činnosti Mezinárodního visegrádského fondu a v jednáních s okolními státy.

2.1.2. Společné charakteristiky členských států V4

Základní společnou charakteristikou států Visegrádské skupiny je jejich poloha ve střední Evropě, kde směrem na západ sousedí se státy EU 15, které nebyly součástí dřívějšího

sovětského bloku. Své východní hranice mají země V4 s výjimkou České republiky s nástupnickými státy Sovětského svazu. V 90. letech minulého století si státy V4 prošly ekonomickou transformací z centrálně plánovaných ekonomik na ekonomiky tržní a došlo v nich k přeorientování zahraničních vazeb ze států bývalého východního bloku na vyspělé evropské země. Hlavním požadavkem na transformaci byl její rychlý průběh, aby pokles životní úrovně obyvatel, který ji provázal, byl co nejmenší. Podobný proces se předtím nikde na světě neuskutečnil, a proto neexistoval žádný vzor, z kterého by političtí představitelé mohli vycházet. V praxi transformace sestávala z několika po sobě jdoucích kroků, které reagovaly na vznikající problémy. ([9]; str. 71–73)

Všechny státy V4 jsou dnes členy Evropské unie. Vztahy s EU se začaly rozvíjet v roce 1991 podepsáním tzv. asociačních dohod. V Československu tato dohoda kvůli rozdělení státu nebyla ratifikována a v platnost tak vstoupily až dohody samostatné České republiky a Slovenska v roce 1995. Roku 1993 EU rozhodla, že asociované státy budou moci v okamžiku, kdy budou připraveny ke vstupu z hlediska politického, ekonomického a právního, do EU vstoupit. Přístupová jednání probíhala od roku 1998 a skládala se z posuzování situace v kandidátských zemích a vyjednávání o jednotlivých kapitolách sjednocování legislativy. Slovensko bylo původně zařazeno do druhé skupiny, u které se předpokládalo pozdější přistoupení než u České republiky, Polska a Maďarska, ale později došlo ke sloučení skupin a všechny státy V4 vstoupily společně 1. 5. 2004. ([43]) Státy V4 jsou členy řady významných mezinárodních organizací, například Organizace spojených národů (OSN), Světové obchodní organizace (World Trade Organization – WTO), Mezinárodního měnového fondu (International Monetary Fund – IMF), Světové banky (World Bank - WB), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) nebo NATO. ([20])

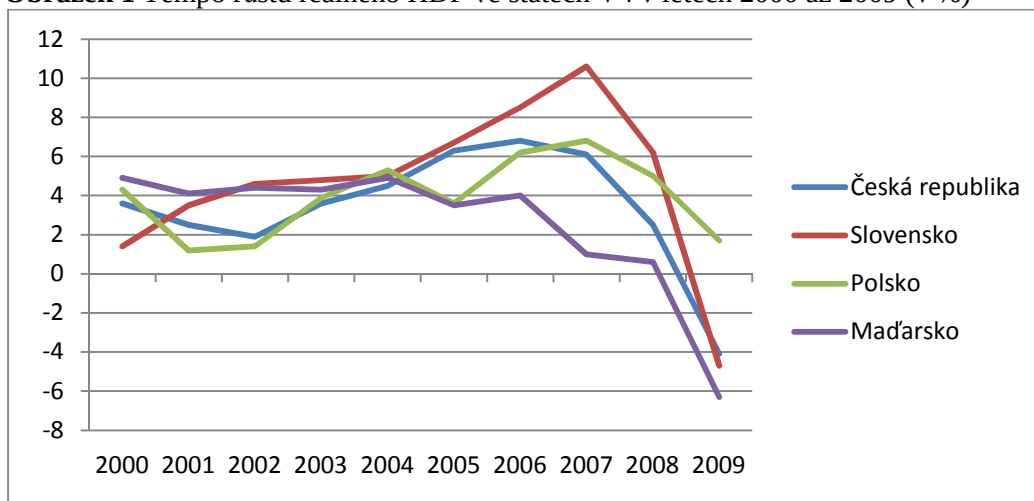
Země V4 mají malé otevřené ekonomiky, pro které je zásadní zapojení do mezinárodního obchodu a příliv kapitálu ze zahraničí. Velikost ekonomik lze posoudit například podle podílu jejich HDP v paritě kupní síly na celkovém HDP EU. Podíly všech ekonomik V4 v letech 2000 až 2009 rostly, ale přesto zůstávají malé. Největší je polská ekonomika, která se v roce 2009 podílela na HDP Evropské unie 4,6 %. Následuje Česká republika

s podílem 1,7 %, maďarská s 1,3 % a slovenská s 0,8 %. ([48]) Míru otevřenosti ekonomik můžeme zkoumat pomocí procentního podílu vývozu zboží a služeb na HDP. Otevřenost ekonomik V4 se mezi lety 2000 a 2007 zvyšovala, ale v letech 2008 a 2009 došlo k jejímu poklesu. Výrazně nejmenší byla míra otevřenosti polské ekonomiky, která se v období let 2000 až 2009 pohybovala mezi 27 % a 41 %. Otevřenost české a maďarské ekonomiky si byla podobná a dosahovala hodnot mezi 60 % a 82 %. Největší mírou otevřenosti se vyznačovala slovenská ekonomika s podílem exportu zboží a služeb na HDP mezi 70 % a 87 %. Souhrnná míra otevřenosti všech současných členských států EU (EU 27) se pohybovala mezi 34 a 42 %. ([47])

2.1.3. Odlišnosti v ekonomickém vývoji států V4

Ekonomiky států V4 se v uplynulých letech nevyvíjely zcela shodně. Tato podkapitola se zaměřuje na porovnání vývoje základních ekonomických ukazatelů v zemích V4 v letech 2000 až 2009. Podrobněji jsou ekonomický vývoj a jeho příčiny popsány v dalších kapitolách, které se věnují jednotlivým členským zemím V4. Odlišnosti v ukazatelích vnitřní ekonomické rovnováhy znázorňují následující tři grafy.

Obrázek 1 Tempo růstu reálného HDP ve státech V4 v letech 2000 až 2009 (v %)

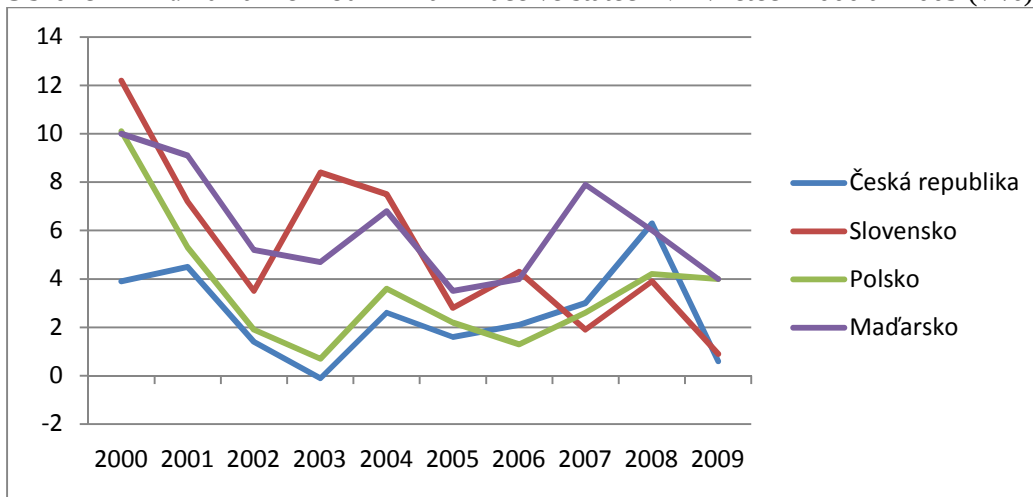

Zdroj: [52], vlastní zpracování

Jak ukazuje Obrázek 1, po většinu období rostl reálný HDP nejrychleji na Slovensku. Česká republika patřila v letech 2000 až 2004 k pomalejším ekonomikám, v letech 2005 a 2006 byl růst jejího reálného HDP druhý největší po slovenském, ale následné zpomalení

růstu ji opět odsunulo až na třetí pozici za Polsko. Rozdílný vývoj na Slovensku a v České republice můžeme pozorovat v letech 2000 až 2002, kdy české tempo růstu reálného HDP klesalo, zatímco slovenské rostlo, a v roce 2007, kdy růst slovenské ekonomiky dosáhl vrcholu, ale ta česká již začala zpomalovat. Tempo růstu polského reálného HDP se vyvíjelo odlišně od tempa růstu v ostatních zemích V4 zejména na konci sledovaného období. V roce 2008 zpomalila polská ekonomika méně než česká a slovenská a v roce 2009 polský reálný HDP rostl, i když v ostatních zemích V4 klesal. Tempo růstu maďarské ekonomiky bylo v letech 2000 až 2004 téměř konstantní a jedno z nejvyšších v zemích V4. Poté následoval jeho pokles, který byl výraznější než v České republice, na Slovensku nebo v Polsku, a Maďarsko se stalo nejpomaleji rostoucí, resp. v roce 2009 nejrychleji klesající ekonomikou V4.

Obrázek 2 Průměrná meziroční míra inflace ve státech V4 v letech 2000 až 2009 (v %)

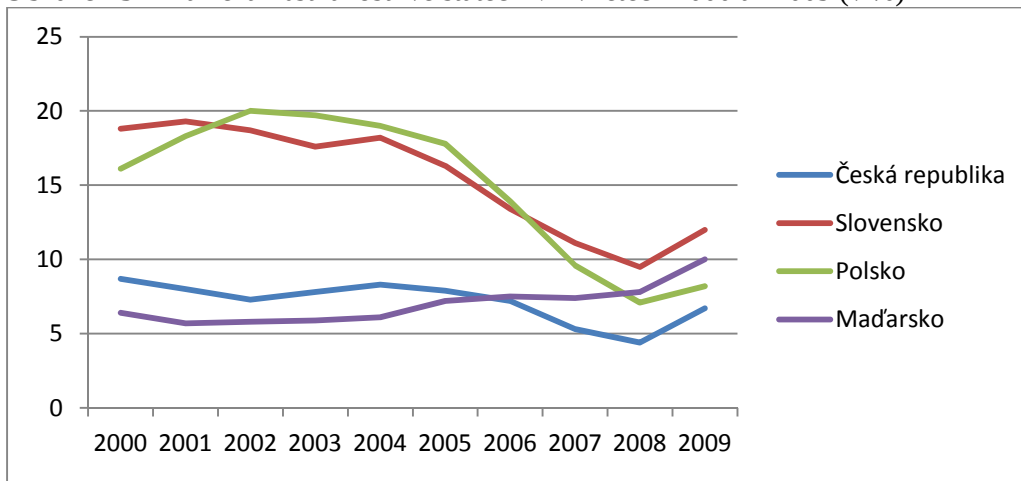

Zdroj: [50], vlastní zpracování

Míra inflace (Obrázek 2) se v České republice, Polsku a Maďarsku vyvíjela podobně. Rozdíl byl patrný v roce 2000, kdy byla míra inflace v české ekonomice výrazně nižší než v Polsku a Maďarsku a v dalším roce vzrostla, zatímco u těchto dvou států skokově poklesla. Lišil se také vývoj polské inflace mezi lety 2005 a 2006, která v tomto období na rozdíl od české a maďarské poklesla a stala se tak v roce 2006 nejnižší v rámci V4. V letech 2000 až 2005 a také v roce 2009 byla míra inflace nejmenší v České republice, v letech 2007 a 2008 na Slovensku. Ke státům s největší inflací patřilo po celé sledované období Maďarsko. Míra inflace na Slovensku se vyvíjela nejodlišněji. Zejména v roce

2003, kdy prudce narostla, zatímco v dalších státech V4 poklesla. V následujícím roce se situace obrátila a slovenská míra inflace se jako jediná snížila. Přesto zůstala největší v rámci V4. Poté se střídala léta poklesu s léty růstu, ale jelikož pokles převažoval, stalo se Slovensko zemí s jednou z nejnižších měr inflace ve V4.

Obrázek 3 Míra nezaměstnanosti ve státech V4 v letech 2000 až 2009 (v %)

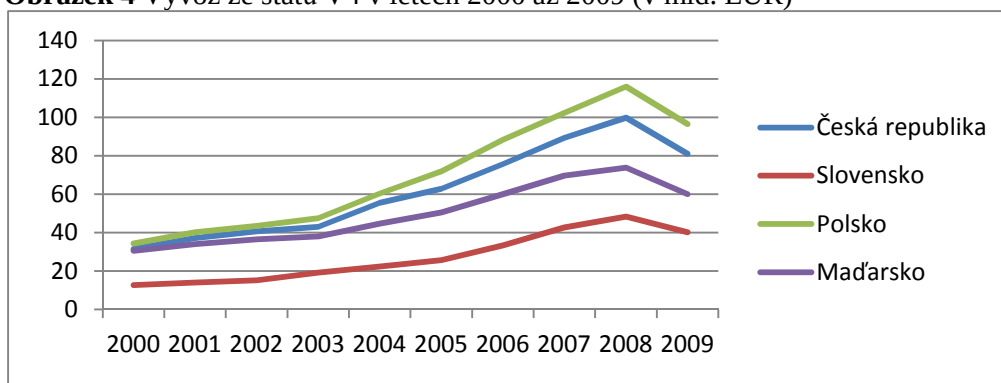

Zdroj: [55], vlastní zpracování

V míře nezaměstnanosti (Obrázek 3) se vyvíjely podobně dvojice států, a to Slovensko s Polskem a Česká republika s Maďarskem. Slovenská a polská míra nezaměstnanosti byla v letech 2000–2005 dvojnásobná než ve zbývajících dvou státech V4, ale poté následoval její prudký pokles a Slovensko i Polsko se dostaly v tomto ukazateli na úroveň Maďarska a České republiky. K výraznější redukci míry nezaměstnanosti došlo v případě Polska. Česká republika a Maďarsko se vyvíjely shodně v letech 2000 až 2004, kdy byla míra nezaměstnanosti v obou těchto státech téměř konstantní. Od roku 2005 začala maďarská nezaměstnanost narůstat, zatímco česká se snižovala, čímž Česká republika vystřídala Maďarsko na pozici státu s nejnižší mírou nezaměstnanosti. V roce 2009 tento ukazatel narostl ve všech zemích V4.

Další dva grafy porovnávají vývoj hodnoty vývozu a dovozu v zemích V4 v letech 2000 až 2009. Z grafu Obrázek 4 vyplývá, že největšího vývozce představovalo ze států V4 Polsko, následované Českou republikou, Maďarskem a Slovenskem. V průběhu období byly vývojové trendy ve všech zemích podobné.

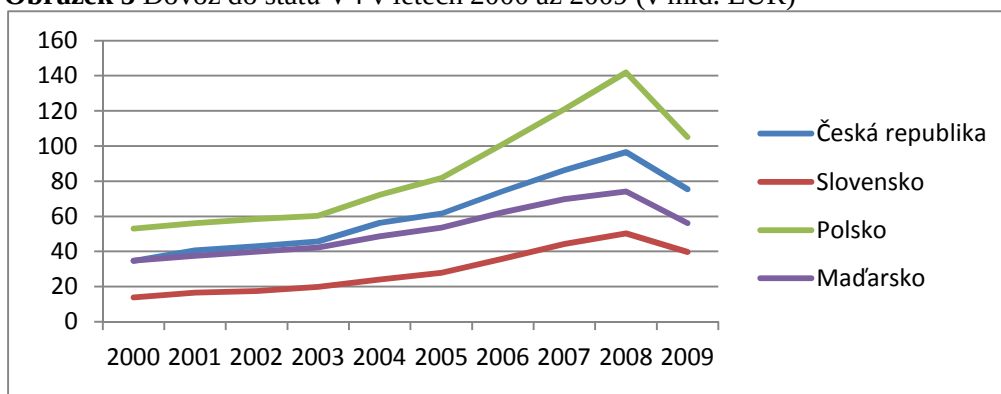
Obrázek 4 Vývoz ze států V4 v letech 2000 až 2009 (v mld. EUR)

Zdroj: [45], vlastní zpracování

V letech 2000 až 2003 se hodnota zboží vyváženého z Polska, České republiky a Maďarska příliš nelišila. Od roku 2004 začalo zvyšování rozdílů, kdy hodnota polského vývozu rostla rychleji než hodnota českého, a ta narůstala větším tempem než hodnota maďarského. Tento trend pokračoval až do roku 2008. Slovensko si po celé sledované období udržovalo téměř konstantní odstup za Maďarskem, ale z relativního pohledu se rozdíl mezi nimi snižoval. Zatímco v roce 2000 Slovensko vyváželo zboží v hodnotě pouze 42 % maďarského vývozu, v roce 2008 to bylo již 66 %.

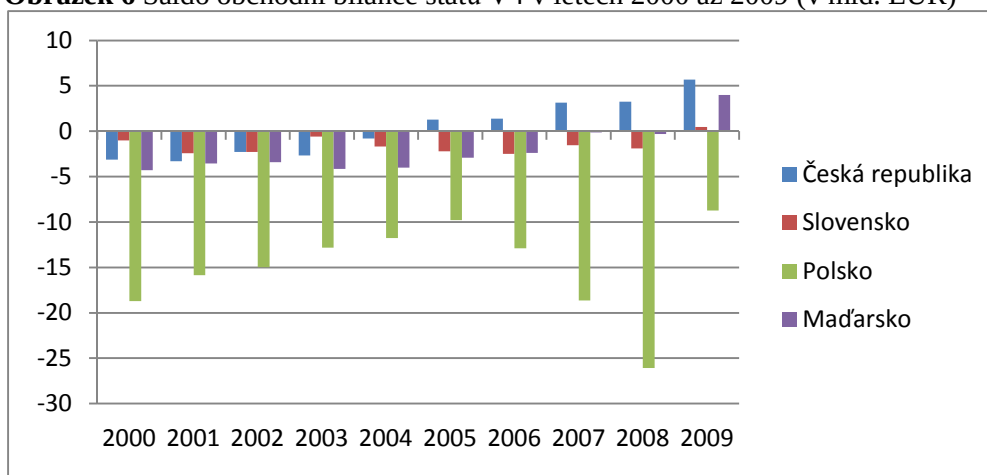
Obrázek 5 Dovoz do států V4 v letech 2000 až 2009 (v mld. EUR)

Zdroj: [45], vlastní zpracování

Pořadí států v dovozu (Obrázek 5) vypadalo stejně jako ve vývozu. Také vývoj probíhal podobně, s tím rozdílem, že Polsko zastávalo pozici největšího dovozce už od roku 2000 s velkým odstupem a jeho převaha se od roku 2004 dále zvyšovala. Velké rozdíly se mezi státy V4 projevovaly v saldu obchodní bilance, jak je patrné z dalšího grafu. Obrázek 6 zobrazuje vývoj salda obchodní bilance v zemích V4.

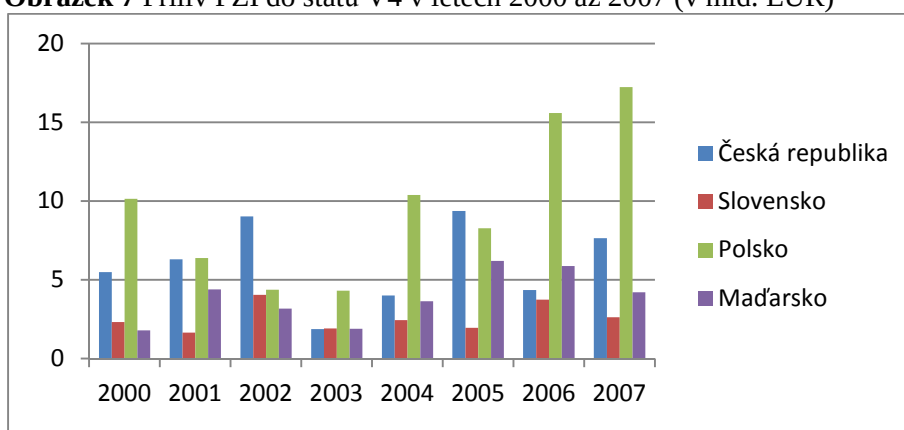
Obrázek 6 Saldo obchodní bilance států V4 v letech 2000 až 2009 (v mld. EUR)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

Jednoznačně největší deficity vykazovala obchodní bilance polské ekonomiky. Mnohem menší deficity, ale podobně trvalé, byly charakteristické pro Maďarsko. Slovenská obchodní bilance se po většinu sledovaného období také nacházela v deficitu, ale ten s výjimkou let 2007 a 2008 nedosahoval takové výše jako v Maďarsku. Obchodní bilance České republiky byla deficitní pouze v letech 2000 až 2004 a od té doby rostl její přebytek. Lze tedy konstatovat, že nejpříznivěji se saldo obchodní bilance vyvíjelo v České republice a největší problémy s ním mělo Polsko. Příliv PZI dosahoval v letech 2000 až 2007 v jednotlivých státech V4 odlišné výše, jak ukazuje Obrázek 7.

Obrázek 7 Příliv PZI do států V4 v letech 2000 až 2007 (v mld. EUR)

Zdroj: [44], vlastní zpracování

Nejvíce PZI plynulo do největšího státu V4, Polska. Výjimku představovaly roky 2002 a 2005, kdy více investic přilákala Česká republika. Roku 2001 bylo pořadí České republiky

a Polska vyrovnané. Třetí největší objem PZI směřoval do Maďarska a nejméně jich mířilo na Slovensko. Výjimečný byl rok 2003, kdy oproti předchozímu roku poklesl příliv PZI do všech států V4 a kdy nejméně investic směřovalo do České republiky. V roce 2006 se Česká republika opět propadla za Maďarsko, ale mírně převyšovala Slovensko i přesto, že do něj v daném roce plynulo nejvíce investic za všech sledovaných let. Příliv PZI na jednoho obyvatele byl v letech 2000 až 2007 největší v České republice a na Slovensku a nejmenší naopak v Polsku.

2.2. Česká republika

Česká republika leží v centrální části střední Evropy. Sousedí se dvěma státy Visegrádské skupiny, Polskem a Slovenskem, a se dvěma členskými zeměmi EU 15, Rakouskem a Německem. Rozloha České republiky dosahuje 78 867 km² a počet obyvatel činí přibližně 10,211 milionů. Tento počet je druhým největším v rámci V4 s velkým odstupem za Polskem. Díky vyšší hustotě zalidnění stojí v počtu obyvatel Česká republika před Maďarskem, i když z hlediska rozlohy za ním zaostává. ([20])

Tehdejší Československo patřilo před druhou světovou válkou k nejvyspělejším a nejprůmyslovějším zemím na světě s dobrou infrastrukturou. Válka sice ekonomiku příliš nepoškodila, ale komunistický režim, který ovládl zemi v roce 1948, zaváděním těžkého průmyslu a znárodnováním způsobil pokles produktivity a zaostávání země. Proběhlo několik pokusů a zlepšení situace, ale žádný z nich nebyl příliš úspěšný. ([77]) Po revolučních změnách, které nastaly na konci roku 1989, začal proces transformace ekonomiky. Jejím cílem bylo rychlé provedení reforem zahrnujících liberalizaci cen a zahraničního obchodu, zrušení exportních dotací, nápravu devizového kurzu a privatizaci státního majetku.

Český HDP klesal do roku 1993, ale již od následujícího roku začal růst. Mírný pokles nastal ještě v letech 1997 a 1998 v důsledku restriktivní politiky české centrální banky a vlády. Inflace dosáhla nejvyšší úrovně na začátku transformace v roce 1991, kdy došlo k liberalizaci cen a devalvaci koruny, a po zbytek období byla ve srovnání s ostatními státy V4 nižší. Výjimečný byl zejména vývoj míry nezaměstnanosti v České republice, jelikož ta

na rozdíl od ostatních států v souvislosti s probíhajícími transformačními změnami narostla jen mírně a zůstala po celá devadesátá léta na nízké úrovni. ([9]) Dalšími pozitivy byl rostoucí příliv PZI do české ekonomiky v důsledku zlepšování investičního prostředí a udržení relativně malé zadluženosti v porovnání s ostatními evropskými státy. ([77]) Problém naopak představoval vysoký schodek běžného účtu platební bilance v poměru k HDP, který zhoršoval vnější ekonomickou rovnováhu země. ([9]; str. 22)

Vývoj české ekonomiky od roku 2000 je níže popsán pomocí několika ukazatelů. Nejprve je pozornost věnována změnám ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy. Tabulka 1 popisuje vývoj tempa růstu reálného hrubého domácího produktu, průměrné meziroční míry inflace a míry nezaměstnanosti v České republice v uplynulých deseti letech.

Tabulka 1 ČR – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Růst reálného HDP	3,6	2,5	1,9	3,6	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,1
Míra inflace	3,9	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3	0,6
Míra nezaměstnanosti	8,7	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3	4,4	6,7

Zdroj: [52], [50], [55]

S výjimkou roku 2009 reálný HDP stále rostl, nejrychleji v letech 2005 (6,3 %) a 2006 (6,8 %). Tento vysoký růst podporovala zejména výroba určená na export a zvyšující se zapojení české ekonomiky do mezinárodních řetězců. ([68]) Nejpomalejší nárůst reálného HDP byl zaznamenán v roce 2002, a to 1,9 %, což souviselo s nižším růstem v Evropské unii, odpovídajícím útlumové fázi hospodářského cyklu. ([26]) Pokles v roce 2009 souvisí s celosvětovým poklesem způsobeným ekonomickou krizí. Negativní dopad krize na českou ekonomiku zvýšila vysoká její vysoká otevřenost. V souvislosti s poklesem zahraniční poptávky po českém zboží došlo ke snížení objemu průmyslové výroby a tím pádem také k poklesu reálného HDP. ([77])

Zranitelnost české ekonomiky umocňuje její jednostranné zaměření na automobilový průmysl a další strojírenské obory. Česká vláda v reakci na krizi přijala velké množství protikrizových opatření, která by měla pomoci k obnovení hospodářského růstu. V roce 2010 se situace začala zlepšovat a odborníci předpokládají, že ekonomika poroste a její

růst se bude v dalších letech zrychlovat. ([37]) Problémem české ekonomiky je zhoršující se stav veřejných financí, který souvisí s vysokými rozpočtovými schodky z posledních let. Hrozbou není absolutní výše veřejného dluhu, jenž ve vztahu k HDP patří k nejmenší v Evropě, ale jeho rychlé narůstání. ([10]) V souvislosti s tím připravila vláda úsporná opatření, jejichž cílem je snížit deficit rozpočtu v roce 2011, a plánuje reformy, které by měly veřejné finance dlouhodobě stabilizovat.

Průměrná meziroční míra inflace byla na počátku tohoto tisíciletí poměrně vysoká. Mezi lety 2002 a 2007 došlo ke zlepšení situace a poklesu míry na hodnoty nepřesahující 3 %. Roku 2003 se dokonce cenová hladina v průměru snížila o 0,1 %, což značí deflaci, která je sice obecně považována za negativní jev, ale pokud je pouze krátkodobá, tak příliš neškodí a pro spotřebitele přináší výhody v podobě poklesu cen. ([27]) V roce 2008 nastal velký nárůst inflace, který byl podpořen administrativními opatřeními zahrnujícími zvýšení sazby DPH, růst spotřební daně u tabákových výrobků, deregulaci nájemného nebo zavedení poplatků ve zdravotnictví. Vliv měl i nárůst cen potravin a energií. ([29]) V roce 2009 byla meziroční míra inflace v průměru opět nízká v důsledku celkového utlumení ekonomické aktivity a tento trend pokračoval i v roce 2010.

Míra nezaměstnanosti v České republice kolísala v letech 2000 až 2006 mezi 7 % až 9 %. V roce 2007 došlo k jejímu výraznému poklesu, který pokračoval i v roce následujícím a srazil míru nezaměstnanosti na 4,4 %, což je velmi nízká hodnota. Tento pozitivní vývoj s sebou přinášel i negativní jevy v podobě omezené nabídky práce a nedostatečných dovedností pracovní síly, které bránily ve zvyšování potenciálu ekonomického růstu. ([68]) V roce 2009 se míra nezaměstnanosti opět zvýšila, o 2,3 p. b., a její nárůst pokračoval poměrně prudce i v prvních měsících roku 2010, kdy se v únoru přiblížila k 8 %, ale od té doby pozvolně klesá.

O zapojení České republiky do mezinárodního obchodu vypovídají údaje o vývoji exportu, importu a obchodní bilance v posledních deseti letech. Tabulka 2 informuje o hodnotě vývozu zboží.

Tabulka 2 ČR – vývoz zboží (2000 – 2009)

Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	31 501		2005	62 785	13,2
2001	37 208	18,1	2006	75 604	20,4
2002	40 706	9,4	2007	89 382	18,2
2003	43 053	5,8	2008	99 809	11,7
2004	55 460	28,8	2009	81 009	-18,8

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Hodnota vývozu z České republiky od roku 2000 do roku 2008 neustále rostla, což odpovídalo celosvětovému nárůstu mezinárodního obchodu vlivem pokračující globalizace. Tento trend podpořil také vývoj české koruny (CZK), která po většinu sledovaného období vůči EUR posilovala, což zvyšovalo tempo růstu hodnoty vývozu vyjádřené v EUR. Výjimkou bylo pouze 2. pololetí roku 2002, rok 2003 a druhá polovina roku 2008, kdy CZK vůči EUR oslabila, což mělo vliv na nižší tempa růstu v tomto období. ([63]) V roce 2002 se zároveň projevil pokles zahraniční poptávky. ([26]) V roce 2008 dosáhla hodnota vývozu nejvyššího bodu v historii – téměř 100 mld. EUR. Největší meziroční procentní nárůst připadá na rok 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie. Další vysoká tempa růstu v letech 2006 a 2007 byla vystřídána zpomalením v roce 2008 a poklesem hodnoty exportu v roce 2009 lehce nad úroveň roku 2006 v důsledku celosvětové krize.

Tabulka 3 ČR – dovoz zboží (2000 – 2009)

Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	34 619		2005	61 500	9,3
2001	40 529	17,1	2006	74 220	20,7
2002	42 995	6,1	2007	86 224	16,2
2003	45 728	6,4	2008	96 572	12,0
2004	56 248	23,0	2009	75 340	-22,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Tabulka 3 uvádí data o dovozu zboží. Ten se vyvíjel podobně jako vývoz. Hodnota dovozu do České republiky rostla ve všech sledovaných letech s výjimkou roku 2009. Na její vývoj působily stejné faktory jako v případě vývozu a rostoucí domácí poptávka. Největší

procentní nárůst, zaznamenaný roku 2004, je menší než procentní zvýšení hodnoty vývozu v témže roce. Naopak v letech 2006 a 2008 vzrostl procentně dovoz více než vývoz. V roce 2009 poklesla hodnota dovozu výrazněji než hodnota vývozu, což se pozitivně podepsalo na přebytku obchodní bilance.

V roce 2010 začala hodnota českého zahraničního obchodu znovu narůstat. Hodnota vývozu vyjádřená v EUR vzrostla v prvním pololetí oproti stejnému období předchozího roku o 21,2 %, hodnota dovozu o 22, 2 %. Tento nárůst byl větší než při vyjádření v CZK díky posilování domácí měny vůči EUR. Nárůst hodnoty obchodu byl způsoben zejména zvyšováním průmyslové produkce v české ekonomice a oživením světové ekonomiky a s tím souvisejícím růstem zahraniční poptávky. Negativní vliv na dovoz měla nízká domácí spotřebitelská poptávka. ([19])

Tabulka 4 ČR – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
-3 119	-3 320	-2 289	-2 675	-789	1 285	1 384	3 159	3 237	5 670

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Saldo obchodní bilance České republiky (Tabulka 4) bylo v letech 2000 až 2004 záporné a od roku 2005 dále kladné. V prvních čtyřech letech sledovaného období schodek kolísal mezi -3,5 a -2 miliardami EUR, což v porovnání s hodnotou uskutečněného obchodu není příliš vysoký deficit. Od roku 2004 se situace konstantě zlepšuje. V roce 2005 se česká obchodní bilance stala poprvé v historii přebytkovou. Také v prvním pololetí roku 2010 bylo saldo obchodní bilance vysoce aktivní. Negativně se na přebytku podepsal nepříznivý vývoj směnných relací, tj. větší pokles vývozních cen než cen dovozních. ([19])

Česká republika přilákala v letech 2000 až 2007 velké množství PZI. Investoři oceňovali pozitivní a stabilní ekonomický vývoj, kvalifikovanou pracovní sílu, dobrou infrastrukturu a potenciál českého trhu. Velkým impulsem k investování do České republiky byly také investiční pobídky nabízené zahraničním investorům. Negativní vliv na příliv PZI měly především faktory týkající se státního aparátu jako byrokracie, korupce, špatná vymahatelnost práva a složitost daňového systému. ([2]; str. 48 – 49) O tocích PZI do české ekonomiky v letech 2000 až 2007 informuje Tabulka 5.

Tabulka 5 ČR – příliv PZI (2000–2009)

Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	5 498		2004	4 009	115,2
2001	6 299	14,6	2005	9 374	133,8
2002	9 015	43,1	2006	4 355	-53,5
2003	1 863	-79,3	2007	7 633	75,3

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Příliv PZI do České republiky dosáhl dvou vrcholů, a to v letech 2002 a 2005. Výsledky těchto dvou let byly ovlivněny zejména privatizací státních podniků Transgas a Český Telecom. Po nich vždy následoval propad objemu investic a v dalších letech jeho opětovný nárůst. Nejméně se investovalo v roce 2003. Celkem ve sledovaném období do České republiky směřovalo více než 48 mld. EUR. V důsledku celosvětového oslabení pohybu PZI se v letech 2008 a 2009 snížil i jejich příliv do České republiky. Podle údajů České národní banky činily v roce 2008 4415 mil. EUR a v roce 2009 1964 mil. EUR s tím, že údaje za rok 2008 by již měly být definitivní, zatímco data o roku 2009 jsou pouze předběžná. ([23]) Podle zprávy UNCTAD se Česká republika umístila na 57. místě v hodnotě přílivu investic do ekonomiky v roce 2009, což je horší umístění, než jakého Česká republika dosahovala v předchozích letech. ([35])

2.3. Slovensko

Poloha Slovenska je oproti České republice vzdálenější od států západní Evropy. Ze zemí EU 15 sousedí Slovensko pouze s Rakouskem, a to poměrně malou částí svých hranic. Dalšími sousedy jsou partneři z Visegrádské skupiny, Polsko, Maďarsko a Česká republika, a na východě Ukrajina. Rozloha Slovenska činí 49 035 km² a počet obyvatel podle odhadu z července 2010 dosahuje 5,463 milionu obyvatel. Jedná se tedy o nejmenší stát V4 jak z geografického, tak i z demografického pohledu. ([20])

Slovensko do roku 1993 tvořilo s Českou republikou jednotný stát, Československo, ale jeho ekonomika se přesto od roku 1989 vyvíjela hůře než česká. Pokles reálného HDP byl větší, míra nezaměstnanosti se od roku 1990 držela nad 10 %, jen vývoj míry inflace se příliš nelišil. ([9]; str. 6 – 15) Přechod Slovenska k tržní ekonomice byl komplikován

deficity veřejných financí, obchodní bilance a běžného účtu platební bilance, pomalou a neprůhlednou privatizací a vysokou mírou nezaměstnanosti. ([80]) I přesto se reálný HDP od roku 1994 zvyšoval poměrně velkým tempem. ([9]; str. 6) Na přelomu tisíciletí se situace začala zlepšovat, byl zjednodušen slovenský daňový systém, došlo k velkému přílivu PZI a slovenská ekonomika nadále rychle rostla. Slovensko je jako jediné ze zemí V4 členem Eurozóny a používá společnou měnu euro. Přijalo ji 1. 1. 2009, tj. v době, kdy už na něj dopadala celosvětová hospodářská krize. ([80]) Pro hodnocení vlivu zavedení eura na slovenskou ekonomiku je podle odborníků potřeba delší časové období. ([40]).

Tabulka 6 Slovensko – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Růst reálného HDP	1,4	3,5	4,6	4,8	5,0	6,7	8,5	10,6	6,2	-4,7
Míra inflace	12,2	7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9
Míra nezaměstnanosti	18,8	19,3	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1	9,5	12,0

Zdroj: [52], [50], [55]

Vývoj ukazatelů vnější ekonomické rovnováhy na Slovensku v posledním desetiletí zobrazuje Tabulka 6. Tempo růstu reálného HDP bylo v roce 2000 poměrně nízké, ale od té doby se až do roku 2007 zrychlovalo a Slovensko se tak stalo jednou z nejrychleji rostoucích zemí EU. Zajímavé je, že na ekonomickém růstu se nijak výrazně neprojevil hospodářský útlum v zemích Evropské unie v letech 2001 a 2002. Růst v těchto dvou letech byl tažen především spotřebou domácností. ([26]) V roce 2008 se tempo růstu HDP oproti předchozímu roku mírně zmenšilo a následující rok došlo k poklesu HDP, což byl důsledek ekonomické krize. Z důvodu velké závislosti slovenské ekonomiky na vnější poptávce byl její vývoj ovlivněn nepříznivým vývojem v okolních zemích. Pozitivem bylo udržení úrovně výroby automobilového průmyslu, který je hlavním zdrojem slovenského HDP. K tomu pomohlo zavedení tzv. šrotovného, spočívajícího ve finančních bonusech pro ty, kteří si koupí nový vůz a starý nechají sešrotovat, nejen na Slovensku, ale také například v Německu. ([18])

V roce 2010 přineslo oživení zahraniční poptávky pozitivní vývoj v hlavních odvětvích slovenské ekonomiky. Naopak některá neefektivní opatření, která Slovensko zavedlo s cílem zmenšit dopady krize (například státní dotace podnikům na udržení zaměstnanosti),

vedly k současné krizi vnitřní slovenské ekonomiky, která má negativní vliv ekonomický vývoj na Slovensku. Slovenské ministerstvo financí očekává, že růst reálného HDP dosáhne v roce 2010 4 %. Nepříznivě může slovenskou ekonomiku ovlivnit vývoj veřejných financí, které se v roce 2009 dostaly do hlubokého deficitu, a v roce 2010 by měl tento trend pokračovat. Reakcí vlády je úsporný balíček, jenž má přispět k ozdravení veřejných financí na Slovensku v roce 2011. ([16])

Průměrná meziroční míra inflace na Slovensku byla po většinu sledovaného období poměrně vysoká. Hodnot pod 3 % dosáhla pouze v letech 2005, 2007 a 2009. Přesto můžeme v jejím vývoji pozorovat pozitivní trend, jelikož v roce 2000 činila 12,2 % a od roku 2005 již nepřesáhla 5 %. I přes nárůst míry inflace v prvních měsících roku 2008 se Slovensku podařilo splnit maastrichtské kritérium týkající se inflace, které bylo jednou z podmínek pro zavedení eura na Slovensku. S novou měnou byly spojovány obavy z růstu cen, ale míra inflace v roce 2009 je nepotvrdila.

Slovensko se dlouhodobě potýká s problémem vysoké míry nezaměstnanosti. V letech 2000 až 2004 dosahovala téměř 20 % a i přes velký ekonomický růst se téměř nesnižovala. Od roku 2005 se situace začala zlepšovat a v roce 2008 se míra nezaměstnanosti dostala pod 10 %. V roce 2009 v důsledku krize opět vzrostla a v první polovině roku 2010 se již blížila 15 %, ale i tak lze konstatovat, že Slovensku se v uplynulém desetiletí podařilo situaci na trhu práce zlepšit.

Tabulka 7 Slovensko – vývoz zboží (2000 – 2009)

Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	12 811		2005	25 632	14,9
2001	14 063	9,8	2006	33 340	30,1
2002	15 234	8,3	2007	42 696	28,1
2003	19 305	26,7	2008	48 370	13,3
2004	22 305	15,5	2009	40 127	-17,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Hodnota vývozu Slovenska (Tabulka 7) v období let 2000 až 2008 rostla, a to poměrně vysokým tempem. Růst byl v souladu s celosvětovým nárůstem obchodu v důsledku

zvyšující se provázanosti světové ekonomiky. V roce 2008 dosáhl slovenský vývoz svého dosavadního maxima, více než 48 miliard EUR. K největšímu procentuálnímu nárůstu hodnoty exportu došlo v roce 2006. Nárůst o více než čtvrtinu nastal i v letech 2003, kdy vzrostl zejména vývoz automobilů, a 2007. Nejpomalejší růst byl zaznamenán na počátku období, v letech 2001 a 2002, zejména vinou snížení zahraniční poptávky. V roce 2009 došlo k poklesu na hodnotu mírně nižší než v roce 2007.

Tabulka 8 Slovensko – dovoz zboží (2000 – 2009)

Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	13 815		2005	27 851	16,0
2001	16 481	19,3	2006	35 828	28,6
2002	17 517	6,3	2007	44 229	23,4
2003	19 910	13,7	2008	50 253	13,6
2004	24 006	20,6	2009	39 645	-21,1

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Hodnota dovozu Slovenska (Tabulka 8) se vyvíjela podobně jako hodnota vývozu. Výrazné rozdíly ve vývoji se objevily pouze v letech 2001 a 2003. V roce 2001 dovoz Slovenska vzrostl téměř o 20 %, což je téměř dvojnásobek procentního růstu vývozu v daném období. Naopak v roce 2003 rostla hodnota dovozu o polovinu méně než hodnota vývozu, čímž došlo k výraznému zlepšení obchodní bilance. Největší procentuální růst hodnoty dovozu byl zaznamenán stejně jako u vývozu v roce 2006. Největší hodnoty v absolutním vyjádření dosáhl dovoz v roce 2008, kdy překročil 50 miliard EUR. Vysoký nárůst importu v letech 2000 a 2008 byl zapříčiněn jednak pokračujícím procesem globalizace, jednak zvyšováním spotřeby slovenských domácností. Ekonomická krize v roce 2009 znamenala snížení hodnoty dovozu o 21,1 %, tj. o více než 10 miliard EUR. V roce 2010 se situace ve slovenském zahraničním obchodě začala zlepšovat. Vývoz rostl v prvním pololetí rychlejším tempem než dovoz, ale obě tempa růstu byla poměrně vysoká. ([16])

Tabulka 9 Slovensko – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
-1 005	-2 418	-2 283	-606	-1 702	-2 219	-2 488	-1 533	-1 883	482

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Obchodní bilance Slovenska (Tabulka 9) byla po většinu sledovaného období v deficitu. Vývoj tohoto deficitu nevykazoval ani rostoucí ani klesající tendenci, ale jelikož současně docházelo k růstu reálného HDP a hodnoty obchodu, lze konstatovat, že se stav slovenské obchodní bilance vyvíjel pozitivně. Největší záporné saldo bilance se objevilo v letech 2001 a 2005. Naopak v roce 2003 se díky výše zmíněnému prudkému nárůstu hodnoty exportu situace přechodně zlepšila. Přebytek obchodní bilance nastal pouze v roce 2009 a byl způsoben tím, že hodnota dovozu Slovenska poklesla více než hodnota vývozu.

Příliv PZI na Slovensko v letech 2000 až 2007 byl podpořen řadou faktorů, například hospodářským růstem, levnou a kvalifikovanou pracovní silou, nekomplikovaným daňovým systémem a nízkými daněmi a nabízenými investičními pobídkami. Negativní vlivy se stejně jako u České republiky týkaly státní správy. Jednalo se zejména o korupci, pomalé soudnictví a složitou administrativu. Investiční klima dále zhoršovala nekvalitní dopravní infrastruktura. ([2]; str. 66) Tabulka 10 zobrazuje hodnotu PZI směřujících na Slovensko v letech 2000 až 2007.

Tabulka 10 Slovensko – příliv PZI (2000 – 2009)

Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	2311		2004	2442	27,6%
2001	1649	-28,6%	2005	1952	-20,1%
2002	4037	144,8%	2006	3732	91,2%
2003	1914	-52,6%	2007	2618	-29,8%

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Vývoj přílivu PZI na Slovensko byl v daném období poměrně nestabilní. Nárůst jejich objemu v jednom roce byl vždy následován poklesem v roce následujícím. Nejméně investic směřovalo na Slovensko v roce 2001 a nejvíce v roce 2002, kdy jejich objem narostl o 144,8 % oproti roku 2001. Výsledek v roce 2002 vylepšila zejména investice francouzské automobilky PSA Peugeot Citroën. Za celé období přilákalo Slovensko PZI v hodnotě více než 20 mld. EUR. V následujících letech došlo k omezení toků PZI v důsledku ekonomické krize. Dále ke zhoršení investičního klimatu na Slovensku přispěly výroky některých vládních představitelů směrem k zahraničním investorům a zasahování

státu do fungování ekonomiky. Podle předběžných údajů došlo v letech 2008 a 2009 ke snížení objemu PZI směřujících na Slovensko, ale pro přesnou kvantifikaci tohoto poklesu je třeba počkat na zveřejnění revidovaných údajů. ([17]) Podle údajů UNCTAD bylo v roce 2009 Slovensko až 202. z 206 hodnocených zemí v množství přilákaných investic. ([35])

2.4. Polsko

Polsko má ze států V4 nejsevernější polohu. Na západě sousedí s Německem, na jihu s Českou republikou a Slovenskem, na východě s Ukrajinou, Běloruskem a Litvou a na severu s malou částí Ruska. V rámci V4 má Polsko nejdelší hranici se státy bývalého Sovětského svazu. Rozloha státu je 312 685 km², z čehož plyne, že jde o jednoznačně největší stát V4. V Polsku žije přibližně 38,482 milionů obyvatel, což je víc než ve zbylých zemích V4 dohromady. Z těchto údajů vyplývá, že u Polska je nutno předpokládat určité odlišnosti, jak z hlediska vnitřního vývoje ekonomiky, tak i v jeho vnějších ekonomických vztazích, oproti zbylým státům V4, které jsou si v rozloze a počtu obyvatel podobnější. ([20])

Polská ekonomika byla tvrdě zasažena během druhé světové války, kdy byl poškozen zejména průmysl. S nástupem komunismu došlo k industrializaci země, nicméně Polsko vykazovalo slabý ekonomický výkon, a to i ve srovnání s ostatními středoevropskými zeměmi. ([79]) Jelikož v Polsku začala transformace ze zemí V4 nejdříve, již na konci 80. let, nastalo obnovení růstu ekonomiky už v roce 1992. V letech 1989 a 1990 došlo k obrovské inflaci. Její míra se v roce 1991 výrazně snížila a poté dále pozvolna klesala, ale přesto zůstávala vyšší než v České republice a na Slovenku. Míra nezaměstnanosti narostla v roce 1991 a vyvíjela se obdobně jako na Slovenku, což komplikovalo transformační proces v zemi. Také Polsko se ve druhé polovině 90. let potýkalo s vysokými saldy obchodní bilance a běžného účtu platební bilance. Zlepšující se ekonomická situace začala lákat příliv PZI, které dále přispívaly k hospodářskému růstu, což podpořilo postupný pokles míry nezaměstnanosti. ([9])

Tabulka 11 sleduje ukazatele charakterizující vnitřní ekonomickou rovnováhu v Polsku v letech 2000 až 2009. Po celé sledované období reálný HDP v Polsku rostl, a to i v roce 2009, čímž se vývoj polské ekonomiky odlišuje od ostatních států V4. Největší nárůst HDP nastal v roce 2007, zatímco v letech 2001 a 2002 bylo tempo růstu nejpomalejší, zejména v důsledku poklesu investičních výdajů a ekonomického útlumu v zemích EU. ([26])

Tabulka 11 Polsko – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Růst reálného HDP	4,3	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,0	1,7
Míra inflace	10,1	5,3	1,9	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2	4,0
Míra nezaměstnanosti	16,1	18,3	20	19,7	19	17,8	13,9	9,6	7,1	8,2

Zdroj: [52], [50], [55]

Mezi lety 2003 a 2007 lze pozorovat tendenci ke konstantnímu zvyšování tempa růstu HDP, která byla přerušena pouze roku 2005. Růst polské ekonomiky v roce 2009 svědčí o tom, že Polsko se dokázalo poměrně dobře vyrovnat s dopady ekonomické krize. Ve všech ostatních zemích EU došlo v tomto roce k poklesu reálného HDP. K udržení růstu v Polsku přispěly disciplinované veřejné rozpočty z předchozích let, vhodná politika centrální banky a volně plovoucí měnový kurz, jehož oslabení zlevnilo polskou produkci ve vztahu k zahraničnímu zboží. Polsko také díky menší otevřenosti své ekonomiky nepocítilo propad zahraniční poptávky tak silně jako ostatní státy V4.

Polská vláda přijala řadu opatření, jejichž cílem má být snížení výdajů a zabránění prohloubení deficitů veřejných rozpočtů. ([79]) To se však zatím nedaří, deficit v roce 2009 přesáhl 7 % a v roce 2010 se očekává jeho další nárůst. Pokud se v roce 2011 nepodaří situaci zlepšit, překoná polský veřejný dluh hranici 55 %. Pro budoucí vývoj je důležité provedení hlubších reforem polské ekonomiky. Jako pozitivní lze označit poměrně výrazný hospodářský růst, který Polsko zaznamenalo v prvních dvou čtvrtletích roku 2010. ([69])

Průměrná meziroční míra inflace v Polsku byla v roce 2000 poměrně vysoká, ale během dalších dvou let došlo k jejímu výraznému poklesu. Od té doby se drží na přijatelných hodnotách, kdy pouze v letech 2008 a 2009 překročila 4 %. Nárůst v roce 2008 souvisel

zejména se zvyšováním cen potravin a růstem mezd. ([39]) V první polovině roku 2010 došlo k poklesu míry inflace.

Míra nezaměstnanosti se na počátku nového tisíciletí opětovně zvýšila a v roce 2002 dokonce dosáhla hranice 20 %. Její vysoká úroveň byla podpořena strukturálními změnami, množstvím poskytovaných sociálních transferů a vysokým daňovým zatížením práce. ([67]) Výraznější pokles míry nezaměstnanosti nastal v roce 2006 a pokračoval i ve dvou následujících letech. Během tří let se snížila o více než 10 p. b. a v roce 2008 byla oproti roku 2002 třetinová. Tento pokles souvisel zejména s vysokým ekonomickým růstem a s ním spojenou tvorbou nových pracovních míst. V roce 2009 došlo kvůli ekonomické krizi k mírnému nárůstu míry nezaměstnanosti a v první polovině roku 2010 se její hodnota přiblížila k 10 %. I přesto zaznamenalo Polsko, stejně jako Slovensko, v oblasti problémů s nezaměstnaností velký pokrok.

Tabulka 12 Polsko – vývoz zboží (2000 – 2009)

Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	34 373		2005	71 889	19,2
2001	40 195	16,9	2006	88 229	22,7
2002	43 499	8,2	2007	102 259	15,9
2003	47 526	9,3	2008	115 895	13,3
2004	60 332	26,9	2009	96 396	-16,8

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Nárůst hodnoty zahraničního obchodu Polska v letech 2000 až 2008 byl podpořen celosvětovým procesem globalizace. Hodnota polského vývozu (Tabulka 12) rostla nejrychleji v roce 2004, tedy v roce, kdy Polsko vstoupilo do Evropské unie. Velký procentuální nárůst, překračující 10 %, byl zaznamenán ve všech sledovaných letech s výjimkou let 2002, 2003 a 2009. Zatímco v letech 2002 a 2003 pod hranicí 10 % zaostal jen těsně, v roce 2009 došlo k poklesu o téměř 17 %. Pomalejší růst hodnoty vývozu v EUR v letech 2002 a 2003 byl způsoben zejména nižší zahraniční poptávkou a oslabováním polské měny vůči EUR. ([26], [63]) Maxima dosáhl polský export v roce 2008, kdy činil více než 115 miliard EUR. Po krizovém roce 2009 přišlo v první polovině roku 2010 zlepšení a polský export začal znovu narůstat. ([81])

Tabulka 13 Polsko – dovoz zboží (2000–2009)

Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	53 085		2005	81 697	13,3
2001	56 034	5,6	2006	101 138	23,8
2002	58 480	4,4	2007	120 912	19,6
2003	60 354	3,2	2008	141 966	17,4
2004	72 109	19,5	2009	105 123	-26,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Vývoj hodnoty dovozu Polska (Tabulka 13) se shodoval s obecným vývojem zahraničního obchodu zemí V4. Konstantní růst byl přerušen až krizí v roce 2009, kdy dovoz do Polska poklesl o 26 %, tj. o více než 36 miliard EUR. V letech 2001 až 2003 narůstala hodnota importu jen pozvolna, což bylo způsobeno zejména slabší domácí poptávkou. Ke zrychlení došlo po vstupu Polska do EU v roce 2004 a vrchol tempa růstu nastal v roce 2006. Výrazný propad v roce 2009, způsobený ekonomickou krizí, se začal kompenzovat v prvních měsících roku 2010. ([81])

Tabulka 14 Polsko – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
-18 711	-15 840	-14 981	-12 827	-11 777	-9 807	-12 909	-18 652	-26 072	-8 727

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Obchodní bilance Polska (Tabulka 14) byla po celé sledované období výrazně deficitní. Její záporné saldo se pohybovalo mezi -8 a -26 miliardami EUR. V letech 2000 až 2005 se deficit konstantně snižoval, ale v následujících třech letech došlo k jeho opětovnému nárůstu, jelikož hodnota dovozu se zvyšovala rychleji než hodnota vývozu. Velký propad nastal zejména v roce 2006, kdy se deficit zvýšil o více než 7 miliard EUR. Zlepšení obchodní bilance v roce 2009 bylo způsobeno tím, že v Polsku stejně jako v České republice a na Slovensku poklesl import více než export. I přes toto vylepšení zůstává deficit obchodní bilance jedním z největších problémů polské ekonomiky.

Polské investiční klima nabízelo v letech 2000 až 2007 investorům výhodné podmínky pro umístění jejich PZI. Pozitivními faktory byly velikost polského trhu, poloha Polska, kvalifikovaná a levná pracovní síla a investiční pobídky pro zahraniční investory. Naopak

negativní vliv na příliv PZI měly složitý daňový systém a nekvalitní dopravní infrastruktura. ([2]; str. 60) Tabulka 15 uvádí přehled o investicích do Polska v letech 2000 až 2007.

Tabulka 15 Polsko – příliv PZI (2000 – 2007)

Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	10133		2004	10382	141,4%
2001	6377	-37,1%	2005	8265	-20,4%
2002	4368	-31,5%	2006	15578	88,5%
2003	4301	-1,5%	2007	17221	10,5%

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Nejvíce PZI směřovalo do Polska na konci sledovaného období, v letech 2006 a 2007, kdy jejich objem v každém roce přesáhl 15 mld. EUR. V letech 2000 až 2003 PZI do Polska klesaly a v roce 2003 dosáhly svého minima. Následující rok jejich objem vzrostl téměř dvaapůlkrát a dostal se zpět na úroveň roku 2000. Poté znovu poklesl, ale pouze o 20 %, a od té doby roste. Celkem do Polska v letech 2000 až 2007 bylo investováno více než 76 mld. EUR. V letech 2008 a 2009 Polsko stejně jako ostatní státy postihlo výrazné oslabení investičních toků. Podle předběžných údajů Polské národní banky činil příliv PZI v roce 2008 přibližně 10 mld. EUR a v roce 2009 8,4 mld. EUR. ([82])

2.5. Maďarsko

Maďarsko leží v jihovýchodní části střední Evropy. Sousedí jen s jedinou zemí V4, a to se Slovenskem. Dalšími sousedy jsou Rakousko, Slovinsko, Chorvatsko, Srbsko, Rumunsko a Ukrajina. Maďarská poloha je poměrně odlišná od ostatních států V4, což se podepisuje na jeho vnějších vztazích. Maďarsko se rozkládá na ploše 93 028 km². Jedná se tedy o druhou největší zemi V4, ale stále více než třikrát menší, než je Polsko. S 9,905 miliony obyvatel je Maďarsko z populačního hlediska srovnatelné s Českou republikou. ([20])

Před 2. světovou válkou se maďarská ekonomika orientovala převážně na zemědělství a drobný průmysl. Kvůli nedostatku zdrojů a výhodné geografické poloze byl pro Maďarsko stěžejní zahraniční obchod. Jeho útlum nastal po vzniku východního bloku, jehož se

Maďarsko stalo součástí. Došlo k rychlé industrializaci a zestátňování podniků. Po roce 1968 byla částečně obnovena svoboda trhu, zvýšil se objem zahraničního obchodu a omezené množství firem mohlo soukromně podnikat ve službách. Maďarsko se tak stalo jednou z nejliberálnějších zemí východního bloku. V 70. letech se objevily problémy související s nedostatkem investic a s rostoucí zahraniční zadlužeností Maďarska. ([78])

Na začátku 90. let se maďarská ekonomika stejně jako ekonomiky ostatních zemí V4 potýkala s propadem spočívajícím v dramatickém snížení průmyslové výroby, v poklesu reálného HDP a v růstu míry inflace, nezaměstnanosti a deficitu obchodní bilance. Růst HDP byl obnoven v roce 1994, ale na rozdíl od ostatních zemí V4 dosahoval zpočátku nízké úrovně. Míra inflace v žádném roce nezaznamenala extrémně vysokou hodnotu, ale kolísala mezi 15 % a 30 % a v druhé polovině 90. let byla nejvyšší v rámci V4. Míra nezaměstnanosti narostla stejně jako na Slovensku a v Polsku v roce 1991, ale pak se začala mírně snižovat a Maďarsko s ní nemělo tak závažné problémy jako Polsko a Slovensko. V důsledku deficitů obchodní bilance i celého běžného účtu se zhoršovala maďarská vnější rovnováha. Tato salda se však Maďarsku dařilo financovat přílivem PZI, kterých do jeho ekonomiky směřovalo 90. let více než do ostatních zemí V4, zejména díky privatizaci státních podniků, daňovým úlevám a dalším investičním pobídkám. ([9])

Vývoj základních ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy od roku 2000 shrnuje Tabulka 16. Reálný HDP maďarské ekonomiky rostl v letech 2000 až 2006 téměř konstantním tempem okolo 4 %. V roce 2007 došlo ke skokovému poklesu tempa růstu na 1 % a následující rok rostl reálný HDP ještě méně. Toto zpomalení bylo způsobeno restriktivními opatřeními maďarské vlády, která měla zastavit vysoké schodky veřejných rozpočtů, jež byly typické pro předchozí roky. To se sice podařilo, ale kvůli restrikcím se snížila domácí poptávka, což mělo negativní dopad na maďarský reálný HDP.

Tabulka 16 Maďarsko – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Růst reálného HDP	4,9	4,1	4,4	4,3	4,9	3,5	4,0	1,0	0,6	-6,3
Míra inflace	10,0	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4,0	7,9	6,0	4,0
Míra nezaměstnanosti	6,4	5,7	5,8	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0

Zdroj: [52], [50], [55]

Ekonomická krize zasáhla Maďarsko v říjnu roku 2008 a její důsledky pro domácí ekonomiku byly větší než u ostatních zemí V4. Zahraniční investoři kvůli vysokému vnitřnímu i zahraničnímu zadlužení Maďarska začali odcházet ze země. To vedlo Maďarsko k žádosti o půjčku od IMF, WB a EU, která byla pod podmínkou fiskální konsolidace a reforem finančního sektoru poskytnuta v celkové výši 25 mld. USD. V roce 2009 došlo k poklesu reálného HDP o 6,3 %, tedy k největším poklesu ze všech zemí V4. Pro zlepšení situace přijalo Maďarsko v letech 2009 a 2010 řadu opatření, která mají směřovat k obnovení ekonomického růstu, zlepšení stavu veřejných financí a zvýšení konkurenceschopnosti Maďarska. ([78])

Maďarská ekonomika v roce 2010 nezaznamenala tak pozitivní vývoj jako ostatní státy V4. Reálný HDP v prvním pololetí roku 2010 sice vzrostl, ale méně než v dalších státech V4. Červnové výroky představitelů Maďarska o velmi špatném stavu veřejných financí a nebezpečí stejného vývoje, jaký nastal v Řecku, které se dostalo do dluhové pasti a bankrotu se vyhnulo jen díky půjčce od EU a IMF, způsobily paniku na finančních trzích. ([58]) Později politici situaci uklidňovali a k naplnění negativního scénáře zatím nedošlo. Maďarsko je však jednoznačně nejzadluženější zemí V4 s veřejným dluhem dosahujícím 80 % HDP. ([10])

Průměrná meziroční míra inflace v Maďarsku byla po celé sledované období vyšší než 3 %. Nejvyšších hodnot dosahovala v letech 2000 a 2001, nejmenší byla v roce 2005. V jejím vývoji není patrná žádná trvalá tendence růstu nebo poklesu. Dlouhodobě vysoká úroveň inflace v Maďarsku souvisí se špatnou fiskální politikou vlády, v rámci které docházelo ke zvyšování mezd, jež nebylo doprovázené odpovídajícím růstem produktivity práce. Prudký nárůst míry inflace v roce 2007 byl způsoben vyššími daněmi a drahou ropou, benzínem a energiemi. ([38])

Maďarská ekonomika se v uplynulém desetiletí vyznačovala poměrně nízkou mírou nezaměstnanosti, která nepřesáhla 10 % a v roce 2001 činila dokonce pouhých 5,7 %. Přesto po celou dobu s výjimkou let 2001 a 2008 mírně rostla a v roce 2009 byla oproti roku 2001 téměř dvojnásobná. Vysoký nárůst v roce 2009 je především důsledkem

ekonomické krize. Vrcholu dosáhla míra nezaměstnanosti v březnu 2010, kdy činila 11,5 %, a od té doby pomalu klesá.

Následující tabulky jsou věnovány vývoji maďarského zahraničního obchodu. Jeho hodnota obdobně jako v ostatních státech V4 v letech 2000 až 2008 vlivem pokračujícího procesu globalizace rostla.

Tabulka 17 Maďarsko – vývoz zboží (2000 – 2009)

Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Vývoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	30 525		2005	50 588	13,2
2001	33 983	11,3	2006	59 936	18,5
2002	36 503	7,4	2007	69 610	16,1
2003	38 096	4,4	2008	73 772	6,0
2004	44 671	17,3	2009	60 036	-18,6

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Největší procentuální nárůst hodnoty vývozu Maďarska (Tabulka 17) byl zaznamenán v letech 2004 a 2006. V roce 2004 souvisel se vstupem Maďarska do EU a se zvyšováním zahraniční poptávky a v roce 2006 byl způsoben zejména oživením ekonomického růstu v EU. ([32]) Naopak nejpomaleji rostla hodnota maďarského exportu v roce 2003. Na rozdíl od ostatních států V4 byl nárůst malý také v roce 2008, kdy už na Maďarsko dolehly ekonomické problémy, které jsou popsány výše. V následujícím roce hodnota vývozu poklesla na úroveň roku 2006. Přesto byla dvojnásobná oproti počátku sledovaného období.

Tabulka 18 Maďarsko – dovoz zboží (2000–2009)

Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Dovoz (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	34 833		2005	53 494	9,9
2001	37 535	7,8	2006	62 331	16,5
2002	39 927	6,4	2007	69 730	11,9
2003	42 263	5,9	2008	74 069	6,2
2004	48 668	15,2	2009	56 034	-24,3

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Vývoj hodnoty dovozu do Maďarska (Tabulka 18) koresponduje s vývojem hodnoty vývozu. S výjimkou let 2003 a 2008 však dovoz rostl pomaleji, resp. klesal rychleji. Nejpomalejší růst nastal v roce 2003, nejrychlejší roku 2006. Celkově můžeme pozorovat zvýšení temp růstu dovozu po vstupu Maďarska do EU. Zpomalení růstu v roce 2008 bylo již způsobeno ekonomickou krizí. V roce 2009 poklesla hodnota dovozu téměř o čtvrtinu a dostala se dokonce výrazně pod úroveň roku 2006. V první polovině roku 2010 začala hodnota maďarského exportu a importu znovu narůstat, což podpořilo ekonomické zotavování země.

Tabulka 19 Maďarsko – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
-4 308	-3 552	-3 424	-4 167	-3 997	-2 906	-2 395	-121	-297	4 002

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Obchodní bilance Maďarska (Tabulka 19) se s výjimkou roku 2009 nacházela v deficitu. V letech 2000 až 2003 byla její záporná salda vysoká (okolo -4 mld. EUR) a v dalších dvou letech došlo jen k mírnému zlepšení. V letech 2007 a 2008 již situace vypadala mnohem příznivěji a maďarská obchodní bilance byla téměř vyrovnaná. Pomohl jí k tomu zejména velký nárůst hodnoty vývozu v roce 2007, který výrazně přesahoval zvýšení hodnoty dovozu. V roce 2009 dosáhla maďarská bilance vysokého přebytku, jenž pramenil z většího poklesu hodnoty dovezeného zboží než zboží vyvezeného.

Maďarsko v letech 2000 až 2007 patřilo k zemím atraktivním pro zahraniční investory. Příliv PZI byl podpořen geografickou polohou země, levnou a kvalifikovanou pracovní silou, nízkými daněmi, rozvinutou infrastrukturou a investičními pobídkami, které Maďarsko nabízí zahraničním investorům. Negativem byl složitější daňový systém a administrativní náročnost investování. ([2]; str. 54) Příliv PZI do Maďarska v letech 2000 až 2007 uvádí Tabulka 20. Do maďarské ekonomiky plynulo nejvíce PZI v letech 2005 a 2006 a nejméně v letech 2000 a 2003. Téměř polovinu prostředků investovaných v roce 2005 tvořila investice britské firmy BAA, která koupila privatizované letiště v Budapešti. ([11])

Tabulka 20 Maďarsko – příliv PZI (2000 – 2009)

Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)	Rok	Příliv investic (mil. EUR)	Tempo růstu (%)
2000	1785		2004	3630	92,1%
2001	4395	146,2%	2005	6203	70,9%
2002	3177	-27,7%	2006	5868	-5,4%
2003	1890	-40,5%	2007	4204	-28,4%

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Obecně lze říci, že se období nárůstu a poklesu přílivu PZI střídaly poměrně nepravidelně. Největší tempo růstu bylo zaznamenáno v roce 2001, kdy objem příchozích PZI vzrostl téměř dvaapůlkrát. Celkem za dané období směřovalo do Maďarska přes 31 mld. EUR. V následujících letech začali investoři z Maďarska hromadně odcházet kvůli obavám z toho, že země nezvládne své vysoké domácí i zahraniční zadlužení. ([60]) To společně s nepředvídatelným chováním maďarské vlády vedlo v roce 2009 podle předběžných údajů UNCTAD k umístění Maďarska na posledním, 206. místě v lákání zahraničních investorů, kdy jednoznačně převažovalo stahování investic z Maďarska nad jejich přílivem. ([35])

3. Vývoj ekonomických indikátorů

U základních ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy, tempa růstu HDP, míry inflace a míry nezaměstnanosti, je v této kapitole porovnáván jejich vývoj v zemích Visegrádské skupiny a ve státech EU. K tomuto porovnání slouží korelační koeficienty vypočtené z příslušných časových řad. Srovnáván je pouze vývoj, nikoliv absolutní výši jednotlivých ukazatelů. Z toho vyplývá, že jako řady s podobnějším vývojem vycházejí dvě časové řady, které se v jednotlivých obdobích vyvíjely stejným směrem, i když jedna dosahovala dvojnásobných hodnot, než časové řady, jejichž hodnoty byly téměř shodné, ale vyvíjely se opačným směrem.

3.1. Tempo růstu reálného HDP

Čtvrtletní časové řady údajů o mezičtvrtletním růstu reálného HDP obsahují 42 pozorování od prvního čtvrtletí roku 2000 do druhého čtvrtletí roku 2010. Při zjišťování dat v databázi Eurostatu chyběly údaje o bulharské ekonomice. Jelikož není důvod předpokládat velký vliv vývoje bulharského HDP na státy Visegrádské skupiny, je Bulharsko z následující analýzy vynecháno. Pro každý ze států V4 bylo z časových řad spočítáno 27 korelačních koeficientů, z nichž 25 vyjadřuje korelaci s ostatními státy EU (všemi kromě Bulharska) a další dva popisují korelaci s EU 27, resp. EU 15.

Tabulka 21 Korelace tempa růstu reálného HDP (1. čtvrtletí 2000 až 2. čtvrtletí 2010)

Česká republika			Slovensko			Polsko			Maďarsko		
1	Slovinsko	0,83	1	Litva	0,74	1	Nizozemí	0,49	1	Španělsko	0,85
2	Litva	0,76	2	ČR	0,68	2	Rakousko	0,49	2	VB	0,83
3	Lotyšsko	0,76	3	Lotyšsko	0,68	3	Belgie	0,46	3	Estonsko	0,77
4	Finsko	0,76	4	Slovinsko	0,68	4	Kypr	0,45	4	Slovinsko	0,77
5	Nizozemí	0,75	5	Nizozemí	0,64	5	Finsko	0,44	5	Itálie	0,76
9	Slovensko	0,68	8	Německo	0,53	10	Německo	0,42	11	ČR	0,65
12	Maďarsko	0,65	15	Maďarsko	0,43	11	ČR	0,41	16	Německo	0,56
17	Německo	0,61	22	Polsko	0,31	15	Slovensko	0,31	21	Slovensko	0,43
22	Polsko	0,41				21	Maďarsko	0,23	25	Polsko	0,23
	EU 27	0,78		EU 27	0,60		EU 27	0,47		EU 27	0,79
	EU 15	0,75		EU 15	0,57		EU 15	0,45		EU 15	0,78

Zdroj: [49], vlastní výpočty

Tabulka 21 zobrazuje pro každý stát pět států s nejpodobnějším vývojem tempa růstu reálného HDP, pořadí Německa a ostatních států V4 a údaje o korelaci s EU 27 a EU 15. Česká republika má vývoj reálného HDP nejpodobnější s dalšími státy, které vstoupily do Evropské unie v roce 2004, ale nejedná se o země V4, nýbrž o malé ekonomiky, které jsou od České republiky geograficky vzdálenější. Slovensko vykazuje podobné výsledky s tím, že na druhém místě jeho žebříčku států s podobným vývojem je Česká republika, pro kterou je však Slovensko až deváté. Z toho plyne, že vývoj slovenského reálného HDP se jeho změnám v ostatních státech EU podobal méně než jeho vývoj v České republice.

Polsko se od České republiky a Slovenska výrazně odlišuje, jelikož u něj můžeme pozorovat největší korelaci se státy EU 15. Nejpodobnější vývoj sledovaného ukazatele byl zaznamenán v Nizozemsku, které se pro Českou republiku a Slovensko nachází na pátém místě. I přesto, že pro Polsko je Nizozemsko první, je korelace mezi těmito dvěma zeměmi nižší než v případě Nizozemska a České republiky, resp. Slovenska. Je tedy zřejmé, že vývoj tempa růstu reálného HDP v Polsku se s vývojem v ostatních zemích EU shodoval nejméně ze všech států V4. Svědčí o tom i skutečnost, že Maďarsko se státy na prvních příčkách svého žebříčku vykazuje korelaci ještě nepatrně vyšší, než jak tomu je v případě České republiky. Nejpodobnější maďarskému vývoji byl vývoj ve Španělsku a ve Spojeném království, ale mezi prvními pěti státy se, stejně jako v případě České republiky a Slovenska, objevují i malé ekonomiky nových členských států EU.

Největší ekonomikou Evropské unie je Německo, které představuje nejvýznamnějšího obchodního partnera států V4. Proto by bylo možné očekávat, že vývoj německé ekonomiky bude státy V4 ovlivňovat a že mu bude vývoj v nich podobný. U tempa růstu reálného HDP se však tento předpoklad nepotvrdil. Ze zemí V4 vykazuje Německo největší korelaci s Českou republikou, ale je pro ni až na 17. místě v podobnosti vývoje. Nejvýše se na žebříčku států s nejpodobnějším vývojem umístilo u Slovenska (8. pozice). Lze tedy konstatovat, že ve shodném čase se vývoj tempa růstu reálného HDP ve státech V4 podobá vývoji tohoto ukazatele v Německu podobně jako vývoji v dalších státech EU a Německo je v intenzitě korelace spíše průměrné.

Díky vzájemným vazbám států V4 lze předpokládat, že změny tempa růstu reálného HDP u nich budou podobné. Ani tato domněnka se však na základě korelační analýzy nepotvrdila. Pouze u Slovenska se mezi státy s nejpodobnějším vývojem objevuje jiný stát V4, a to Česká republika na druhém místě. V ostatních případech patří země V4 spíše mezi ty s méně podobným vývojem. Zejména změny v Polsku se se změnami v ostatních státech V4 příliš neshodovaly. Slovensko patří pro Maďarsko ke státům s nejméně podobným vývojem, ale pro Českou republiku je ze států V4 nejpodobnější, i když se nachází až na devátém místě jejího žebříčku.

Ve všech státech V4 je vývoj sledovaného ukazatele více korelován s EU 27 než s EU 15. Z toho plyne, že nové členské státy EU se vůči zemím V4 vyvíjely podobněji než státy EU 15. Nejvíce se s celkovým vývojem v EU shodovalo Maďarsko těsně následované Českou republikou. Slovensku vykazuje nižší korelaci a nejmenší shoda je patrná u Polska. Na nízké korelaci zjištěné u Polska se zřejmě výrazně podepsal fakt, že v důsledku ekonomické krize došlo na počátku roku 2009 k poklesu reálného HDP ve všech zemích EU s výjimkou právě Polska, jehož ekonomika reálně rostla ve všech čtvrtletích daného roku. V případě Slovenska dochází na rozdíl od ostatních států EU častěji k větším výkyvům, kdy HDP v některém čtvrtletí roste rychleji než ve většině států v EU (například 4. čtvrtletí 2007: 5,9 %) a v jiném naopak rychleji klesá (1. čtvrtletí 2009: -7,4 %). ([49])

3.2. Míra inflace

Použité měsíční časové řady meziroční míry inflace od ledna 2000 do srpna 2010 obsahují 128 pozorování. Eurostat od roku 2007 neuvádí data o meziroční míře inflace v EU 15, proto toto uskupení jako celek není bráno v potaz. Pro Českou republiku, Slovensko, Polsko a Maďarsko byly v rámci analýzy spočítány korelační koeficienty vývoje jejich meziroční míry inflace s vývojem tohoto ukazatele v jednotlivých zemích EU a v EU 27, čemuž odpovídá 27 korelačních koeficientů pro každý stát V4. Tabulka 22 obsahuje pro státy V4 pět států, s nimiž byl vývoj meziroční míry inflace nejvíce korelován, pořadí Německa a ostatních států V4 v korelaci a úroveň korelace s EU 27.

Tabulka 22 Korelace meziroční míry inflace (leden 2000 až srpen 2010)

Česká republika			Slovensko			Polsko			Maďarsko		
1	Bulharsko	0,87	1	Rumunsko	0,75	1	Rumunsko	0,72	1	Polsko	0,71
2	Estonsko	0,84	2	Slovinsko	0,65	2	Maďarsko	0,71	2	Rumunsko	0,66
3	Rakousko	0,77	3	Irsko	0,63	3	ČR	0,53	3	Slovinsko	0,65
4	Belgie	0,74	4	Polsko	0,52	4	Slovensko	0,52	4	ČR	0,53
5	Německo	0,74	5	Kypr	0,50	5	Slovinsko	0,51	5	Slovensko	0,50
13	Maďarsko	0,53	6	Maďarsko	0,50	18	Německo	0,07	13	Německo	0,25
14	Polsko	0,53	15	ČR	0,25						
25	Slovensko	0,25	20	Německo	0,06						
	EU 27	0,82		EU 27	0,48		EU 27	0,48		EU 27	0,55

Zdroj: [51], vlastní výpočty

Nejpodobnější obecné tendenci v EU 27 byl vývoj meziroční míry inflace v České republice, následovaný maďarským. U Slovenska a Polska byla shoda s EU 27 obdobná a menší než u České republiky a Maďarska. Většinou se státy V4 ve vývoji meziroční míry inflace nejvíce shodovaly s novými členskými státy EU. U České republiky se na prvních dvou příčkách objevují nové členské země EU, ale nikoliv státy V4. Za nimi následují země EU 15. Polsko a Maďarsko jsou pro Českou republiku v rámci EU průměrně podobnými státy a Slovensko patří k nejméně podobným.

Ostatní státy V4 nedosahují ani s jím nejpodobnějšími státy tak velké shody jako Česká republika s Bulharskem, Estonskem a Rakouskem. Vývoj meziroční míry inflace na Slovensku nejvíce koreloval s jinými státy než v případě České republiky. Největší shodu zaznamenalo Slovensko s Rumunskem. Ze států V4 se vysoko v pořadí objevuje Maďarsko a Polsko, ze zemí EU 15 Irsko. Také vývoji sledované míry inflace v Polsku se nejvíce podobal vývoj v Rumunsku, následovaném státy V4 a Slovinskem. Zajímavé je, že Česká republika je pro Polsko třetím nejpodobnějším státem, i když Polsko pro ni až čtrnáctým. U Maďarska se na prvních místech objevují stejné státy jako v případě Polska a samotné Polsko bylo pro Maďarsko státem s nejpodobnějším vývojem míry inflace.

Podobnost změn meziroční míry inflace ve státech V4 a v Německu se pro jednotlivé země lišila. Nejvíce se její vývoj shodoval v Německu a České republice. Naopak největší rozdílnost je patrná mezi Německem a Slovenskem, resp. Polskem, kde je korelace sledovaného ukazatele téměř nulová. Pro Maďarsko patří Německo k průměrně podobným

státům, ale oproti České republice se Maďarsko ve vývoji míry inflace od Německa odlišovalo výrazně více.

3.3. Míra nezaměstnanosti

Měsíční časové řady míry nezaměstnanosti od ledna 2000 do srpna 2010 obsahují 128 pozorování. Na rozdíl od předchozích ukazatelů jsou v databázi Eurostatu dostupné údaje pro všechny země EU. Pro každý stát V4 byly z dat časových řad vypočteny korelační koeficienty s ostatními státy EU a s celou EU 27, resp. EU 15, celkem tedy vždy 28 koeficientů. Tabulka 23 uvádí ke každému státu V4 pět států s nejpodobnějším vývojem míry nezaměstnanosti a pořadí v korelaci vývoje tohoto ukazatele pro Německo, ostatní státy V4, EU 27 a EU 15.

Tabulka 23 Korelace míry nezaměstnanosti (leden 2000 až srpen 2010)

Česká republika			Slovensko			Polsko			Maďarsko		
1	Finsko	0,92	1	Finsko	0,92	1	Slovensko	0,91	1	Irsko	0,92
2	Slovensko	0,88	2	Bulharsko	0,91	2	Bulharsko	0,80	2	VB	0,91
3	Slovinsko	0,87	3	Polsko	0,91	3	Malta	0,79	3	PT	0,86
4	Řecko	0,86	4	ČR	0,88	4	ČR	0,77	4	Španělsko	0,76
5	Polsko	0,77	5	Řecko	0,82	5	Finsko	0,75	5	Kypr	0,71
16	Německo	0,34	14	Německo	0,22	10	Německo	0,53	20	ČR	-0,33
24	Maďarsko	-0,33	24	Maďarsko	-0,60	26	Maďarsko	-0,77	22	Německo	-0,37
									24	Slovensko	-0,60
									26	Polsko	-0,77
	EU 27	0,81		EU 27	0,67		EU 27	0,54		EU 27	0,08
	EU 15	0,35		EU 15	0,05		EU 15	-0,11		EU 15	0,67

Zdroj: [56], vlastní výpočty

Státy, které se v podobnosti vývoje míry nezaměstnanosti umístily na prvních pěti příčkách, jsou u České republiky, Slovenska a Polska obdobné a u Maďarska se zásadně liší. U prvně jmenovaných se jedná o nové členské státy EU, Finsko a Řecko, u Maďarska o státy EU 15 a Kypr. To je patrné i z rozdílů v obecné shodě s EU 27 a s EU 15. Změnám v EU 27 byly nejpodobnější změny v České republice, následované slovenskými a polskými. Naopak korelace mezi vývojem míry nezaměstnanosti v EU 27 a v Maďarsku se blíží nule. Vývoj EU 15 se nejvíce shodoval s vývojem v Maďarsku. S odstupem následovala Česká republika a v případě Slovenska a Polska je korelace téměř nulová,

resp. lehce záporná. Jak pro Českou republiku, tak i pro Slovensko je nejpodobnějším státem Finsko. Pro Slovensko a Polsko se na druhém místě umístilo Bulharsko.

Česká republika, Slovensko a Polsko si ve vývoji míry nezaměstnanosti byly velmi podobné navzájem. Největší shodu vykazují Polskem se Slovenskem, nejmenší, i když stále vysokou, Polsko s Českou republikou. Naopak Maďarsko se výrazně odlišovalo. Korelace jeho míry nezaměstnanosti s mírami nezaměstnanosti ostatních států V4 je vždy záporná. Největší rozdíl byl mezi Maďarskem a Polskem. Německo pro žádný stát V4 nepatří k zemím s nejpodobnějším vývojem míry nezaměstnanosti. Největší shoda je mezi ním a Slovenskem, nejmenší dosahuje s Maďarskem.

3.4. Shrnutí

Vývoj tří sledovaných ukazatelů v zemích V4 se většinou více podobal vývoji v nových členských zemích EU než v EU 15. Tempo růstu reálného HDP se měnilo v jednotlivých zemích V4 poměrně odlišně a tomu odpovídá také rozmanitost nejpodobnějších států. Velká shoda se objevuje pouze u České republiky a Slovenska, jimž se nejvíce podobají nové členské státy EU. U Polska a Maďarska na prvních místech pořadí převažují státy EU 15, ale zatímco v případě Polska se jedná o malé evropské ekonomiky, u Maďarska byla největší korelace zaznamenána převážně s ekonomikami velkými.

U vývoje míry inflace je ve zjištěných výsledcích zřetelný rozdíl mezi Českou republikou a ostatními státy V4. Slovenská, polská i maďarská míra inflace byly ve svém vývoji nejpodobnější mírám inflace v nových členských státech EU, zejména v Rumunsku, ve Slovinsku a v zemích V4. Největší koeficienty korelace míry inflace zjištěné pro Českou republiku jsou vyšší než pro další státy V4 a v pořadí se u ní vysoko umístily i země EU 15. U míry nezaměstnanosti se odlišují výsledky zjištěné pro Maďarsko, u nějž se na prvních příčkách objevují geograficky velmi vzdálené státy EU 15. Česká republika, Slovensko a Polsko se nejvíce shodovaly s Finskem a novými členskými zeměmi EU. Nejvyšší korelační koeficienty míry nezaměstnanosti jsou pro všechny státy V4 podobně vysoké a vyšší než u předchozích dvou ukazatelů.

Celkově se obecné tendenci vývoje všech sledovaných ukazatelů v EU 27 nejvíce podobal vývoj v České republice. Maďarsko zaznamenalo velkou shodu s EU 27 v prvních dvou ukazatelích, ale míra nezaměstnanosti se u něj vyvíjela odlišně. Podobně se však měnila míra nezaměstnanosti v EU 15. Nejmenší shoda s EU 27 se objevila u Polska. V žádném z ukazatelů se vývoj v zemích V4 příliš nepodobal vývoji v Německu, největší evropské ekonomice a největším obchodním partnerovi států V4. Výjimkou je pouze vysoký korelační koeficient míry inflace v České republice a Německu.

Ze zjištěných výsledků vyplývá, že neexistoval žádný konkrétní stát, jehož ekonomický vývoj by měl zásadní vliv na změny ukazatelů vnitřní rovnováhy v některé ze zemí V4. Ukazatele byly ovlivňovány mixem vnitřních faktorů a ekonomického vývoje v různých státech. Nejvyšší dosažená korelace u České republiky poukazuje na to, že při určité vývojové tendenci v EU lze očekávat obdobný vývoj v české ekonomice. Naopak nízké korelační koeficienty zjištěné pro Polsko signalizují, že změny polské ekonomiky nemusí vždy odpovídat ekonomické situaci v EU jako celku.

4. Teritoriální struktura obchodu

Teritoriální struktura obchodu států V4 je ovlivňována mnoha faktory. Jedná se mj. o geografickou polohu států, velikost a vyspělost ekonomik obchodních partnerů, výrobní specializaci zemí, vývoj měnového kurzu domácí měny vůči měně obchodního partnera, obchodní politiku nebo regionální obchodní dohody. Existují různé typy regionálních obchodních dohod. Zatímco zóna volného obchodu (ZVO) spočívá v odstranění cel a jiných omezení obchodu, celní unie zahrnuje navíc společná cla a úpravu obchodu vůči třetím zemím. ([41])

Již před vstupem do EU měly země V4 sjednány obchodní dohody s různými státy a regionálními uskupeními. Po zhroucení komunistických režimů jim byly ze strany EU poskytnuty pro vzájemný obchod jednostranné výhody v rámci Všeobecného systému preferencí (GSP). Později byly přijaty Asociační dohody, které byly asymetrické ve prospěch přidružených zemí a jež zahrnovaly cíl v podobě vytvoření ZVO průmyslovými výrobky a odstranění kvantitativních omezení obchodu se zemědělskými produkty během přibližně deseti let. ([3]; str. 569–573) V rámci CEFTA, která vznikla v roce 1993, byl liberalizován vzájemný obchod států V4 s průmyslovými výrobky a 90 % zemědělských výrobků a později také jejich obchod s dalšími přistoupivšími státy, Slovinskem, Rumunskem, Bulharskem a Chorvatskem. ([13]) Česká republika a Slovensko dokonce společně tvořily celní unii. Různé obchodní dohody měly státy V4 sjednány s velkým množstvím zemí z celého světa. Například Spojené státy americké poskytovaly nereciproční zvýhodnění pro dovoz ze států V4 v rámci GSP. ([70])

Země V4 jsou od 1. května 2004 součástí vnitřního trhu EU, v rámci kterého funguje v EU volný pohyb zboží. Ten spočívá v odstranění celních, fyzických a technických překážek obchodu se zbožím. Měly by být odstraněny také překážky daňové, ale zatím došlo pouze ke sblížení daňových sazeb u daně z přidané hodnoty a spotřební daně, nikoliv k jejich sjednocení. ([42]) Obchod s třetími zeměmi spadá pod společnou obchodní politiku EU, takže vstupem států V4 do EU zanikly jejich předchozí obchodní dohody.

Všechny státy EU a Evropské společenství jako celek jsou členy WTO, jež usiluje o liberalizaci světového obchodu. Za státy EU ve WTO jedná Evropská komise. Mimo tuto mnohostrannou liberalizaci uzavřela EU velké množství dalších obchodních dohod, které jsou, stejně jako samotná EU, chápány jako výjimky z mnohostranné liberalizace. Jedná se například o Evropský hospodářský prostor (EHP), jehož členy jsou státy EU, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Tyto tři státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) se díky členství v EHP staly součástí jednotného vnitřního trhu EU. Švýcarsko členem EHP není a má s EU podepsanou pouze dohodu o ZVO a další dílčí dohody. Turecko, San Marino a Andorra tvoří s EU celní unii. Dohodu o ZVO podepsala EU například s Mexikem, Chile, Jižní Koreou a Jihoafrickou republikou (JAR). Dále má preferenční vztahy se státy Afriky, Karibiku a Pacifiku (AKP) a zeměmi Středomořské oblasti a jednostranné preference zajišťuje zemím západního Balkánu, zámořským územím a teritoriím států EU (OCT) a v rámci GSP také dalším rozvojovým zemím. ([41])

Státy Visegrádské skupiny jsou ve svém zahraničním obchodu orientovány převážně na státy Evropské unie. To s sebou přináší riziko v podobě velké závislosti na ekonomickém vývoji ve státech EU. Hospodářský pokles a snížení domácí poptávky v těchto státech má za následek pokles vývozu států V4. Jelikož jsou ekonomiky zemí V4 velmi otevřené, pokles exportu má významný dopad na jejich hospodářský růst. ([62]) Vývoj míry závislosti na EU můžeme sledovat pomocí procentuálního podílu vývozu a dovozu z a do EU na celkovém exportu a importu. Jelikož EU ve sledovaném období rozšiřovala svoji členskou základnu, jsou v tabulkách uvedeny údaje o EU 15 a EU 27. Tabulky s daty o EU podle jejího počtu členů v daném roce nejsou použity, protože by tím byla narušena časová srovnatelnost a celý popis by byl komplikovanější (zejména kvůli dvojímu rozšíření EU).

Vývoj teritoriální struktury obchodu zemí V4 je popsán pomocí grafů znázorňujících procentní podíl nejvýznamnějších obchodních partnerů na vývozu a na dovozu v jednotlivých letech. Grafy obsahují křivky vývoje pro ty státy, které se někdy v období mezi lety 2000 a 2009 umístily mezi třemi největšími vývozními nebo dovozními partnery daného státu V4, a dále pak pro země, které jsou z hlediska teritoriální struktury obchodu nějak zajímavé. Současnou podobu teritoriální struktury vývozu a dovozu znázorňují

tabulky obsahující údaje o obchodních partnerech jednotlivých států V4 v roce 2009. Každá tabulka uvádí hodnotu vývozu, resp. dovozu a procentní podíl na celkovém vývozu, resp. dovozu pro pět největších partnerů, ostatní státy V4, EU a státy mimo EU.

Pro každý stát V4 je uveden graf vývoje jeho obchodu s největším vývozním a dovozním partnerem. Tímto partnerem bylo pro všechny státy V4 po celé sledované období Německo. Jedinou výjimkou je struktura slovenského dovozu v roce 2009, ve které dominovala Česká republika. Z tohoto důvodu je u Slovenska zahrnut také graf vývoje jeho obchodu s Českou republikou. Grafy obsahují údaje o vývoji hodnoty exportu a importu v jednotlivých letech, nikoliv o změnách podílu Německa, resp. České republiky na celkovém exportu a importu.

4.1. Zahraniční obchod České republiky

Zahraniční obchod České republiky se po rozpadu východního bloku začal přeorientovávat od bývalých socialistických zemí k vyspělým tržním ekonomikám, zejména zemím EU. Tento proces provázely zpočátku problémy spočívající ve ztrátě tradičních trhů a v nedostatečné konkurenceschopnosti českého zboží na trzích západních. Zároveň díky uvolnění bariér obchodu došlo k nárůstu dovozů z vyspělých tržních ekonomik, čímž se zhoršilo saldo obchodní bilance. Během 90. let výrazně narůstal obrat obchodu s vyspělými tržními ekonomikami. ([65]) Přispělo k tomu podepsání Dohody o přidružení s tehdejší Evropským společenstvím, která byla asymetrická, tj. zajišťovala větší otevírání trhů EU pro české zboží než trhu českého. Snaha o zachování obchodních kontaktů se zeměmi ze středoevropského regionu vyústila v podepsání CEFTA v roce 1993. Česká republika byla mezi původními signatáři této dohody. ([9]; str. 22) Vývoj teritoriální struktury obchodu České republiky od roku 2000 je analyzován v následujících kapitolách.

4.1.1. Obchod České republiky s EU

Podíl obchodu České republiky se státy EU na jejím celkovém obchodu zobrazují následující tabulky. Tabulka 24 sleduje obchod s EU 15.

Tabulka 24 Podíl EU 15 na obchodu ČR v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	68,5	69,0	68,4	69,8	68,7	66,0	65,7	64,5	63,4	65,0
Import	62,8	62,6	60,2	58,9	66,7	66,5	64,1	63,2	59,8	60,6

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Jak podíl exportu, tak i podíl importu České republiky do a ze zemí EU 15 se v uplynulém desetiletí snížil. Účast EU 15 na vývozu se snižovala konstantně od roku 2003 do roku 2008, a to v součtu o 6,4 p. b. V roce 2009 opět mírně narostla a dostala se těsně pod hranici dvou třetin celkového českého exportu. Podíl na dovozu byl po většinu daného období klesající, ale přesto se v součtu snížil jen 2,2 p. b. Důvodem je zejména velký nárůst účasti na dovozu v roce 2004, a to o 7,8 p. b. V roce 2009 tvořil dovoz z EU 15 60 % českého dovozu.

Tabulka 25 Podíl EU 27 na obchodu ČR v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	85,9	86,5	85,7	87,3	87,1	85,5	85,7	85,3	84,9	84,7
Import	75,2	74,6	72,5	71,4	80,3	81,4	80,5	80,1	76,9	78,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Podíl obchodu České republiky s EU 27 zachycuje Tabulka 25. Trend vývoje zastoupení EU 27 na vývozu a dovozu České republiky se lišil. Podíl na vývozu byl v roce 2009 oproti roku 2000 o 1,2 p. b. nižší. V první části sledovaného období většinou rostl, vrcholu dosáhl v roce 2003, kdy Česká republika vyvážela do EU 27 více než 87 % svého zboží určeného pro zahraniční trhy, a poté pozvolna klesl až na nejnižší hodnotu za uplynulých 10 let. Oproti tomu účast států EU 27 na dovozu se od začátku sledovaného období zvýšila téměř o 3 p. b. V letech 2000 až 2003 se sice snižovala, ale rok 2004 znamenal její velký nárůst na více než 80 % celkového dovozu a v dalších letech pak kolísala kolem této hodnoty.

Při porovnání podílu obchodu s EU 15 a EU 27 vidíme, že se vyvíjel podobně. U exportu je malý rozdíl patrný v letech 2004 a 2008, kdy zastoupení EU 15 klesalo výrazněji než účast EU 27, a v roce 2009, kdy naopak podíl EU 15 stoupl, zatímco podíl EU 27 lehce poklesnul. Účast EU 27 na českém vývozu převyšovala podíl EU 15 o 17 až 22 p. b. U importu lze největší rozdíly pozorovat v letech 2004 až 2007, kdy zastoupení EU 15 na

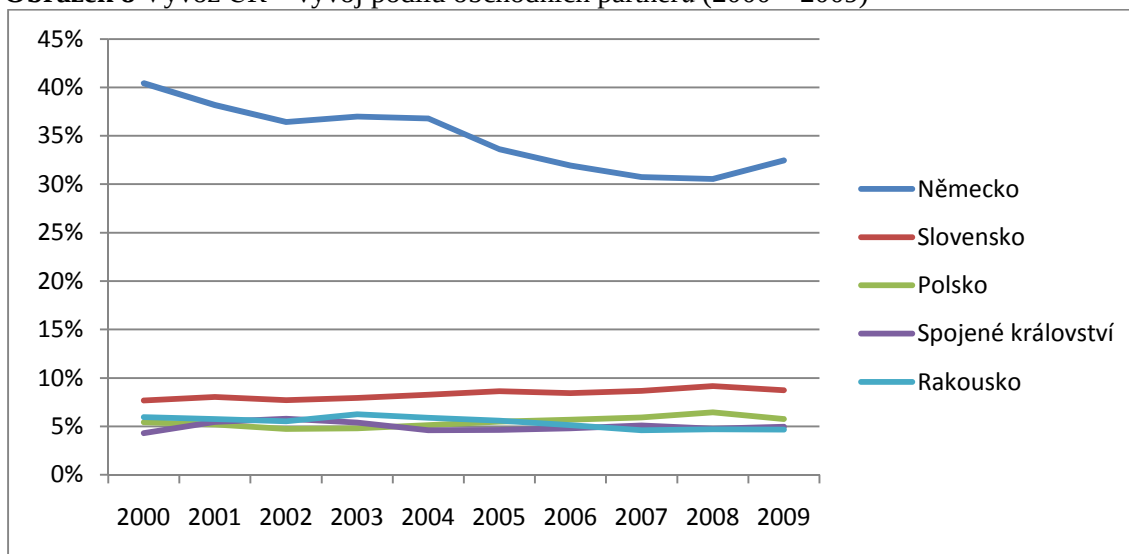
českém dovozu klesalo, zatímco podíl EU 27 rostl, resp. klesal pomaleji. Celkově se zastoupení EU 27 a EU 15 v dovozu lišilo méně než ve vývozu, i když se jejich odstup po celé sledované období zvyšoval z 12 až na více než 17 p. b. Z tohoto popisu vyplývá, že v uplynulém desetiletí rostl podíl 12 nových členských států EU na českém zahraničním obchodě.

Závislost České republiky na EU se z hlediska obchodu ve sledovaném období prohloubila kvůli rozšíření EU. Při srovnání podílu EU na obchodu v roce 2000 a 2009 vidíme jeho nárůst o 16,2 p. b. u exportu a 15,2 p. b. u importu. Pokud porovnáme závislost České republiky na EU z hlediska exportu a importu, pak dojdeme k závěru, že u exportu je vyšší, a to jak v pojetí EU 27, tak i EU 15. Jedinou výjimkou je rok 2005, kdy účast na dovozu u EU 15 překonala podíl vývozu. Ve zbytku období rozdíl mezi zastoupením na exportu a na importu kolísal mezi 1 až 11 p. b. u EU 15, resp. 4 až 16 p. b. u EU 27. Největší byl zaznamenán u EU 27 v roce 2003, kdy její podíl na vývozu byl v rámci sledovaného období maximální, zatímco podíl na dovozu minimální.

4.1.2. Největší obchodní partneři České republiky

Vývoj největších obchodních partnerů České republiky v letech 2000 až 2009 znázorňují následující grafy.

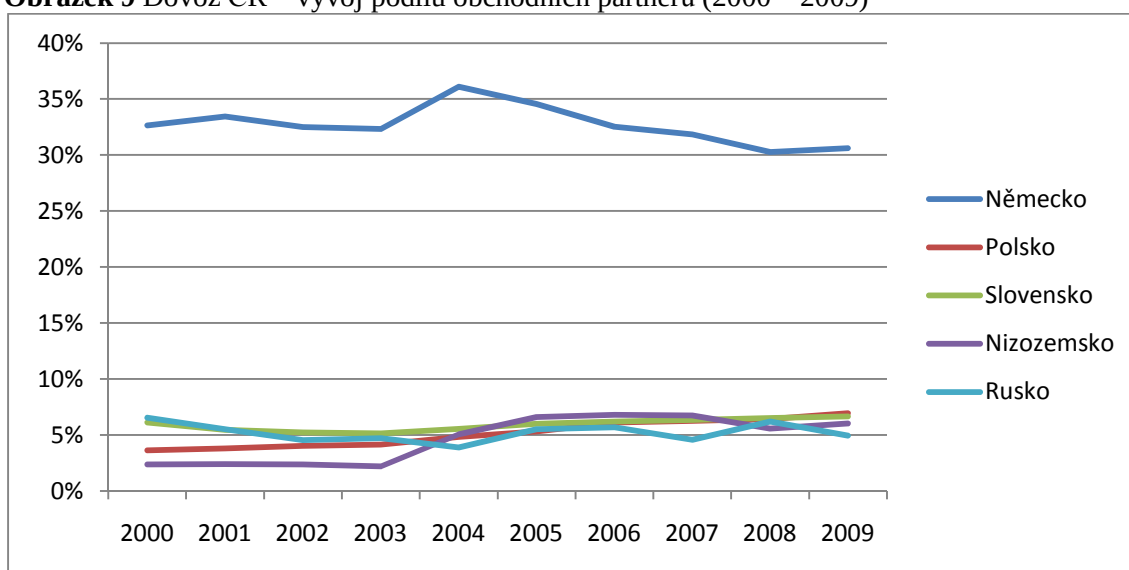
Obrázek 8 Vývoz ČR – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

Největší část českého vývozu (Obrázek 8) směřovala v celém sledovaném období do Německa, které v podílu na českém vývozu více než trojnásobně převyšovalo druhé Slovensko, jehož zastoupení však mírně narůstalo až na 9,1 % v roce 2008. Na třetím místě se střídaly Polsko, Spojené království a Rakousko, jejichž podíly se pohybovaly okolo 5 %. U Německa můžeme pozorovat pokles jeho dominance ze 40,4 % v roce 2000 na 30,5 % v roce 2008. V roce 2009 podíl Německa narostl, zatímco podíl Slovenska se snížil. Žádný stát mimo EU se mezi pět největších exportních partnerů České republiky v uplynulých deseti letech nedostal.

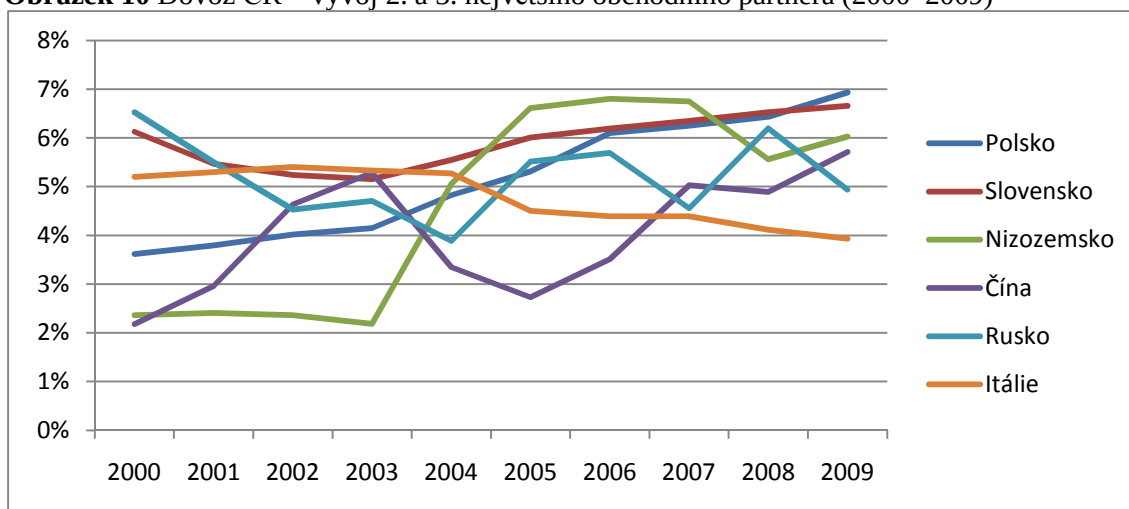
Obrázek 9 Dovozy ČR – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

Převaha Německa jako největšího dovozního partnera České republiky (Obrázek 9) byla podobná jako u vývozu, ale lišil se vývoj jeho podílu. V letech 2000 až 2003 se příliš neměnil a pohyboval se mezi 32,3 % a 33,4 %. V roce 2004 výrazně narostl na více než 36 %, což bylo v souladu s celkovým zvýšením zastoupení EU na dovozu České republiky v důsledku jejího vstupu do EU. Poté následovalo období poklesu s minimem v roce 2008 a opětovný mírný nárůst v roce 2009 na 30,6 %. Žádný jiný stát se po celé sledované období na českém dovozu nepodílel více než 7 %. Jelikož se země na druhém a třetím místě velmi často střídaly, je vývoj jejich účastí zobrazen v samostatném grafu (Obrázek 10).

Obrázek 10 Dovoz ČR – vývoj 2. a 3. největšího obchodního partnera (2000–2009)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

V letech 2000 a 2001 bylo druhým největším vývozcem do České republiky Rusko. Jeho podíl v následujících letech klesal až na minimum v roce 2004, kdy import z Ruska tvořil pouze 3,9 % celkového českého dovozu. Od té doby se vyvíjí nepravidelně, ale již nikdy Rusko nevyšvihl mezi tři největší vývozce do České republiky. V letech 2002 a 2003 Česká republika dovážela po Německu nejvíce z Itálie. Její podíl jen lehce převyšoval 5 % a v dalších letech postupně klesal, díky čemuž Itálie přestala patřit k hlavním dovozním partnerům České republiky. V roce 2004 se druhým největším vývozcem stalo Slovensko. Jeho zastoupení na českém dovozu bylo po celou sledovanou dobu vysoké a Slovensko tak nikdy nebylo v pořadí níže než čtvrté.

V letech 2005 až 2007 se na druhé místo v pořadí největších vývozců dostalo Nizozemsko, jehož podíl se přiblížil 7 %. Nizozemsko se mezi nejvýznamnější dovozní partnery zařadilo po vstupu České republiky do EU. Jeho podíl během dvou let vzrostl trojnásobně z 2,2 % v roce 2003 na 6,6 % v roce 2005. Tento nárůst byl pravděpodobně způsoben zejména tím, že od vstupu do Evropské unie se dovozy, které pocházejí z nečlenských zemí EU, projdou celním řízením v některé zemi EU a pak jsou dovozeny do České republiky, započítávají v databázi Eurostatu jako dovoz z dané země EU. ([53], str. 20–24)

V Nizozemsku se nachází jeden z největších evropských přístavů, Rotterdam, přes který je do Evropy dováženo zboží z celého světa. Výrazný nárůst účasti Nizozemska na dovozu České republiky je tedy podle mého názoru způsoben změnou metodiky a nikoliv

zvýšením objemu dovozu zboží pocházejícího z Nizozemska. Tuto úvahu podporuje skutečnost, že v období prudkého nárůstu nizozemského podílu došlo podobně prudkému poklesu podílu čínského. Všechno zboží pocházející z Číny bylo do roku 2004 započítáváno jako dovozy z Číny, ale poté začalo být bráno jako např. dovoz z Nizozemí, pokud v něm prošlo celním řízením. Podíl Číny na dovozu České republiky však i podle údajů Eurostatu v posledních letech roste a Čína po většinu sledovaného období patřila mezi největší české dovozní partnery. Dalším velkým vývozcem do České republiky je Polsko. Jeho zastoupení na českém dovozu od roku 2000 konstantně mírně rostlo a Polsko se díky tomu zařadilo k nejvýznamnějším importním partnerům.

Tabulka 26 ČR - obchodní partneři v roce 2009

	Export	Hodnota exportu (mil. EUR)	Podíl na exportu (%)		Import	Hodnota importu (mil. EUR)	Podíl na importu (%)
1	Německo	26 288	32,5	1	Německo	23 051	30,6
2	Slovensko	7 087	8,7	2	Polsko	5 224	6,9
3	Polsko	4 662	5,8	3	Slovensko	5 015	6,7
4	Francie	4 648	5,7	4	Nizozemsko	4 539	6,0
5	Spojené království	4 014	5,0	5	Čína	4 303	5,7
	Maďarsko	2 068	2,6		Maďarsko	1 808	2,4
	EU	68 643	84,7		EU	58 789	78,0
	mimo EU	12 366	15,3		mimo EU	16 551	22,0
	celkem	81 009	100,0		celkem	75 340	100,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Tabulka 26 zobrazuje podíly významných obchodních partnerů na českém obchodu v roce 2009. V oblasti vývozu bylo s převahou nejdůležitějším obchodním partnerem Německo, do kterého šlo téměř čtyřikrát více českého zboží než do druhého Slovenska a více než třetina všech vývozu do EU. Mezi třemi největšími adresáty českého vývozu se umístily dva státy V4, Slovensko a Polsko. Do Maďarska putovalo 2,6 % českého vývozu, což ho řadilo na desáté místo.

V dovozu byl odstup Německa od ostatních států podobně velký, i když celkový podíl Německa na českém dovozu byl mírně nižší než jeho podíl na vývozu. Polsko a Slovensko se znovu umístily na druhém a třetím místě, ale tentokrát v opačném pořadí. Hodnota

dovozu z Německa, Polska a Slovenska představovala více než polovinu všech dovozů z EU. Maďarsko se stalo 12. největším exportérem do České republiky.

Česká republika měla v roce 2009 obchodní bilanci přebytkovou s EU a naopak deficitní se státy mimo EU. Největší přebytek v rámci EU byl zaznamenán u obchodu s Německem. Výraznější záporné saldo se vyskytlo u obchodu s Nizozemskem a Polskem. Obchodní bilance s Čínou byla v hlubokém deficitu -3701 mil. EUR a obchodní bilance s Ruskem dosahovala -1843 mil. EUR. ([45])

Jak již bylo avizováno v první kapitole práce, údaje národních statistických úřadů se od údajů Eurostatu v oblasti zahraničního obchodu často výrazně liší, což je způsobeno odlišnou metodologií. Proto je pro ilustraci rozdílů uvedena v případě České republiky i tabulka významných obchodních partnerů České republiky v roce 2009 vycházející z dat ČSÚ (Tabulka 27).

Tabulka 27 ČR – obchodní partneři v roce 2009 – údaje ČSÚ

	Export	Hodnota exportu (mil. EUR)	Podíl na exportu (%)		Import	Hodnota importu (mil. EUR)	Podíl na importu (%)
1	Německo	26 078	32,3	1	Německo	19 944	26,6
2	Slovensko	7 263	9,0	2	Čína	7 536	10,1
3	Polsko	4 699	5,8	3	Polsko	4 801	6,4
4	Francie	4 547	5,6	4	Slovensko	4 077	5,4
5	Spojené království	3 978	4,9	5	Rusko	3 870	5,2
	Maďarsko	2 062	2,6		Maďarsko	1 684	2,2
	EU	68 335	84,7		EU	50 092	66,8
	mimo EU	12 376	15,3		mimo EU	24 858	33,2
	celkem	80 711	100,0		celkem	74 950	100,0

Zdroj: [25], [24], vlastní výpočty

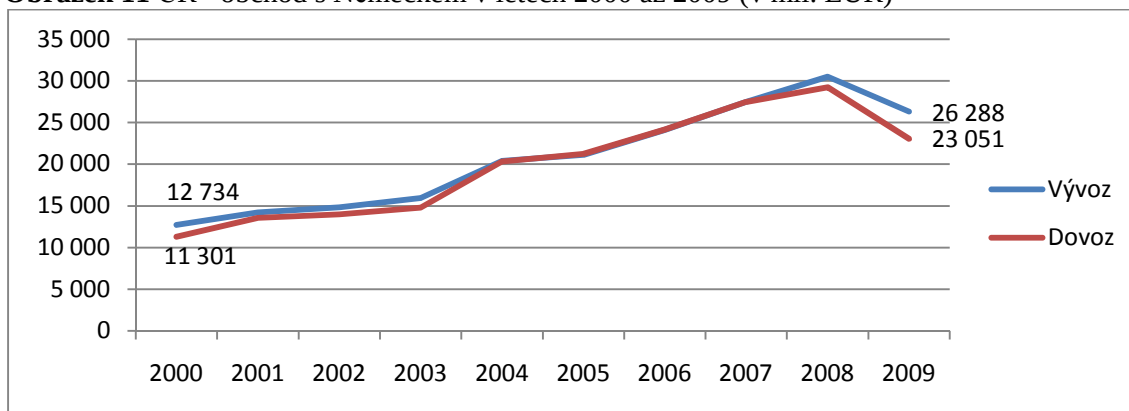
U vývozu nejsou rozdíly v metodologii velké, a proto je tabulka téměř shodná s tabulkou s daty Eurostatu. Výrazné odlišnosti jsou patrné u dovozu. Německo zůstává s převahou nejvýznamnějším vývozcem do České republiky, ale jeho podíl i hodnota dovozů z něj jsou nižší. Na druhém místě se objevuje Čína s podílem na dovozu více než 10 %, což je téměř dvojnásobek oproti údajům Eurostatu. Polsko a Slovensko jsou na třetím a čtvrtém místě, ale jejich podíly jsou, zvláště v případě Slovenska, nižší. Mezi pěti největšími

exportéry do České republiky je Nizozemsko nahrazeno Ruskem, jehož podíl je o 2,9 p. b. vyšší než ve statistikách Eurostatu. Zásadní rozdíl můžeme pozorovat u podílu celé EU na importu do ČR, který je v případě dat ČSÚ výrazně nižší než jaký avizuje Eurostat, a to o 11,2 p. b.

V důsledku těchto odlišností se mění i salda obchodní bilance s jednotlivými státy. Obchodní bilance s EU dosahuje výraznějšího přebytku, zatímco bilance se státy mimo EU vykazuje hluboký deficit, kdy hodnota dovozu je dvakrát vyšší než hodnota vývozu. Přbytek obchodní bilance obchodu s Německem má větší hodnotu než dle údajů Eurostatu a Nizozemí se dokonce dostává z deficitu do přebytku. Z tohoto popisu je zřejmé, že rozdíly v metodice mohou vést k odlišným závěrům. Ve zbytku práce jsou kvůli srovnatelnosti používána opět pouze data Eurostatu.

Největším obchodním partnerem České republiky je Německo. Vývoj hodnoty českého exportu do a importu z Německa zobrazuje Obrázek 11.

Obrázek 11 ČR - obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

Zdroj: [45], vlastní zpracování

K největšímu nárůstu hodnoty českého vývozu do Německa došlo v roce 2004, a to o 28,1 % oproti předchozímu roku. Tento skokový nárůst lze vysvětlit vstupem České republiky do Evropské unie. Jediný pokles exportu byl zaznamenán v roce 2009, kdy se jedná o důsledek ekonomické krize. S výjimkou těchto dvou extrémů český vývoz do Německa v uplynulém desetiletí konstantně rostl tempem mezi 3 a 15 %. Za celé období se hodnota exportu zvýšila o 106,4 % a průměrné tempo růstu činilo 8,4 %. Hodnota dovozu

z Německa se vyvíjela velmi podobně. Její nárůst v roce 2004 byl ještě významnější, a to o 37,4 % oproti roku 2003. K výraznějšímu zpomalení tempa růstu dovozu došlo již v roce 2008, po kterém následoval 21,1% pokles jeho hodnoty v roce následujícím. Celkově hodnota importu vzrostla o 104 % a průměrné roční tempo růstu dosahovalo 8,2 %. Obchodní bilance České republiky s Německem byla po většinu sledovaného období mírně přebytková. Nepatrné deficity byly zaznamenány pouze v letech 2005 a 2006. V roce 2009 se díky většímu poklesu hodnoty dovozu než vývozu objevil výraznější přebytek.

4.2. Zahraniční obchod Slovenska

Slovenský zahraniční obchod se na počátku 90. let díky existenci společného státu vyvíjel stejně jako český. I po rozpadu Československa se Slovensko potýkalo s podobnými problémy jako Česká republika. Slovenský obchod s EU upravovala Dohoda o přidružení a obchod se státy středoevropského regionu dohoda CEFTA. Slovensko nemělo takový problém se saldem obchodní bilance jako Česká republika. K jejímu zhoršení došlo až v roce 1996. ([9]; str. 22–24) Vývoji teritoriální struktury obchodu Slovenska se věnují následující kapitoly.

4.2.1. Obchod Slovenska s EU

Tabulka 28 Podíl EU 15 na obchodu Slovenska v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	59,2	60,1	60,7	60,8	59,7	57,2	56,7	57,1	54,2	55,7
Import	49,1	49,9	50,5	51,6	50,9	47,6	44,6	43,7	40,9	41,9

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Podíl obchodu Slovenska se zeměmi EU 15 (Tabulka 28) dosahuje výrazně nižších hodnot než u České republiky. Jedním z důvodů je skutečnost, že Česká republika představuje pro Slovensko významnějšího obchodního partnera než Slovensko pro Českou republiku. Podíl EU 15 na slovenském exportu ve sledovaném období klesl o 3,5 p. b. V prvních letech sice mírně stoupal, ale pak následoval plynulý pokles, přerušený jen roku 2007, až na minimální hodnotu v roce 2008. Import se vyvíjel podobně jako export s tím, že pokles podílu EU 15 byl výraznější, konkrétně o 7,2 p. b. V roce 2009 tvořil obchod s EU 15 pouze lehce nad 40 % celkového slovenského dovozu. Z čísel je patrné, že Slovensko bylo

v uplynulých deseti letech na EU 15 závislejší v oblasti exportu. V prvních letech byl rozdíl mezi účastí EU 15 na vývozu a dovozu okolo 10 p. b., ale od roku 2006 se začal zvětšovat, a v roce 2009 již činil téměř 14 p. b.

Tabulka 29 Podíl EU 27 na obchodu Slovenska v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	89,8	90,6	89,5	85,9	86,7	87,2	86,8	86,8	85,4	85,8
Import	70,2	72,0	73,0	74,5	78,8	77,8	75,2	74,6	73,1	74,7

Zdroj: [45], vlastní výpočty

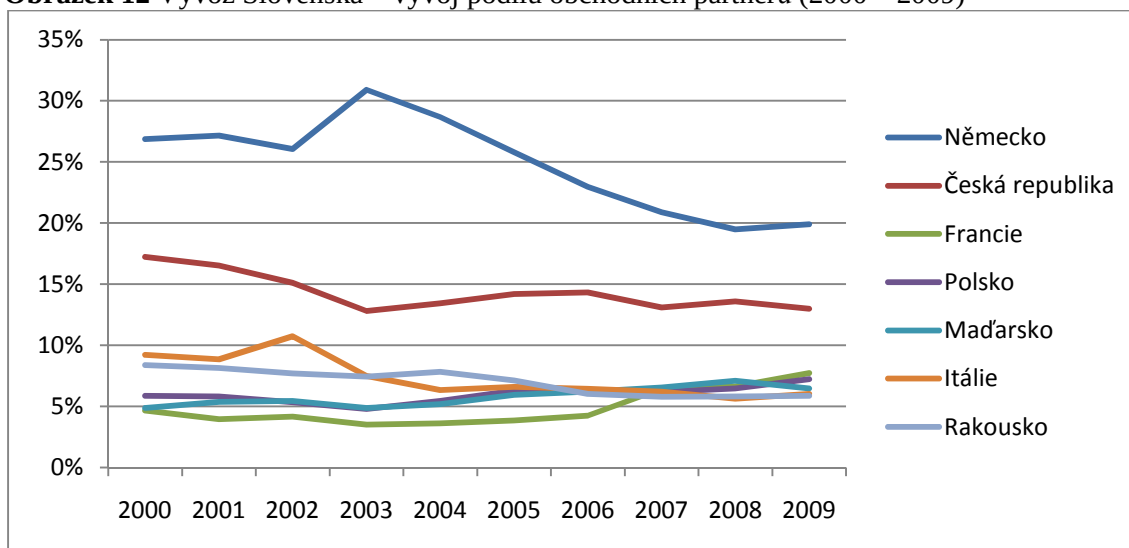
Obchod s EU 27 (Tabulka 29) tvořil po většinu sledovaných let větší část slovenského exportu než exportu českého. U importu tomu bylo právě naopak. Celkem se za uplynulé desetiletí podíl EU 27 na slovenském vývozu snížil o 4 p. b. Nejvíce bylo Slovensko z hlediska exportu na EU 27 závislé v roce 2001, kdy do ní směřovalo přes 90 % jeho vývozu. Podobné úrovně dosahovalo zastoupení EU 27 i v letech 2000 a 2002. Poté následoval pokles a relativní stabilita na hodnotách okolo 86 %. Podíl EU 27 na importu rostl do roku 2004 a od té doby opět poklesl, ale přesto se v celkovém součtu ve sledovaném období zvýšil o 4,5 p. b. K jeho největšímu nárůstu došlo v roce 2004, kdy skokově stoupl o 4,3 p. b. Rozdíl mezi tím, jakou měrou se EU 27 účastnila na slovenském exportu a jakou měrou na importu, se v daném období měnil poměrně výrazně, i když vždy byl podíl na exportu vyšší. V roce 2000 rozdíl činil 19,5 p. b., v následujících letech konstantně klesal až na 7,9 p. b. v roce 2004 a pak znovu narostl na hodnoty okolo 12 p. b.

Kvůli tomu, že Česká republika, velký obchodní partner Slovenska, není zahrnuta do států EU 15, lišil se podíl EU 15 a EU 27 na slovenském obchodu velmi výrazně. U exportu rozdíl kolísal mezi 25 a 31 p. b., avšak v roce 2009 byl téměř shodný jako v roce 2000, a to mírně nad 30 p. b. Rozdíl v účasti na importu byl zpočátku přibližně o 10 p. b. menší, ale stále narůstal a v roce 2009 dosáhl již 32,8 p. b. Pokud se podíváme na závislost Slovenska na EU takové, jaká v daném roce skutečně byla, tj. v roce 2000 EU 15 a v roce 2009 EU 27, zvýšila se u exportu o 26,6 p. b. a u importu o 25,6 p. b. Vidíme tedy podobnou změnu u dovozu i vývozu, která výrazně převyšuje změnu u ostatních států V4 a v porovnání se změnou v obchodě České republiky, jež je v tomto srovnání Slovensku nejbližší, je o 10 p. b. vyšší.

4.2.2. Největší obchodní partneři Slovenska

Z grafu Obrázek 12 je patrné, že největším příjemcem slovenského vývozu bylo po celé uplynulé desetiletí Německo, avšak jeho podíl na vývozu Slovenska se poměrně výrazně měnil. Dominance Německa byla nejvýraznější v roce 2003, kdy jeho podíl činil více než 30 %. Od té doby jeho význam postupně klesal a v roce 2008 se Německo účastnilo na slovenském vývozu necelými 20 %. V roce 2009 došlo k mírnému nárůstu jeho zastoupení.

Obrázek 12 Vývoz Slovenska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

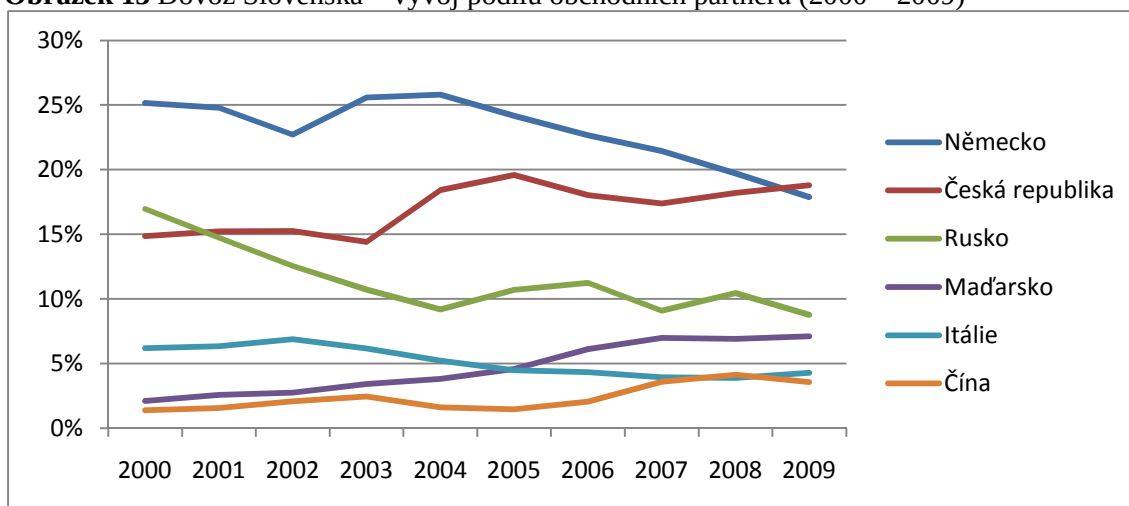

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

Druhé místo mezi vývozními partnery Slovenska zaujímala Česká republika. Její podíl mezi lety 2000 a 2003 poklesl z 17,2 % na 12,8 % a poté se osciloval okolo 14 %. Na třetím místě se vystřídalo několik států s podílem mezi 5 a 10 %. Zpočátku to byla Itálie, kterou v roce 2004 nahradilo Rakousko. V letech 2007 a 2008 bylo třetím největším příjemcem slovenského vývozu Maďarsko, které v roce 2009 vystřídala Francie. V letech 2007 až 2009 se zastoupení států na třetím až sedmém místě vyrovnalo a pohybovalo se mezi 5,6 a 7,7 %.

Vývoj hlavních dovozních partnerů Slovenska zobrazuje Obrázek 13. Dominance Německa u dovozu nebyla ani zdaleka tak velká jako u vývozu. V roce 2009 se dokonce největším exportérem na Slovensko stala Česká republika. V letech 2000 až 2004 se podíl Německa pohyboval okolo 25 %, ale od roku 2005 kontinuálně klesal až pod 20 %.

Obrázek 13 Dovoz Slovenska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

Česká republika byla v roce 2000 v zastoupení na slovenském dovozu až třetí. Počínaje rokem 2001 se vyšvihla na druhé místo, které si udržela po celé sledované období s výjimkou zmiňovaného roku 2009. Český podíl se v letech 2000 až 2003 pohyboval okolo 15 %. V roce 2004 došlo k jeho velkému nárůstu a od té doby kolísá mezi 17 a 20 %. Výrazné zvýšení podílu České republiky na slovenském dovozu může být způsobeno i tím, že oba tyto státy vstoupily v roce 2004 do EU a od té doby je za dovoz z České republiky považováno všechno zboží, které z ní putuje na Slovensko, i když jeho země původu může být jiná.

V roce 2000 bylo druhým největším dovozcem na Slovensko Rusko. Jeho podíl v dalších letech poklesl ze 17 % až na méně než 10 % v roce 2004 a od té doby osciluje okolo tohoto bodu. I přes tento pokles se Rusko udrželo na třetím místě. Dalšími významnými importéry na Slovensko byly Maďarsko, Itálie nebo Čína, jejíž podíl Eurostat opět zjevně podceňuje.

Státy významné ve slovenském exportu a importu v roce 2009 zachycuje Tabulka 30. Německo jako největší příjemce slovenského exportu převyšovalo Českou republiku o 6,3 p. b. S podobným odstupem za ní následovaly Francie, Polsko a Maďarsko. Z toho je patrné, že všechny státy V4 patřily mezi pět států s největším podílem na slovenském exportu. Ze států mimo EU se žádný do první pětice nevešel a dohromady byly tyto státy adresáty jen nepatrně většího podílu slovenského vývozu než samotná Česká republika.

Tabulka 30 Slovensko – obchodní partneři v roce 2009

	Export	Hodnota exportu (mil. EUR)	Podíl na exportu (%)		Import	Hodnota importu (mil. EUR)	Podíl na importu (%)
1	Německo	7 991	19,9	1	Česká republika	7 454	18,8
2	Česká republika	5 220	13,0	2	Německo	7 085	17,9
3	Francie	3 107	7,7	3	Rusko	3 473	8,8
4	Polsko	2 903	7,2	4	Maďarsko	2 819	7,1
5	Maďarsko	2 595	6,5	5	Jižní Korea	2 363	6,0
					Polsko	1 953	4,9
	EU	34 441	85,8		EU	29 621	74,7
	mimo EU	5 686	14,2		mimo EU	10 024	25,3
	celkem	40 127	100,0		celkem	39 645	100,0

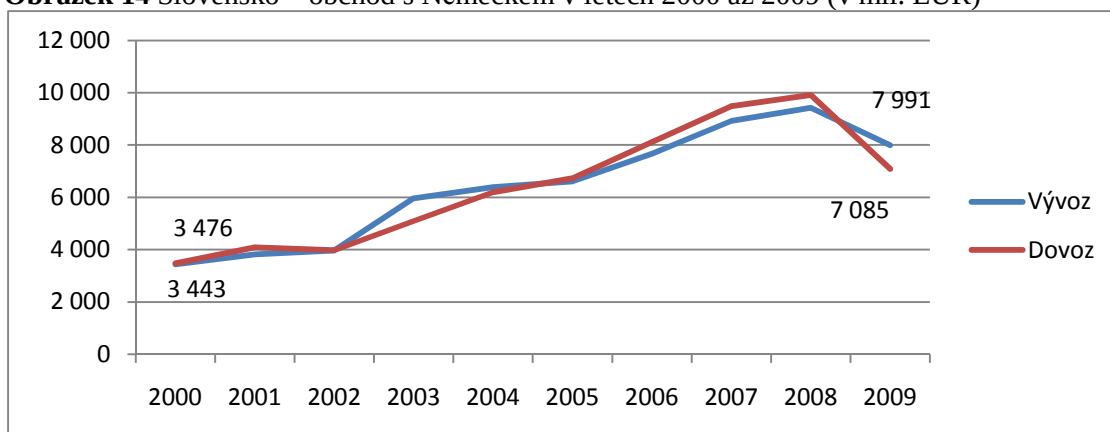
Zdroj: [45], vlastní výpočty

U dovozu v roce 2009 dominovaly dva státy, a to Česká republika a Německo, které dohromady dovezly na Slovensko téměř polovinu veškerých importů z EU. Mezi pěti největšími dovozci se objevily dva nečlenské státy EU: Rusko a Jižní Korea. Ze států V4 dováželo Slovensko nejméně z Polska, které bylo sedmým největším exportérem na Slovensko.

Slovensko mělo stejně jako Česká republika přebytkovou obchodní bilanci s EU a deficitní bilanci se státy mimo EU. Jediným státem EU, se kterým mělo Slovensko výrazně záporné saldo obchodní bilance, byla Česká republika. Podobné hodnoty vykazovalo saldo obchodu s Ruskem a Čínou. Naopak největší přebytek obchodní bilance byl zaznamenán u obchodu s Francií a Německem.

Vývoj obchodu s Německem, největším obchodním partnerem Slovenska, zobrazuje Obrázek 14. Hodnota vývozu Slovenska do Německa v letech 2000 až 2008 neustále rostla. K největšímu nárůstu došlo v roce 2003, a to o více než 50 %. V roce 2009 hodnota vývozu poklesla v souvislosti ekonomickou krizí. Celkem se v daném období slovenský vývoz do Německa zvýšil o 132,1 % a průměrné tempo růstu pro jednotlivé roky činilo 9,8 %. Dovoz z Německa na Slovensko se vyvíjel podobně. Rozdílem byl mírný pokles hodnoty importu v roce 2002 a rozdělení rychlého růstu, který se u vývozu koncentroval v roce 2003, do let 2003 a 2004.

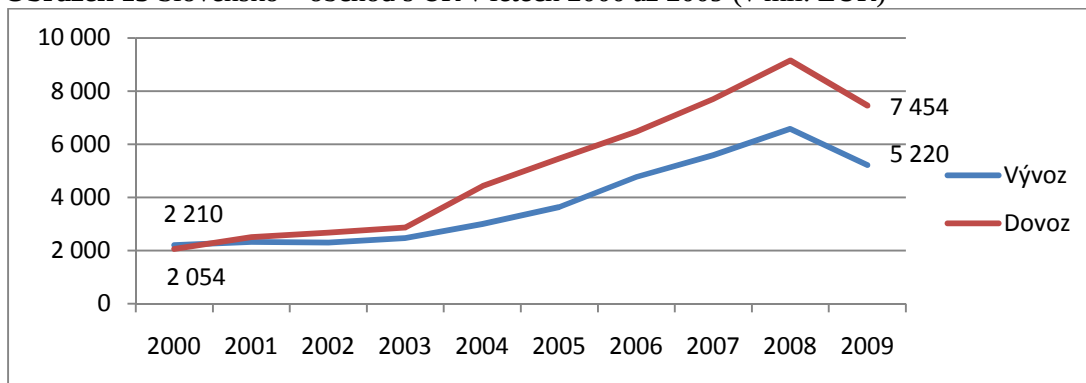
Obrázek 14 Slovensko – obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

Zdroj: [45], vlastní zpracování

V roce 2009 se hodnota dovozu Slovenska z Německa snížila oproti hodnotě vývozu opačným směrem téměř dvojnásobně. Za celou sledovanou dobu vzrostla hodnota importu o 103,8 % s průměrným tempem růstu 8,2 %. Saldo obchodní bilance Slovenska s Německem dosahovalo po většinu období mírně záporných hodnot, s výjimkou let 2003, 2004 a 2009, kdy se dostalo do kladných čísel. Česká republika se stala v roce 2009 největším vývozcem na Slovensko. Proto je uveden graf vývoje hodnoty obchodu Slovenska s Českou republikou (Obrázek 15).

Obrázek 15 Slovensko – obchod s ČR v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

Zdroj: [45], vlastní zpracování

Hodnota vývozu Slovenska do České republiky s výjimkou let 2002 a 2009 rostla. Zatímco v roce 2002 byl její pokles zanedbatelný, v roce 2009 se snížila o více než 20 %. Největší nárůst vývozu byl zaznamenán v roce 2006, a to o 31,2 %. Celkem se hodnota exportu do České republiky zvýšila o 136,2 % a průměrné tempo růstu činilo 10 %. Hodnota dovozu z České republiky na Slovensko rostla v letech 2000 až 2008 nepřetržitě, nejvíce v roce

2004 o 54,2 %. Pokles v roce 2009 byl podobný jako u vývozu. Celkem během uplynulých deseti let došlo k obrovskému nárůstu hodnoty dovozu z České republiky, a to o 262,8 %. Průměrné tempo růstu v jednotlivých letech dosahovalo 15,4 %. Obchodní bilance Slovenska s Českou republikou byla přebytková pouze v roce 2000. Od této doby se v důsledku rychlejšího tempa růstu hodnoty dovozu prohluboval její deficit, jehož maximální hodnota činila -2574 mil. EUR v roce 2008.

4.3. Zahraniční obchod Polska

Polsko se, stejně jako ostatní státy V4, po rozpadu Sovětského bloku začalo ve svém zahraničním obchodě přeorientovávat ze států východní Evropy na státy Evropy západní. Kvůli ztrátě původních odbytišť zboží a malé konkurenceschopnosti na trzích vyspělých ekonomik se polská obchodní bilance dostala do deficitu, který výrazně narostl zejména v roce 1996. Situaci měla vylepšit Dohoda o přidružení s Evropským společenstvím a členství Polska v CEFTA. Během 90. let se státy EU staly hlavními obchodními partnery Polska. Hodnota obchodu Polska s ostatními státy V4 na počátku 90. let výrazně poklesla, ale od roku 1994 začala znovu narůstat, i když pomaleji než hodnota jeho obchodu s EU. ([9]; str. 22, 26, 68–69). Následující kapitoly rozebírají vývoj teritoriální struktury obchodu Polska v letech 2000 až 2009.

4.3.1. Obchod Polska s EU

Tabulka 31 Podíl EU 15 na obchodu Polska v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	69,9	69,2	68,8	68,8	67,3	65,0	63,7	62,9	61,6	64,0
Import	61,1	61,4	61,7	61,1	65,6	65,4	63,2	63,3	61,9	61,8

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Vývoj podílu EU 15 na obchodu Polska zachycuje Tabulka 31. Zastoupení EU 15 na polském exportu se od účasti na importu odlišovalo zejména v letech 2000 až 2003. Od roku 2004 nejsou rozdíly příliš významné a v některých letech dokonce podíl na importu převýšil podíl na exportu, čímž se Polsko odlišuje od České republiky a Slovenska. Z hlediska vývozu bylo Polsko na EU 15 závislejší než Slovensko a podobně závislé jako Česká republika. Zastoupení EU 15 na polském vývozu od roku 2000 až do roku 2008

klesalo. Celkem za toto období pokleslo z téměř 70 % na 61,6 %. V roce 2009 se situace změnila a došlo k nárůstu o 2,4 p. b. Podle podílu na importu byla závislost Polska na státech EU 15 výrazně vyšší než závislost Slovenska a podobná jako u České republiky, i když s menšími výkyvy. Účast EU 15 na polském dovozu se v roce 2009 příliš nelišila od roku 2000. V průběhu období byl největší změnou její nárůst v roce 2004, kdy se oproti předchozímu roku zvýšila o 4,4 p. b.

Tabulka 32 Podíl EU 27 na obchodu Polska v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	81,2	81,2	81,2	81,9	80,3	78,6	79,0	78,9	77,8	79,3
Import	69,0	69,7	69,7	69,6	75,3	75,3	73,0	73,3	71,9	72,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

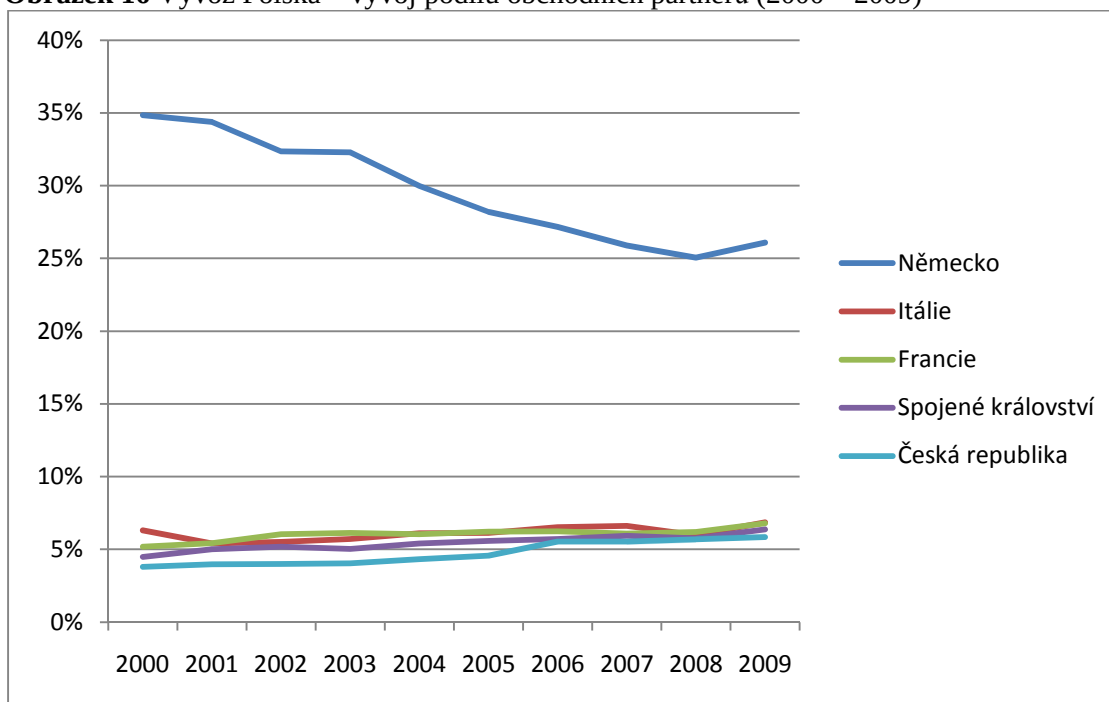
Tabulka 32 zobrazuje vývoj podílu EU 27 na obchodu Polska. Převaha zastoupení na polském exportu nad účastí na importu je výraznější než u EU 15, i když po roce 2004 došlo stejně jako u EU 15 k jejímu zmenšování. Maximální rozdíl byl v roce 2000, kdy činil 12,3 p. b., minimální roku 2005, kdy dosáhl 3,3 p. b., a v roce 2009 byla jeho hodnota rovna 7,2 p. b. Podíl EU 15 na polském vývozu se ve sledovaném období příliš nezměnil. V letech 2000 až 2004 se pohyboval mírně nad 80 % a v následujících 5 letech lehce pod touto hranicí. Vývoj účasti na dovozu charakterizují větší změny. Nejvýraznější nastala v roce 2004, kdy se podíl zvýšil o 5,7 p. b., tj. ještě více než u EU 15. Poté došlo k poklesu až na 72 % v roce 2009, což je však stále o 3 p. b. více, než kolik činil podíl v roce 2000. V mezinárodním srovnání tvořil export do EU 27 u Polska menší část celkového exportu než u České republiky a Slovenska a v případě importu byla závislost Polska na EU 27 podobná jako u Slovenska a menší než u České republiky.

Díky východnímu rozšíření EU se zvýšila závislost Polska na vzájemném obchodu s jejími členskými státy. U exportu mezi lety 2000 a 2009 podíl EU vzrostl o 9,4 p. b., u importu o 10,9 p. b. To značí menší nárůst závislosti, než k jakému došlo u České republiky a Slovenska. S tím souvisí i skutečnost, že rozdíl mezi zastoupením EU 15 a EU 27 není tak velký jako u České republiky a Slovenska. U exportu se převaha účasti EU 27 zvyšovala, a to z 11,3 p. b. v roce 2000 až na 16,2 p. b. v roce 2008. U importu nepřevyšovala EU 27

podíl EU 15 až do roku 2006 o více jak 10 % a v následujících letech byla tato hranice překonána jen těsně.

4.3.2. Největší obchodní partneři Polska

Obrázek 16 Vývoz Polska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

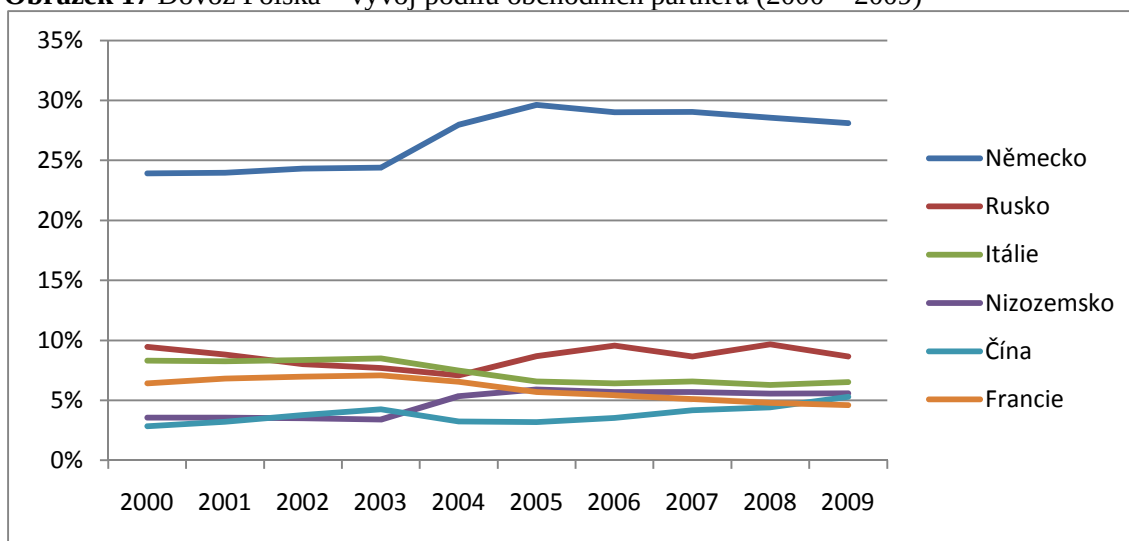

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

Obrázek 16 znázorňuje největší vývozní partnery Polska v letech 2000 až 2009. Polsko po celé sledované období nejvíce vyváželo do Německa. Německý podíl na exportu se postupně snižoval z téměř 35 % v roce 2000 až na 25 % v roce 2008. V dalším roce došlo k mírnému nárůstu. I přes tento pokles byla převaha Německa velmi výrazná a jeho zastoupení bylo vždy přinejmenším čtyřikrát vyšší než účast druhého největšího adresáta polského exportu.

Na místě druhého a třetího největšího vývozního partnera se střídaly Itálie a Francie s podíly mezi 5 % a 7 %. V posledních letech se jim díky rostoucímu zastoupení přiblížily Spojené království a Česká republika, ale ani jeden z těchto dvou států se zatím nedokázal dostat mezi tři největší příjemce polského exportu. Vývoj největších dovozních partnerů Polska zobrazuje Obrázek 17.

Obrázek 17 Dovoz Polska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

U dovozu byla dominance Německa o trochu menší než u vývozu. V letech 2000 až 2003 se Německo podílelo na polském importu přibližně z 24 %. V dalších dvou letech došlo k nárůstu podílu až k 30 % a poté k jeho mírnému poklesu. Žádný další stát se ve sledovaném období neúčastnil na slovenském dovozu více než 10 %. Druhé místo po většinu období zaujímal Rusko, jen v letech 2002 až 2004 ho předstihla Itálie. Zatímco ruský podíl po propadu k 7 % v roce 2004 opět vzrostl na hodnoty okolo 9 %, italský mezi lety 2003 a 2008 poklesl o 2,2 p. b. Nad hranicí 5 % se po většinu období pohybovala ještě Francie a od roku 2004 také Nizozemí.

Tabulka 33 uvádí významné obchodní partnery Polska v roce 2009. Německo zaujímal mezi adresáty polského vývozu výsadní postavení. Podíly států na druhém až pátém místě byly poměrně podobné, mezi 5,8 a 6,8 %. Za států V4 se mezi pět největších exportních partnerů Polska dostala pouze Česká republika. Maďarsko bylo s 2,7% účastí na osmém místě a Slovensko bylo s 2,3 % až třinácté.

U dovozu byla převaha Německa podobně jednoznačná. Druhé Rusko za ním zastávalo téměř o 20 p. b. Ze zemí mimo EU se mezi prvních pět dovozních partnerů Polska dostala ještě Čína s podílem 5,3 %, ze zemí EU Itálie a Nizozemí. Země V4 se v pořadí importních partnerů umístily hůře, konkrétně Česká republika 7., Slovensko 11. a Maďarsko se nevešlo ani mezi 13. největších vývozců do Polska.

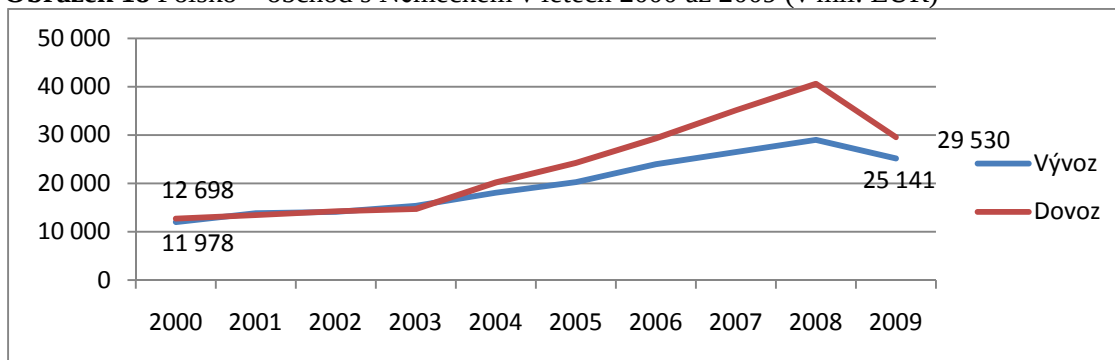
Tabulka 33 Polsko – obchodní partneri v roce 2009

	Export	Hodnota exportu (mil. EUR)	Podíl na exportu (%)		Import	Hodnota importu (mil. EUR)	Podíl na importu (%)
1	Německo	25 141	26,1	1	Německo	29 530	28,1
2	Itálie	6 600	6,8	2	Rusko	9 085	8,6
3	Francie	6 540	6,8	3	Itálie	6 847	6,5
4	Spojené království	6 141	6,4	4	Nizozemsko	5 874	5,6
5	Česká republika	5 628	5,8	5	Čína	5 557	5,3
	Maďarsko	2 596	2,7		Česká republika	4 256	4,0
	Slovensko	2 173	2,3		Slovensko	2 498	2,4
					Maďarsko	1 954	1,9
	EU	76 428	79,3		EU	75 732	72,0
	mimo EU	19 968	20,7		mimo EU	29 391	28,0
	celkem	96 396	100,0		celkem	105 123	100,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Obchodní bilance Polska se státy EU dosáhla v roce 2009 na rozdíl od bilance české a slovenské pouze malého přebytku, zatímco bilance se státy mimo EU byla v hlubokém deficitu. Velmi vysoké deficity měly obchodní bilance s Ruskem (-5491 mil. EUR) a s Čínou (-4508 mil. EUR), ale překvapivě také s Německem (-4389 mil. EUR). Výrazný přebytek zaznamenalo Polsko roku 2009 ve své obchodní bilanci se Spojeným královstvím (2889 mil. EUR), s Francií (1707 mil. EUR) a s Českou republikou (1372 mil. EUR).

Vývoj hodnoty obchodu s největším polským obchodním partnerem, Německem, zobrazuje Obrázek 18. Hodnota vývozu Polska do Německa v letech 2000 až 2008 nepřetržitě rostla, nejvíce v roce 2006 o 18,2 %. V roce 2009 došlo k poklesu o 13,4 %. Celkem se hodnota vývozu zvýšila o 109,9 % s průměrným tempem růstu 8,6 %.

Obrázek 18 Polsko – obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

Zdroj: [45], vlastní zpracování

Hodnota dovozu v letech 2000 až 2003 kopírovala hodnotu vývozu. V roce 2004 její růst zrychlil na 37 % a od té doby rostla rychleji než hodnota vývozu. V roce 2009 přišel prudký pokles o 27,2 %. Celkem se hodnota dovozu do Polska z Německa v letech 2000 až 2009 zvýšila 132,6 % a průměrné tempo růstu dosahovalo 9,8 %. V letech 2000 až 2003 byla obchodní bilance Polska s Německem téměř vyrovnaná. Od roku 2004 začal vznikat deficit, který se postupně zvyšoval a dosáhl až -11 530 mil. EUR v roce 2008. V roce 2009 se situace zlepšila proto, že hodnota dovozu poklesla více než hodnota vývozu.

4.4. Zahraniční obchod Maďarska

Teritoriální struktura zahraničního obchodu Maďarska prošla v 90. letech podobnými změnami jako u ostatních zemí V4. Také Maďarsko se stalo v roce 1993 členem CEFTA a jeho obchod s EU byl podpořen Dohodou o přidružení. Deficit maďarské obchodní bilance narostl již na počátku 90. let., kdy byla důvodem ztráta „východních“ trhů a obtížné prosazování se na trzích „západních“. Situace se postupně zlepšovala, hodnota exportu a importu rostla a na konci 90. let se většina obchodu Maďarska uskutečňoval se státy EU. ([9]; str. 22, 66–67) Následný vývoj je popsán v dalších kapitolách.

4.4.1. Obchod Maďarska s EU

Tabulka 34 Podíl EU 15 na obchodu Maďarska v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	75,1	74,2	75,1	73,7	70,7	65,5	61,3	59,6	57,4	59,1
Import	58,4	57,8	56,2	55,0	57,8	57,7	56,3	55,6	53,6	53,3

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Zastoupení EU 15 na obchodě Maďarska (Tabulka 34) se na rozdíl od ostatních států V4 ve sledovaném období poměrně výrazně snížilo, a to zejména u exportu. V roce 2000 se EU 15 podílela na maďarském vývozu z více než tří čtvrtin, zatímco v roce 2009 byla cílem méně než 60 % vývozu. K výraznému poklesu podílu došlo v letech 2003 až 2008, kdy se snížil o 17,7 p. b. Na počátku období představovala EU 15 z hlediska exportu pro Maďarsko významnějšího obchodního partnera než pro ostatní státy V4, ale v roce 2009 již byla důležitější jak pro Českou republiku, tak i pro Polsko. Pouze Slovensko bylo na EU 15 méně závislé.

Také podíl EU 15 na importu v uplynulém desetiletí klesal, ale ne tak výrazně. Úvodní pokles z let 2000 až 2003 se zastavil v roce 2004, poté dále pokračoval a v součtu činil 5,1 p. b. Na dovozu z EU 15 bylo Maďarsko méně závislé než Polsko a Česká republika, ale závislejší než Slovensko. Zastoupení EU 15 na maďarském importu dosahovalo po celou dobu nižších hodnot než její účast na maďarském exportu. Rozdíl mezi těmito podíly byl v letech 2000 až 2003 mezi 16 a 19 p. b., v dalších třech letech se prudce snížil a od té doby se pohybuje okolo 5 p. b.

Tabulka 35 Podíl EU 27 na obchodu Maďarska v letech 2000 až 2009 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Export	83,6	83,8	84,5	84,2	83,1	80,9	79,2	79,0	78,2	78,9
Import	66,1	65,9	65,0	64,5	68,5	69,9	70,2	69,5	68,2	68,8

Zdroj: [45], vlastní výpočty

U obchodu Maďarska s EU 27 (Tabulka 35) byl vývoj odlišný od jeho obchodu s EU 15. Podíl EU 27 na exportu sice také poklesl, ale mnohem méně než zastoupení EU 15. V letech 2000 až 2004 byl poměrně konstantní a pohyboval se okolo 84 %. V dalších dvou letech se snížil a dále se opět ustálil na hodnotách kolem 79 %. Maďarsko bylo v oblasti vývozu na EU 27 méně závislé než Česká republika a Slovensko a podobně závislé jako Polsko. U importu do EU 27 došlo ve sledovaném období k mírnému nárůstu jejího podílu na celkovém maďarském dovozu. V průběhu období se střídaly fáze růstu a poklesu jejího zastoupení. Maximální bylo roku 2006, kdy překročilo 70 %. Na dovozu do Maďarska se EU 27 podílela méně než na dovozu do ostatních států V4. Stejně jako u EU 15 se i u EU 27 rozdíl mezi její účastí na maďarském exportu a importu ve sledovaném období snížil. Začínal na hodnotách těsně pod 20 p. b. a skončil na rovných 10 p. b.

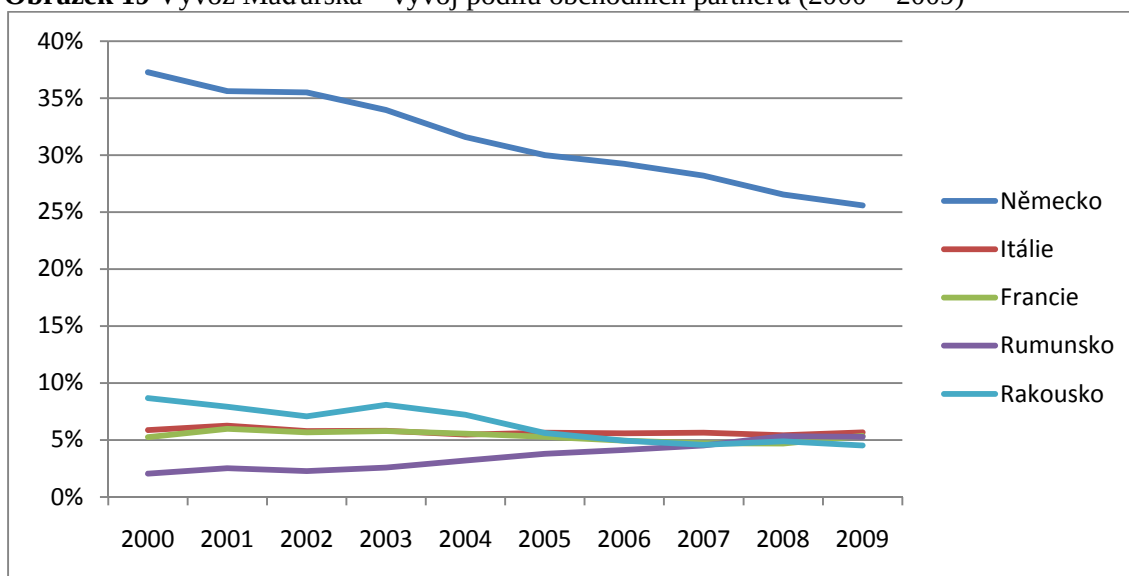
Celkově se v uplynulém desetiletí závislost Maďarska na EU, i přes její rozšíření, příliš nezvýšila. U exportu došlo nárůstu podílu EU o 3,8 p. b., což je mnohem méně než u dalších států V4. U importu její účast vzrostla o 10, 4 p. b., tedy srovnatelně s Polskem, ale méně než u České republiky a Slovenska. Jak vyplývá ze srovnání podílu EU 27 a EU 15 na maďarském exportu, malý nárůst podílu EU na vývozu byl způsoben poklesem významu států EU 15. Naopak rostla důležitost nových členských států EU pro maďarský vývoz. Konkrétně se rozdíl mezi zastoupením EU 27 a EU 15 na exportu pohyboval na

počátku sledovaného období okolo 10 p. b. a na jeho konci osciloval okolo 20 p. b. Z pozice státu s nejmenším rozdílem se Maďarsko dostalo před Polsko na úroveň České republiky. U importu lze pozorovat podobný vývoj, kdy rozdíl mezi EU 15 a EU 27 vzrostl ze 7,7 p. b. až na 15,5 p. b., čímž Maďarsko ve velikosti podílu nových členských států EU na jeho dovozu předstihlo Polsko.

4.4.2. Největší obchodní partneři Maďarska

Obrázek 19 a Obrázek 20 zobrazují vývoj hlavních obchodních partnerů Maďarska. Hlavním vývozním partnerem bylo pro Maďarsko, stejně jako pro ostatní státy V4, Německo. Jeho podíl v celém uplynulém desetiletí klesal z 37,3 % v roce 2000 na 25,6 % v roce 2009.

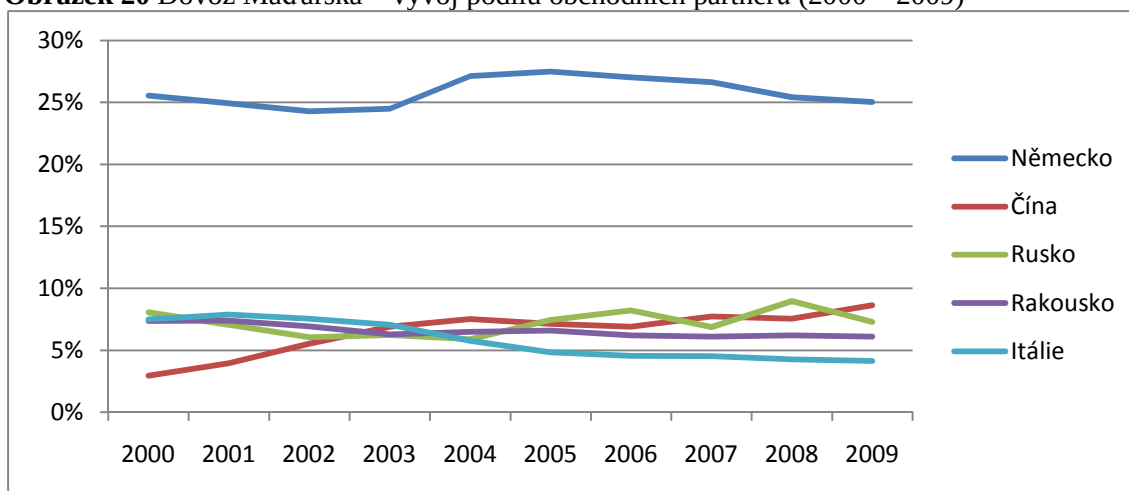
Obrázek 19 Vývoz Maďarska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

Žádný další stát kromě Německa nikdy nepřekročil hranici 10 %. Nejvíce se jí přiblížilo Rakousko v roce 2000, kdy do něj směřovalo 8,7 % maďarského exportu. Rakousko bylo druhým největším příjemcem maďarského vývozu až do roku 2004. V roce 2005 ho vystřídala Itálie, jejíž podíl však nebyl vyšší než 6,2 %. Podobné zastoupení jako Itálie a Rakousko měly v posledních třech letech i Francie a Rumunsko. Podíl Rumunska s mezi lety 2000 a 2009 zdvojnásobil.

Obrázek 20 Dovoz Maďarska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)

Zdroj: [45], vlastní výpočty a zpracování

V dovozu do Maďarska opět dominovalo Německo, ale vývoj jeho účasti byl odlišný od vývozu. V roce 2000 se Německo na importu do Maďarska podílelo 25,5 %. Tento podíl se v následujících dvou letech mírně snížil, ale v letech 2004 a 2005 opět vzrostl až na 27,5 %. Poté následoval pokles zpět k 25 %. Na místě druhého největšího vývozce do Maďarska se střídaly Rusko, Itálie a Čína. Význam Itálie byl největší v letech 2000 až 2003, poté její účast poklesla. Od roku 2004 se na druhé a třetím místě téměř pravidelně střídaly Čína a Rusko s podíly mezi 6 a 9 %. Zatímco ruské zastoupení se výrazněji neměnilo po celé desetiletí, čínské v letech 2000 až 2004 vzrostlo dvaapůlkrát a od té doby je bez výraznějších změn.

Tabulka 36 zobrazuje významné obchodní partnery Maďarska v roce 2009. Maďarsko vyváželo do Německa čtyřikrát více zboží než do druhé Itálie. Její podíl na maďarském vývozu se spolu s britským, francouzským a rumunským pohyboval mírně nad 5 %. Ze států V4 se mezi pěti největšími vývozními partnery Maďarska neobjevil žádný. Nejvyšší bylo zastoupení Slovenska, které se zařadilo 6. místo, Polsko bylo 10. a Česká republika 12. největším příjemcem maďarského exportu.

U dovozu převyšovalo Německo druhou Čínu třikrát. Na dalších místech v pořadí největších vývozců do Maďarska se s konstantními rozestupy umístily Rusko, Rakousko a Nizozemí. Z toho je patrné, že ani u dovozu nepatřily ostatní státy V4 k největším

maďarským partnerům. Slovensko bylo sedmé, Polsko deváté a Česká republika desátá. Dohromady ze států V4 pocházelo jen 11,8 % zboží dovezeného do Maďarska.

Tabulka 36 Maďarsko – obchodní partneři v roce 2009

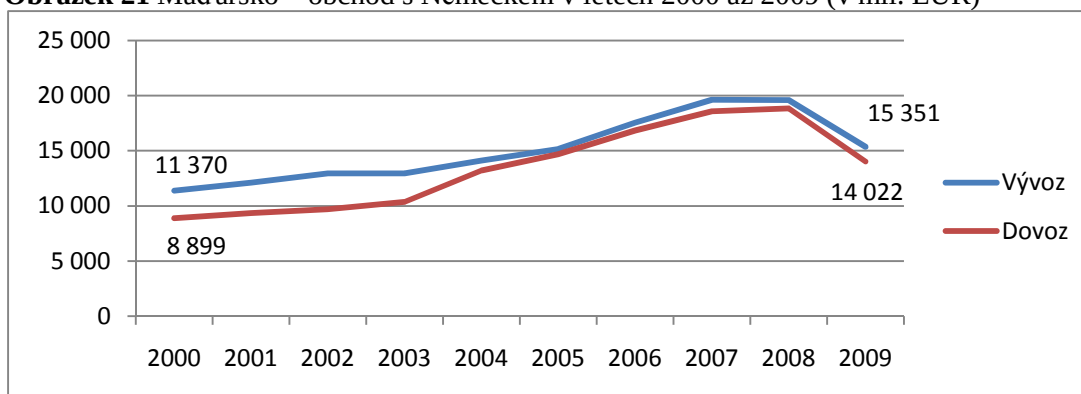
	Export	Hodnota exportu (mil. EUR)	Podíl na exportu (%)		Import	Hodnota importu (mil. EUR)	Podíl na importu (%)
1	Německo	15 351	25,6	1	Německo	14 022	25,0
2	Itálie	3 410	5,7	2	Čína	4837	8,6
3	Spojené království	3 238	5,4	3	Rusko	4091	7,3
4	Francie	3 226	5,4	4	Rakousko	3 415	6,1
5	Rumunsko	3 167	5,3	5	Nizozemsko	2 653	4,7
	Slovensko	2 976	5,0		Slovensko	2 318	4,1
	Polsko	2 254	3,8		Polsko	2 281	4,1
	Česká republika	1 940	3,2		Česká republika	2 039	3,6
	EU	47 345	78,9		EU	38 561	68,8
	mimo EU	12 691	21,1		mimo EU	17 473	31,2
	celkem	60 036	100,0		celkem	56 034	100,0

Zdroj: [45], vlastní výpočty

Obchodní bilance Maďarska s EU dosáhla přebytku 8783 mil. EUR. Oproti tomu obchodní bilance se státy mimo EU byla v deficitu -4781 mil. EUR. V rámci EU vykázalo Maďarsko výrazné přebytky v obchodě se Spojeným královstvím, Rumunskem, Německem, Itálií a Španělskem. Největší deficit byl zaznamenán u obchodu s Rakouskem, ale nebyl příliš vysoký (-699 mil. EUR). Ze států mimo EU mělo Maďarsko výrazně záporné saldo obchodu s Čínou (-3951 mil. EUR) a s Ruskem (-1967 mil. EUR). ([45])

Obrázek 21 zobrazuje vývoj hodnoty maďarského obchodu s Německem v letech 2000 až 2009. Maďarský vývoz do Německa ani dovoz z Německa nevzrostl tolik jako v případě České republiky, Slovenska a Maďarska. U vývozu se hodnota v letech 2000 až 2007 s výjimkou roku 2003 zvyšovala, nejrychleji v roce 2006 tempem 15,5 %. V roce 2008 došlo k útlumu, kdy Maďarsko vyvezlo do Německa zboží s o 0,3 % nižší hodnotou než v roce předchozím. Další rok byl propad mnohem výraznější, konkrétně činil 21,6 %. Celkem se za sledované období hodnota vývozu zvýšila o 35 % s průměrným tempem růstu 3,4 %.

Obrázek 21 Maďarsko – obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)

Zdroj: [45], vlastní zpracování

Hodnota dovozu z Německa do Maďarska konstantně rostla v letech 2000 až 2009, ale výraznější tempa růstu byla zaznamenána pouze v období mezi roky 2004 a 2007. Maximální činilo 27,5 %. Pokles v roce 2009 byl větší než u vývozu (-25,5 %). Celkem se za dané období hodnota dovozu z Německa do Maďarska zvýšila o 57,6 %. Průměrné tempo růstu dosahovalo 5,2 %. Obchodní bilance Maďarska s Německem byla po celé sledované období přebytková. V letech 2000 až 2003 dosahovaly přebytky poměrně velkých hodnot (kolem 3 mld. EUR), ale od roku 2004 se snížily na úroveň okolo 1 mld. EUR.

4.5. Shrnutí

Závislost na obchodu se státy EU je u všech států Visegrádské skupiny vysoká a v období let 2000 až 2009 se ještě zvýšila, zejména kvůli rozšíření EU. Pokud se podíváme pouze na státy EU 15, pak jejich podíl na exportu u všech zemí V4 klesl, nejvíce u Maďarska. To bylo v roce 2000 z V4 na EU 15 nejzávislejší, ale v roce 2009 ho překonaly Česká republika a Polsko. Nejmenší podíl měla EU 15 po celé období na exportu Slovenska, což bylo zřejmě způsobeno jeho geografickou polohou a velkou vazbou na Českou republiku. Po vstupu do EU v roce 2004 se vysoce zvýšila účast EU 15 na importu do zemí V4, ale to bylo důsledkem změny metodiky, kterou popisují výše, nikoliv nárůstem dovozu zboží pocházejícího z EU 15. Celkově mezi lety 2000 a 2009 podíl zboží dováženého z EU 15 na celkovém dovozu států V4 s výjimkou Polska poklesl. Zatímco v roce 2000 dosahoval u České republiky, Polska a Maďarska stejné úrovně a u Slovenska výrazně nižší, v roce

2009 již bylo Maďarsko na dovozu z EU 15 méně závislé než Česká republika a Polsko a Slovensko ještě mnohem méně. Při pohledu na celou EU 27 je vidět v daném období pokles jejího podílu na exportu z V4 a nárůst účasti na importu do V4 (opět zejména v roce 2004 v souvislosti s rozšířením EU). Nejvíce se EU 27 po většinu období podílela na slovenském vývozu a na českém dovozu. U Polska a Maďarska byla závislost mírně menší, avšak také vysoká.

Z pohledu jednotlivých států bylo největším obchodním partnerem všech zemí V4 s převahou Německo. Hodnota obchodu s Německem v letech 2000 až 2008 téměř konstantně narůstala, ale vývoj jeho podílu byl méně jednoznačný. Podíl Německa na exportu u všech zemí poklesl, nejvíce u Maďarska o téměř 12 p. b. Podíl na importu se vyvíjel u jednotlivých zemí V4 různě. V případě České republiky a Maďarska prudce narostl v roce 2004, ale poté se opět snížil a v roce 2009 byl na podobné úrovni jako v roce 2000. U Slovenska došlo k jeho výraznému poklesu a u Polska se po velkém zvýšení v roce 2004 zmenšil jen mírně a v roce 2009 se držel nad stavem z roku 2000. Nejzávislejší byla na Německu v oblasti zahraničního obchodu Česká republika, nejméně závislé Slovensko. Podíly Německa na exportu a importu Maďarska a Polska se od sebe příliš nelišily. Zajímavé je, že Česká republika vyvezla v hodnotovém vyjádření do Německa více zboží než Polsko, které má téměř čtyřikrát více obyvatel.

Dalšími státy, do kterých nejčastěji směřoval vývoz ze států V4, byly Itálie, Francie, Rakousko a Spojené království. Pro Českou republiku byly významnými vývozními partnery zejména Slovensko a Polsko. Slovensko hodně vyváželo do všech ostatních států V4, nejvíce do České republiky, která se v podílu na slovenském vývozu přibližovala Německu. Pro Polsko byla významným příjemcem jeho exportu Česká republika a pro Maďarsko Rumunsko. Na dovozu do států V4 se výrazně podílely dva nečlenské státy EU, Čína a Rusko. Jejich podíly jsou kvůli metodice EU od roku 2004 podhodnoceny a naopak nadhodnocen je podíl Nizozemska, které se díky dovozu zboží pocházejícího především z Číny a jeho následnému exportu zařadilo mezi největší dovozní partnery států V4. I přesto můžeme od roku 2004 u všech zemí V4 pozorovat rostoucí podíl zboží dováženého z Číny. Ze států EU 15 byly významnými importními partnery Francie, Itálie a

Rakousko. Česká republika hodně dovážela z Polska a ze Slovenska a Slovensko ze všech ostatních zemí V4. Česká republika se v roce 2009 stala největším dovozcem na Slovensko a překonala tak Německo.

Hodnota i podíl obchodu jednotlivých států V4 s ostatními státy tohoto uskupení se ve sledovaném období zvýšily. Výjimkou je pouze účast států V4 na slovenském exportu, která byla v roce 2009 oproti roku 2000 mírně nižší. Ale bylo to právě Slovensko, jež bylo po celé období na obchodu s V4 jednoznačně nezávislejší. Podíl V4 na jeho exportu se pohyboval okolo 25 %, účast na importu se zvýšila z 20 % v roce 2000 na více než 30 % v roce 2009. To zjevně souvisí s geografickou polohou Slovenska, které je obklopeno ostatními členy V4. Druhý největší význam měl obchod s V4 pro Českou republiku. Hodnota jejího dovozu z V4 byla podobná jako slovenská a hodnota vývozu byla vyšší, ale podíly se pohybovaly pouze okolo 15 %.

Polsko a Maďarsko se v průběhu období vyměnily na pozici země s nejmenším zastoupením V4 na obchodu. Na počátku období jí zaujímal Maďarsko s podíly V4 okolo 5 %, ale poté došlo k jejich výraznému nárůstu až ke 12 %. U Polska se účast V4 na obchodu zvýšila méně, z přibližně 7 % na 11 % u vývozu, resp. 9 % u dovozu. Hodnota polského a maďarského obchodu s V4 byla menší než v případě obchodu českého a slovenského. Maďarsko zaostávalo i za Polskem. Česká obchodní bilance se státy V4 byla po celé období přebytková, slovenská nejprve dosahovala přebytků, ale v roce 2004 se propadla do deficitu, a polská a maďarská se změnila z deficitní na přebytkovou v roce 2005, resp. 2006.

Všechny státy V4 měly v roce 2009 přebytkovou obchodní bilanci se státy EU a výrazně deficitní bilanci se zeměmi mimo EU. Zatímco u České republiky, Slovenska a Maďarska byly přebytky v obchodu s EU vysoké, polský byl pouze nepatrný. Polsko mělo také jako jediné deficitní obchodní bilanci s Německem. Všechny státy V4 dosahovaly vysokých deficitů obchodní bilance v obchodu s Ruskem a Čínou.

Ze zjištěných informací lze vyvodit, že již v roce 2000 byl v oblasti zahraničního obchodu dokončen proces přeorientování se ekonomik V4 ze členských zemí bývalé RVHP na

státy EU. To s sebou přineslo pozitiva například v podobě zkvalitnění produkce, která musí být na trzích zemí EU konkurenceschopná, ale i negativa související s malou teritoriální diverzifikací obchodu. Velká závislost na Německu, která je patrná u všech států V4, má za následek pokles exportu těchto států v případě, že má Německo ekonomické problémy a jeho poptávka po zahraničním zboží se snižuje. Tento předpoklad se v praxi potvrdil v roce 2009 po vypuknutí ekonomické krize. V letech 2000 až 2009 se projevila pozitivní tendence v podobě snižování podílu zemí EU 15 i samotného na obchodu a s tím související větší diverzifikace obchodu. Zejména v oblasti exportu by však podle mého názoru měly země V4 více využívat exportní příležitosti v rychle rostoucích ekonomikách rozvojových zemích, čímž by se nejen snížila jejich závislost na EU, ale zlepšila by se i jejich obchodní bilance s těmito zeměmi.

5. Přímé zahraniční investice

U PZI je pro jednotlivé státy V4 zkoumána teritoriální strukturu jejich původu. Nejvýznamnějšími investory do zemí V4 jsou země EU. V tabulkách je sledován vývoj procentuálního podílu EU 15 a EU 27 na přílivu PZI v letech 2000 až 2007. Jelikož pro období 2000–2003 Eurostat agregované údaje o objemu toků PZI z uskupení EU 27 do jednotlivých zemí neuvádí a data za jednotlivé země tohoto uskupení nejsou zcela kompletní, je podíl EU 27 na investicích do států V4 uveden pouze od roku 2004 dále. Poněvadž nedochází pouze k přílivu PZI, ale i k jejich stahování z ekonomik, je možné, že v některých letech podíl EU 15 nebo EU 27 přesahuje 100 %. To signalizuje, že pro státy mimo EU 15, resp. mimo EU 27 dosahoval příliv PZI záporných hodnot.

Státy, které se umísťovaly na prvních místech v pořadí největších investorů do států V4, se v jednotlivých letech velmi lišily. Často jedna velká investice posunula některý stát na první místo, jako například v případě španělské Telefónicy, která v roce 2005 koupila akcie Českého Telecomu, a tímto obchodem zajistila Španělsku pozici největšího investora do České republiky v roce 2005. ([44], [59]) Pro eliminaci těchto výkyvů byla zagregována data za roky 2001 až 2007 a podle zjištěných celkových toků PZI v daném období bylo stanoveno pořadí největších investorů. Rok 2000 byl při provádění analýzy vynechán, protože Eurostat neuvádí, jaký objem PZI směřoval do České republiky v roce 2000 z jednotlivých evropských států, ale zveřejňuje pouze souhrnný údaj za celou EU 15. V databázi Eurostatu také pro léta 2001 až 2007 chybí některé údaje pro jednotlivé příjemce investic a investory. Nejedná se však o státy, jež by se mohly umístit mezi největšími investory do některého ze států V4, nebo jinak zajímavé země. Výjimkou je Lucembursko, které patřilo v letech 2001 až 2007 k největším investorům do Polska, ale chybí údaj o hodnotě jeho investic do Polska v roce 2001. Proto je třeba počítat s tím, že Lucembursko může být ve skutečnosti pro Polsko ještě významnějším investorem, než ukazuje příslušná tabulka.

Základní přehled o souhrnném přílivu PZI do států V4 přináší Tabulka 37. Patrné je výsadní postavení Německa jako největšího investora do regionu. Jeho podíl na přílivu PZI

byl oproti podílům dalších velkých investorů dvojnásobný. Všechny pět států, ze kterých plynulo do V4 nejvíce PZI, patří mezi členské státy EU 15. Jejich podíl na investicích do zemí V4 se v daném období blížil 60 %, zastoupení celé EU 15 činilo téměř 75 %.

Tabulka 37 Investoři do států V4 v letech 2001–2007

	Investor	Hodnota PZI (mil. EUR)	Podíl na PZI (%)
1	Německo	33 445	21,3
2	Nizozemsko	18 476	11,8
3	Francie	15 761	10,1
4	Rakousko	14 533	9,3
5	Lucembursko	11 073	7,1
	EU 15	117 067	74,7
	celkem	156 751	100,0

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Německo, Francie a Rakousko se mezi největšími investory dostaly díky svojí geografické poloze a síle ekonomik. V případě Nizozemska a Lucemburska jde z velké části o investice firem, které mají v těchto zemích pouze umístěnu centrálu, ale ve skutečnosti se jedná o nadnárodní subjekty. Důvodem pro umístění centrály jsou především daňová zvýhodnění, která Nizozemsko a Lucembursko těmto firmám nabízí. Podobně výhodné podmínky zajišťuje firmám z evropských zemí ještě Kypr, z něhož sice do V4 v absolutním vyjádření neplynou největší objemy investic, ale ve vztahu k velikosti kyperské ekonomiky se jedná o velký objem prostředků. ([57]) K firmám využívajícím výhodných podmínek v Nizozemí patří například Nike, Cisco, DHL nebo Nissan. ([15])

5.1. Příliv investic do České republiky

Tabulka 38 shrnuje data o přílivu PZI do České republiky z EU. EU 15 se na něm po většinu sledovaného období podílela z více než 70 %. Účast EU 27 byla ještě vyšší a v roce 2005 dokonce překonala 95 %.

Tabulka 38 Podíl EU na PZI do České republiky v letech 2000 až 2007 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU 15	78,8	87,2	88,8	39,9	73,9	83,8	74,1	70,8
EU 27					80,6	95,3	89,5	78,6

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Výjimku představuje rok 2003, kdy podíl EU 15 klesl pod 40 %, což bylo způsobeno zejména odchodem předchozích nizozemských investic a nízkým přílivem PZI z Německa. Největším investorem do České republiky se stala Francie s 603 mil. EUR. V daném roce byl celkový příliv PZI do České republiky velmi nízký, což pramenilo právě z nízkého objemu investic z EU 15. Příliv PZI z ostatních států dosahoval úrovně srovnatelné s jinými roky. ([44])

Tabulka 39 Investoři do České republiky v letech 2001–2007

	Investor	Hodnota PZI (mil. EUR)	Podíl na PZI (%)
1	Německo	10 883	25,6
2	Nizozemsko	5 061	11,9
3	Španělsko	4 523	10,6
4	Rakousko	3 989	9,4
5	Lucembursko	3 476	8,2
	Slovensko	1 283	3,0
	Polsko	813	1,9
	Maďarsko	80	0,2
	celkem	42 548	100,0

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Tabulka 39 zachycuje největší investory do České republiky v souhrnu let 2001 až 2007. V pořadí dominovalo Německo, ze kterého směřovalo do české ekonomiky více než 10 mld. EUR, tedy více než čtvrtina všech investic, které Česká republika v daném období přilákala. Celá polovina německých PZI byla investována v roce 2002. Do České republiky investovalo Německo ve sledovaném období více než do ostatních zemí V4, i když jeho podíl na PZI do České republiky byl menší než jeho podíl na PZI do Maďarska.

Pozici druhého největšího investora do České republiky obsadilo Nizozemsko s 5 mld. EUR. Jeho PZI byly v jednotlivých letech rozloženy poměrně rovnoměrně, s výjimkou let 2003 a 2006, kdy převažoval odliv nizozemských investic. Na třetím místě se umístilo Španělsko, kterému k významnému postavení mezi investory do České republiky pomohl rok 2005, kdy Španělsko investovalo 4204 mil. EUR. V ostatních letech to bylo v součtu pouhých 319 mil. EUR. Do ostatních zemí V4 šlo ze Španělska výrazně méně PZI. Čtvrté Rakousko patřilo k největším investorům do České republiky ve většině sledovaných let a

páté Lucembursko v letech 2004, 2005 a 2006. Celkem se pět největších investorů podílelo na přílivu PZI do České republiky téměř ze dvou třetin. Francie se mezi ně nevešla. Ze států V4 bylo nejvýznamnější Slovensko s podílem dosahujícím 3 %. Následovalo Polsko a Maďarsko, jehož investice do české ekonomiky byly zanedbatelné. ([44])

5.2. Příliv investic na Slovensko

Účast EU na přílivu PZI na Slovensko zachycuje Tabulka 40. Podíl EU 15 byl stejně jako v případě České republiky vysoký a téměř ve všech sledovaných letech překročil 70 %. V letech 2001 a 2002 byl nejvyšší (více než 90 %). EU 27 se na PZI podílela v období 2004 až 2007 nejméně ze 75 %. V roce 2004 její podíl překonal hranici 100 %, což signalizuje, že u ostatních států převažovalo stahování PZI ze Slovenska nad přílivem.

Tabulka 40 Podíl EU na PZI na Slovensko v letech 2000 až 2007 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU 15	83,4	92,3	92,7	81,6	73,4	80,1	72,5	48,0
EU 27					103,7	84,4	87,2	77,5

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Výjimečný byl rok 2007, kdy podíl EU 15 nedosáhl ani 50 %, ale podíl EU 27 zůstal poměrně vysoký (přes 77 %). Důvodem je skutečnost, že v daném roce k největším investorům na Slovensko patřily Česká republika a Kypr a naopak příliv PZI z Německa a Nizozemska dosahoval oproti zbytku období malých hodnot. Slovensko bylo jedinou zemí V4, ve které došlo v roce 2007 k tak výraznému propadu podílu EU 15. ([44])

Tabulka 41 Investoři na Slovensko v letech 2001–2007

	Investor	Hodnota PZI (mil. EUR)	Podíl na PZI (%)
1	Německo	4 065	22,2
2	Francie	2 784	15,2
3	Rakousko	2 081	11,3
4	Nizozemsko	1 966	10,7
5	Itálie	1 721	9,4
	ČR	1 104	6,0
	Maďarsko	655	3,6
	Polsko	24	0,1
	celkem	18 344	100,0

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Tabulka 41 informuje o tom, že největším investorem na Slovensko bylo v souhrnu let 2001 až 2007 Německo. Nejvíce investovalo v roce 2002, ale pozici největšího investora zastávalo i v letech 2000 a 2003. Přesto na Slovensko plynulo z Německa méně PZI než do ostatních států V4. Druhý největší objem investic pocházel z Francie a tvořil více než 15 % všech PZI do slovenské ekonomiky. Více než polovina francouzských investic směřovala na Slovensko v roce 2002. V tomto roce tvořily PZI z Německa a Francie více než 80 % všech investic na Slovensko.

Na třetím až pátém místě se mezi největšími investory na Slovensko ve sledovaném období umístily Rakousko, Nizozemsko a Itálie s podíly na celkových PZI okolo 10 %. Itálie byla zvláštní tím, že více než polovinu ze všech svých investic do zemí V4 směřovala právě na Slovensko. Naopak Lucembursko, které představovalo významného investora pro celou V4, na Slovensko investovalo pouze minimálně. Ze států V4 byla významným zdrojem investic Česká republika, jež se stala největším investorem na Slovensko v roce 2007. Naopak maďarské PZI dosahovaly velmi nízké hodnoty.

5.3. Příliv investic do Polska

O tom, jak se na přílivu PZI do polské ekonomiky podílela EU, informuje Tabulka 42. Účast EU 15 na investicích do Polska přesahovala po celé období let 2000 až 2007 70 %, podíl EU 27 byl dokonce vždy vyšší než 80 %. Ve většině sledovaných let se jednalo o větší podíly než u ostatních států V4, z čehož je patrné, že v oblasti PZI bylo Polsko na EU nejzávislejší.

Tabulka 42 Podíl EU na PZI do Polska v letech 2000 až 2007 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU 15	94,5	92,2	94,3	72,6	87,5	82,1	85,7	76,2
EU 27					93,1	81,5	87,5	82,7

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Nejvíce se EU 15 na investicích do Polska podílela v letech 2000 až 2002, později již bylo její zastoupení nižší. Zajímavý je rok 2005, kdy podíl EU 15 přesáhl podíl EU 27. To bylo způsobeno skutečností, že u 11 nových členských států v součtu převažovalo stahování PZI

z Polska nad přílivem. Ve srovnání se státy EU 15 byl však objem těchto toků PZI zanedbatelný.

Tabulka 43 Investoři do Polska v letech 2001–2007

	Investor	Hodnota PZI (mil. EUR)	Podíl na PZI (%)
1	Německo	10 455	15,7
2	Nizozemsko	9 274	13,9
3	Francie	8 202	12,3
4	Lucembursko	7 116	10,7
5	USA	3 562	5,4
	Maďarsko	238	0,4
	ČR	100	0,2
	Slovensko	47	0,1
	celkem	66 492	100,0

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Největší investory do Polska v období let 2001 až 2007 zobrazuje Tabulka 43. Nejvíce do polské ekonomiky investovalo Německo. Na rozdíl od investic do České republiky, na Slovensko a do Maďarska nebylo jeho postavení výsadní, ale s malým odstupem za ním následovaly Nizozemsko, Francie a Lucembursko. Z těchto čtyř států pocházela více než polovina všech PZI do Polska. Největší část německých PZI plynula do Polska v letech 2005 až 2007, rozložení nizozemských PZI bylo poměrně rovnoměrné, s výjimkou let 2003 a 2005, kdy nedosahovaly ani 500 mil. EUR. Z Francie putovalo do Polska nejvíce PZI v letech 2001, 2004 a 2007 a z Lucemburska v roce 2006.

Nizozemsko, Francie a Lucembursko při svých investicích upřednostňovaly polskou ekonomiku před ekonomikami ostatních států V4. Lucembursko směřovalo do Polska téměř dvě třetiny všech svých PZI do regionu, Nizozemsko a Francie více než polovinu. Páté v pořadí největších investorů jsou Spojené státy americké (USA) s podílem přesahujícím 5 %. USA se jako jediné ze států mimo EU 15 dokázaly v daném období prosadit mezi pět největších investorů do některého ze států V4. Z největších investorů do V4 se mezi pět největších do Polska nevešlo Rakousko. Ostatní země V4 se na PZI do Polska podílely pouze minimálně.

5.4. Příliv investic do Maďarska

Vývoj účasti EU na přílivu PZI do Maďarska v letech 2000 až 2007 zachycuje Tabulka 44. Podíl EU 15 se v jednotlivých letech sledovaného období lišil. Jeho výkyvy byly u Maďarska větší než u ostatních zemí V4.

Tabulka 44 Podíl EU na PZI do Maďarska v letech 2000 až 2007 (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU 15	77,4	71,4	62,3	140,2	56,6	96,2	86,9	66,1
EU 27					56,9	95,3	85,5	65,7

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Maximální podíl byl zaznamenán v roce 2003, kdy vysoce překročil hranici 100 % kvůli velkému odlivu dřívějších švýcarských investic. Naopak nejnižší byl podíl EU 15 v roce 2004, ve kterém významná část PZI pocházela z Asie a ze zemí ESVO. Podíl EU 27 na investicích do maďarské ekonomiky se v letech 2004 až 2007 téměř shodoval s podílem EU 15, jelikož nové členské státy EU do Maďarska příliš neinvestovaly.

Tabulka 45 Investoři do Maďarska v letech 2001–2007

	Investor	Hodnota PZI (mil. EUR)	Podíl na PZI (%)
1	Německo	8 041	27,4
2	Rakousko	5 867	20,0
3	Belgie	3 033	10,3
4	Nizozemsko	2 175	7,4
5	Francie	1 880	6,4
	ČR	76	0,3
	Slovensko	12	0,0
	Polsko	8	0,0
	celkem	29 367	100,0

Zdroj: [44], vlastní výpočty

Hlavní investory do Maďarska v souhrnu let 2001 až 2007 uvádí Tabulka 45. Největším investorem do maďarské ekonomiky bylo Německo, jehož podíl činil 27,4 %, což je více než u ostatních států V4. Největší část německých PZI plynula do Maďarska v letech 2001 a 2006. Naopak v roce 2007 převažoval odliv investic. Pětina investovaných prostředků směřovala do Maďarska z Rakouska, nejvíce v roce 2007, kdy se Rakousko stalo pro

Maďarsko nejvýznamnějším zdrojem investic. V žádném jiném státu V4 nebyl podíl Rakouska na přílivu PZI ani objem investovaných prostředků podobně vysoký.

Na třetím až pátém místě se mezi největšími investory v souhrnu let 2001 až 2007 umístily Belgie, Nizozemsko a Francie. Belgické investice byly koncentrovány v roce 2007, nizozemské v roce 2006 a francouzské v letech 2006 a 2007. Belgie více než polovinu všech svých investic do států V4 směřovala do Polska. Naopak Lucembursko do Maďarska téměř neinvestovalo. V roce 2005 pocházelo nejvíce PZI ze Spojeného království, ale kvůli velkému stahování investic v roce 2007 se mezi pět největších investorů nedostalo. Ostatní státy V4 do Maďarska investovaly minimálně.

5.5. Shrnutí

Účast EU 15 na přílivu PZI do států V4 se po většinu sledovaného období pohybovala mezi 70 % a 95 %. Výjimkou jsou Česká republika v roce 2003 a Slovensko v roce 2007, kdy se EU 15 na přílivu PZI podílela méně. V případě Maďarska docházelo k většímu kolísání podílu (mezi 55 % a 97 %). Význam EU 27 byl pro příliv PZI do České republiky, na Slovensko a do Polska v letech 2004 až 2007 ještě vyšší a její účast vždy přesahovala 77 %. Naopak v případě Maďarska se podíl EU 27 shodoval nebo mírně zaostával za podílem EU 15, jelikož PZI směřující do maďarské ekonomiky z 11 nových členských států EU byly zanedbatelné.

Mezi pěti největšími investory v souhrnu let 2001 až 2007 se u všech zemí V4 umístily Německo a Nizozemsko s tím, že nejvíce PZI plynulo vždy právě s Německa. Největší podíl měl příliv německých PZI na investicích do České republiky a Maďarska, nejmenší na investicích do Polska. Význam PZI z evropských zemí s výhodnými daňovými systémy, Nizozemí a Lucemburska, byl největší pro Polsko, u kterého jejich zastoupení na přílivu PZI dosahovalo téměř 25 %, a naopak nejmenší pro Maďarsko, kde podíl nečinil ani 10 %. Do Maďarska však plynulo více než 10 % PZI z Belgie, která rovněž nabízí sídlícím firmám určitá daňová zvýhodnění. Velké objemy investic proudily do V4 také z Francie (nejvíce do Polska, resp. v podílu na celkovém přílivu PZI na Slovensko) a z Rakouska (nejvíce do Maďarska). ([12])

Státy mimo EU 15 se mezi největší investory do zemí V4 v souhrnu let 2001 až 2007 příliš neprosadily. Výjimku představují pouze USA, největší zdroj PZI na světě, jejichž podíl na investicích do Polska a Maďarska přesahoval u obou těchto států 5 %. Ostatní země mimo EU 15 investovaly do států V4 spíše nárazově v jednotlivých letech. Jednalo se zejména o země ESVO (především Švýcarsko), země východní a jihovýchodní Asie (Japonsko, Jižní Korea, Taiwan) a daňové ráje střední Ameriky (Kajmanské ostrovy nebo Nizozemské Antily). Země V4 do dalších zemí tohoto uskupení příliš neinvestovaly. Výjimkou jsou PZI plynoucí v letech 2001 až 2007 na Slovensko, na nichž se V4 podílela téměř 10 % (nejvíce Česká republika). Do České republiky směřovalo ze států V4 5 % jejího celkového přílivu PZI a do Polska a Maďarska méně než 1 %.

Velká závislost na PZI pocházejících z Evropské unie podle mého názoru nemá na státy V4 příliš negativní dopad. Je způsobena především tím, že státy EU disponují dostatečným množstvím kapitálu. Větší diverzifikace teritoriální struktury přílivu PZI by jistě přispěla k jejich stabilnějším tokům a menšímu poklesu v případě ekonomických problémů EU, ale bude možná pouze v případě, že potenciální investoři budou mít dost finančních prostředků. Aby si vybrali za cíl umístění svých investic některou ze zemí V4, musí tyto země nabízet výhodnější podmínky než státy jiné, k čemuž by podle mého názoru mohlo přispět vylepšení systémů investičních pobídek nebo stabilizace veřejných financí, která by při přetrvávajících problémech v dalších vyspělých zemí mohla učinit region zemí V4 pro PZI velmi atraktivní.

Závěr

V diplomové práci byl pomocí jednotlivých ekonomických ukazatelů a statistických metod popsán ekonomický vývoj ve státech Visegrádské skupiny od roku 2000 a dále byly charakterizovány a zanalyzovány ekonomické vztahy V4 s Evropskou unií. Tím došlo ke splnění cíle práce. V první kapitole byly stanoveny ukazatele a metody, které jsou dále používány. Ve druhé byla popsána Visegrádská skupina a její členské státy. Třetí kapitola se zabývala podobností vývoje ukazatelů vnější ekonomické rovnováhy, tempa růstu reálného HDP, míry inflace a míry nezaměstnanosti, ve státech V4 a v Evropské unii, čtvrtá teritoriální strukturou obchodu zemí Visegrádské skupiny a pátá PZI, které do nich plynuly. Díky získaným výstupům lze posoudit platnost hypotéz vyslovených v úvodu práce.

Hypotéza 1, která předpokládala, že státy V4 jsou nejjzávislejší na Německu, se z **větší části potvrdila**. Podíl Německa na zahraničním obchodu zemí V4 byl v letech 2000 až 2009 jednoznačně největší, ale téměř konstantně se snižoval. Výjimkou představovaly roky 2003 a 2004, kdy se v souvislosti se vstupem zemí V4 do Evropské unie skokově zvýšil podíl Německa na dovozu všech zemí V4 a na vývozu Slovenska, ale pouze v případě polského importu dosahoval v roce 2009 vyšší hodnoty než v roce 2000. Německo bylo zároveň v letech 2001 až 2007 nejvýznamnějším investorem do zemí V4, ale jeho podíl na přílivu PZI zaostával za podílem na zahraničním obchodě. Toto platilo zejména v případě polské ekonomiky, do které směřoval podobný objem investic jako z Německa také z Nizozemska, Francie a Lucemburska. Naopak v rozporu s hypotézou se ukázalo, že Německo ve vývoji ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy pro země V4 patřilo ze států EU k těm méně podobným.

Hypotéza 2, která se týkala vysoké vzájemné závislosti zemí V4, se **spíše nepotvrdila**, a to i přes jejich spolupráci v rámci Visegrádské skupiny. Podobnost vývoje základních indikátorů ekonomické rovnováhy ve státech V4 se lišila u jednotlivých ukazatelů. U tempa růstu reálného HDP nebyla příliš velká, u míry inflace se velké shoda objevila mezi Polskem a Maďarskem a míra nezaměstnanosti se vyvíjela podobně v České republice, na

Slovensku a v Polsku. Nelze tedy konstatovat, že by si státy V4 ve vývoji základních ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy byly podobnější navzájem než ve vztahu k ostatním státům EU. V oblasti mezinárodního obchodu se hypotéza potvrdila jen částečně. Velmi závislé bylo na obchodu s ostatními státy V4 Slovensko a velký význam měl tento obchod i pro Českou republiku. Naopak Polsko a Maďarsko neobchodovaly se zeměmi V4 tak intenzivně. Ve prospěch hypotézy hovoří skutečnost, že podíl V4 na obchodu jejích členských států konstantně narůstal. Toky PZI byly v letech 2001 až 2007 mezi státy Visegrádské skupiny velmi malé. Výjimku představovalo Slovensko, do kterého plynuly ve větším množství investice z České republiky a Maďarska, ale ani u něj nepřekročil podíl V4 na celkovém přílivu PZI hranici 10 %. U Polska a Maďarska tvořily PZI z V4 méně než jedno procento celkového přílivu investic.

Hypotéza 3, která spočívala v předpokladu, že Slovensko je ze států V4 nejzávislejší jak na EU, tak i na ostatních zemích V4, se ukázala být **pravdivá pouze v bodě týkajícím se V4**. Vývoj ukazatelů vnitřní ekonomické rovnováhy na Slovensku se vývoji v EU nepodobal více, než jak tomu bylo u ostatních zemí V4. V oblasti zahraničního obchodu bylo Slovensko dokonce na státech EU 15 závislé jednoznačně nejméně. Při pohledu na celou EU 27 můžeme vidět částečnou pravdivost hypotézy v oblasti exportu, ale v případě importu se EU 27 podílela více na českém než na slovenském. Celkově lze konstatovat, že Česká republika byla na obchodu s EU téměř po celé sledované období závislejší než Slovensko. Ani na přílivu PZI na Slovensko se EU nepodílela více než na investicích do dalších zemí V4. Co se týče závislosti Slovenska na ostatních státech V4, tak ta byla největší jak v zahraničním obchodě, tak i v přílivu PZI.

Téměř vůbec se nepotvrdila hypotéza 4, podle které mělo být ze států V4 na EU nejméně závislé Maďarsko. Vývoj tempa růstu reálného HDP, míry inflace a míry nezaměstnanosti v Maďarsku se od vývoje v EU více odlišoval v Polsku a na Slovensku. Z části pravdivá se ukázala být hypotéza v oblasti zahraničního obchodu, jelikož platila pro dovoz z EU 27 a v roce 2009 i pro vývoz. Podíl EU na přílivu PZI do Maďarska kolísal více než u ostatních států V4, ale nebyl nižší.

Hypotéza 5, spočívající v předpokládaném nárůstu podílu EU na obchodu států V4 po jejich vstupu do Evropské unie, se sice **potvrdila**, ale tento vzestup souvisel zejména s rozšířením EU, kdy se jako obchod s EU začal započítávat i obchod se státy, které do ní také vstoupily. Při pohledu na státy EU 15 je patrné, že se mezi léty 2003 a 2009 snížil jejich podíl na exportu a podíl na importu se příliš nezměnil hlavně díky změně metodiky a s ní souvisejícímu skokovému nárůstu podílu v roce 2004. Obdobné tendence lze pozorovat i u EU 27.

Z výsledků zkoumání pravdivosti hypotéz lze vyvodit, že situace v německém hospodářství má velký vliv na ekonomický vývoj ve státech V4, zejména na jejich export a příliv PZI do jejich ekonomik. Ekonomické problémy v Německu se tímto způsobem přelévají do států V4. Tento závěr je možno zobecnit na celou EU. Dále se ukázal potenciál pro snižování závislosti na Německu v rozvíjení vzájemných vztahů v rámci regionu V4, které se sice v posledních letech zintenzivňovaly, ale podle mého názoru stále existuje prostor pro jejich další prohlubování.

Visegrádská skupina vznikla zejména kvůli udržení vzájemných vztahů v regionu střední Evropy po rozpadu východního bloku. Její členské státy mají mnoho společných znaků. Patří k nim geografická poloha, podobný historický vývoj, členství v Evropské unii od roku 2004, orientace na EU v ekonomických vztazích a malá velikost a velká otevřenost ekonomik. Částečně se poslední charakteristice vymyká Polsko, jehož ekonomika je větší než ekonomiky zbývajících zemí V4 dohromady a méně otevřená. Rozdíly lze najít v ekonomickém vývoji států V4 jak v 90. letech, tak i po roce 2000. U všech států došlo na počátku 90. let k ekonomickému propadu, ale zatímco na Slovensku a v Polsku se výrazně zvýšila míra nezaměstnanosti, v České republice a v Maďarsku se jí podařilo udržet nízkou. V průběhu 90. let se začala ekonomická situace zemí V4 postupně zlepšovat.

Mezi lety 2000 a 2008 ekonomiky zemí Visegrádské skupiny rostly. Zatímco v Maďarsku byl tento růst nejprve konstantní okolo 4 % a poté se propadl k 1 %, u ostatních států docházelo k větším výkyvům. Nejlepších výsledků dosáhly Česká republika, Slovensko a Polsko v letech 2006 a 2007, kdy tempo růstu reálného HDP přesahovalo 6 %. Míra inflace

byla relativně vysoká v Maďarsku a v letech 2000 až 2004 také na Slovensku a míra nezaměstnanosti způsobovala problémy v Polsku a na Slovensku, dokud nedošlo v letech 2005 až 2008 k jejímu výraznému poklesu. Hodnota obchodu všech zemí V4 mezi lety 2000 až 2008 narůstala, ale rozdíly můžeme najít ve vývoji obchodní bilance, kdy česká zaznamenala pozitivní vývoj, zatímco polská zůstávala v hlubokém deficitu. Příznivé investiční klima vedlo k velkému přílivu PZI, který pokračoval z konce 90. let.

Základní ukazatele vnitřní ekonomické rovnováhy se v zemích V4 vyvíjely spíše v souladu s vývojem v dalších nových členských státech EU, než že by jejich vývoj korespondoval s vývojem v EU 15. Výjimkou bylo Maďarsko, jehož tempo růstu reálného HDP a míra nezaměstnanosti se vyvíjely podobně jako například ve Španělsku nebo ve Spojeném království. Z provedené analýzy lze vyvodit, že pohyb ukazatelů vnitřní rovnováhy není u žádného státu V4 přímo závislý na jejich změnách v některém členském státu EU. Lze očekávat, že průměrný vývoj EU bude nejvíce kopírovat česká ekonomika a nejméně ekonomika polská.

Závislost států V4 na zemích EU byla a stále je vysoká, a to jak v oblasti zahraničního obchodu, tak i v přílivu přímých zahraničních investic. Zejména závislost na obchodu s EU 15 se však v letech 2000 až 2009 snižovala, a to i přesto, že od vstupu do EU je při obchodu zemí V4 brán jako obchodní partner stát Evropské unie, ze kterého je zboží odesláno, nikoliv země původu zboží. Z toho důvodu je podceněn podíl mimoevropských států na dovozu, hlavně Číny a Ruska, které i tak patří k hlavním dovozním partnerům zemí V4. Tendence k poklesu závislosti zahraničního obchodu na EU je podle mého názoru jednoznačně pozitivní, ale zejména v oblasti exportu země zatím plně nevyužívají možnosti jejího dalšího snižování prostřednictvím nárůstu obchodu s rychle expandujícími rozvojovými zeměmi. U PZI potenciál k větší diverzifikaci není podle mě tak velký. Přesto by se měly státy V4 snažit o vytvoření co nejlepšího investičního klimatu, jež z nich učiní atraktivní místo pro investice z různých regionů.

V roce 2009 dopadla na země Visegrádské skupiny celosvětová ekonomická krize. Projevila se poklesem reálného HDP (resp. v případě Polska snížením růstu), nárůstem

míry nezaměstnanosti, snížením hodnoty dovozu a vývozu a utlumením přílivu PZI. Situaci v zemích V4 zhoršovala jejich velká otevřenost, kvůli které došlo k „dovozu“ ekonomických problémů z jiných zemí. Nejlépe se s krizí vypořádalo Polsko, jemuž pomohla menší otevřenost ekonomiky, vhodná politika centrální banky a relativně disciplinované rozpočty z předchozích let. Nebezpečí však představují vysoké rozpočtové deficity z let 2009 a 2010. Naopak nejhůře bylo zasaženo Maďarsko, které kvůli vysokému zadlužení muselo požádat o finanční pomoc Evropskou unií a IMF. V důsledku nepříznivé hospodářské situace a špatně předvídatelného vývoje z Maďarska odcházeli zahraniční investoři, což dále zhoršovalo ekonomické problémy země.

Na budoucí ekonomický vývoj v zemích V4 bude mít zásadní vliv vývoj ve světě a zejména pak v EU, na níž jsou státy V4 nejzávislejší. Pro zajištění pozitivního vývoje bude nutné zejména snížit deficity veřejných rozpočtů, k čemuž bude potřeba nejen škrtní výdajů, ale hlavně hluboké ekonomické reformy. Pokud se světová ekonomika bude vyvíjet pozitivně a zadlužení zemí V4 se nebude zvyšovat, pak se podle mého názoru dá očekávat obnovení vysokého tempa růstu reálného HDP a snížení nezaměstnanosti na úroveň před vypuknutím krize. Vyspělost ekonomik zemí V4 by se měla dále přibližovat průměru EU. Závislost na EU v zahraničním obchodě bude pravděpodobně dále klesat, a to především v souvislosti s ekonomickým růstem v rozvojových zemích, které budou pro státy V4 stále atraktivnějšími obchodními partnery. Tato diverzifikace teritoriální struktury obchodu by do budoucna měla pozitivní dopad v podobě omezení dopadu ekonomických problémů v EU na státy Visegrádské skupiny. U přílivu PZI podle mého názoru k poklesu podílu EU v nejbližší době nedojde.

Seznam zdrojů

Knihy a monografie

- [1] ARLT J., ARLTOVÁ M. *Ekonomické časové řady*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946-85-6.
- [2] BLAŽEJOVSKÁ, M. *Vývoj přímých zahraničních investic Visegrádské čtyřky po východním rozšíření EU - trendy v teritoriální a komoditní struktuře: diplomová práce*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, 2009.
- [3] CIHELKOVÁ, E. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-804-5.
- [4] HINDLS, R. a kol. *Statistika pro ekonomy*. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-16-9.
- [5] JÍLEK J., MORAVOVÁ J. *Ekonomické a sociální indikátory*. 1. vyd. Praha: Futura, 2007. ISBN 978-80-86844-29-9.
- [6] MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1678-X.
- [7] PAVELKA T., *Makroekonomie: základní kurz*. 1. vyd. Slaný: Melandrium, 2006. ISBN 80-86175-45-6.
- [8] PLCHOVÁ, B. a kol. *Zahraniční ekonomické vztahy České republiky*. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1102-9.
- [9] TOMŠÍK V. *Transformace ekonomik zemí střední a východní Evropy*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 1998. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky. 5/1998.

Internetové zdroje

- [10] Bankovnictvi.iHNed.cz. *Evropa pod tíhou dluhů*. [on-line]. [cit. 2010-11-29] http://bankovnictvi.ihned.cz/c4-10053430-42807430-900000_d-evropa-pod-tihou-dluhu
- [11] BBC NEWS. *BAA seals Budapest airport deal*. [on-line]. [cit. 2010-12-5] <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/4540316.stm>
- [12] BusinessInfo.cz. *Belgie: Investiční klima*. [on-line]. [cit. 2010-11-24] <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/belgie-investicni-klima/9/1000809/>
- [13] BusinessInfo.cz. *CEFTA 2006 - Středoevropská zóna volného obchodu*. [on-line]. [cit. 2010-11-26]

- <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/stredoevropska-zona-volny-obchod-cefta/1000487/53258/>
- [14] BusinessInfo.cz. *Ekonomicko-statistický slovník A až K*. [on-line]. [cit. 2010-11-19]
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/ekonomicko-statisticky-slovník-a-k/1000431/39656/>
- [15] BusinessInfo.cz. *Nizozemsko: Investiční klima*. [on-line]. [cit. 2010-11-23]
<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/nizozemsko-investicni-klima/9/1000807/>
- [16] BusinessInfo.cz. *Slovensko: Ekonomická charakteristika země*. [on-line]. [cit. 2010-11-28]
<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000797/>
- [17] BusinessInfo.cz. *Slovensko: Investiční klima*. [on-line]. [cit. 2010-11-28]
<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-investicni-klima/9/1000797/>
- [18] BusinessInfo.cz. *Slovensko: Očekávaný vývoj v teritoriu*. [on-line]. [cit. 2010-11-24]
<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-ocekavany-vyvoj-v-teritoriu/10/1000797/>
- [19] BusinessInfo.cz. *Vývoj zahraničního obchodu (1. pololetí 2010)*. [on-line]. [cit. 2010-11-29]
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statistiky-zahranicniho-obchodu/vyvoj-zahranicniho-obchodu-1pol-2010/1000453/58076/>
- [20] Central Intelligence Agency. *The World Factbook*. [on-line]. [cit. 2010-9-29]
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
- [21] Consilium. *Rada Evropské unie*. [on-line]. [cit. 2010-11-27]
<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=242&lang=CS>
- [22] Česká národní banka. *Přímé zahraniční investice do ČR za rok 2008*. [on-line]. [cit. 2010-11-13]
http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/pzi/pzi_2008_toky/pzi_2008_zeme_eur.html
- [23] Česká národní banka. *Přímé zahraniční investice*. [on-line]. [cit. 2010-11-13]
http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/pzi/index.html
- [24] Český statistický úřad. *1.2 - Zahraniční obchod v mil. EUR*. [on-line]. [cit. 2010-11-07]
<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/6008-10>
- [25] Český statistický úřad. *2.6 - Zahraniční obchod s vybranými státy v mil. EUR*. [on-line]. [cit. 2010-11-07]
<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/6008-10>

- [26] Český statistický úřad. *Analýza makroekonomického vývoje v roce 2002*. [on-line]. [cit. 2010-12-5]
http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/publ/1101-03-v_roce_2002
- [27] Český statistický úřad. *Deflace*. [on-line]. [cit. 2010-9-29]
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/deflace>
- [28] Český statistický úřad. *Indexy spotřebitelských cen - inflace - srpen 2010*. [on-line]. [cit. 2010-9-24]
<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc090910.doc>
- [29] Český statistický úřad. *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2008*. [on-line]. [cit. 2010-9-29]
<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc010909.doc>
- [30] Český statistický úřad. *Když se řekne inflace, resp. míra inflace...* [on-line]. [cit. 2010-12-1]
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#1
- [31] Český statistický úřad. *Přímé zahraniční investice - vybrané přínosy a náklady pro českou ekonomiku*. [on-line]. [cit. 2010-11-29]
<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta120208.doc>
- [32] Český statistický úřad. *Tendence a faktory makroekonomického vývoje v roce 2006 (v kontextu s dlouhodobými trendy)*. [on-line]. [cit. 2010-12-5]
<http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1101-07>
- [33] Český statistický úřad. *Zahraniční obchod*. [on-line]. [cit. 2010-12-1]
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zo>
- [34] ČT24. *Premiéři V4 se v Budapešti shodli na třech hlavních prioritách*. [on-line]. [cit. 2010-11-19]
<http://www.ct24.cz/svet/96286-premieri-v4-se-v-budapesti-shodli-na-trech-hlavnich-prioritach/>
- [35] E15.cz. *Česko loni přilákalo investice ze zahraničí za 52 miliard korun*. [on-line]. [cit. 2010-11-29]
<http://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/cesko-loni-prilakalo-investice-ze-zahranici-za-52-miliard-korun>
- [36] Ekonom.iHNed.cz. *Jak rychle rostla česká ekonomika?* [on-line]. [cit. 2010-10-28]
<http://ekonom.ihned.cz/c1-16021040-jak-rychle-rostla-ceska-ekonomika>
- [37] Ekonomika.iHNed.cz. *ČNB zřejmě zlepší odhad vývoje české ekonomiky*. [on-line]. [cit. 2010-11-26]
<http://ekonomika.ihned.cz/c1-47390280-cnb-zrejme-zlepsi-odhad-vyvoje-ceske-ekonomiky>
- [38] Ekonomika.iHNed.cz. *Maďarská inflace zrychlila v červnu tempo růstu na 8,6 procenta*. [on-line]. [cit. 2010-12-5]
<http://ekonomika.ihned.cz/c1-21587150-madarska-inflace-zrychlila-tempo-rustu-v-cervnu-na-8-6-procenta>

- [39] Ekonomika.iHNed.cz. *Polská inflace vzrostla na 4,3 procenta*. [on-line]. [cit. 2010-12-5]
<http://ekonomika.ihned.cz/c1-22973690>
- [40] EurActiv.cz. *Podle ekonomů je na hodnocení eura na Slovensku ještě čas*. [on-line]. [cit. 2010-11-24]
<http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/na-hodnoceni-eura-na-slovensku-je-jeste-brzy-rikaji-ekonomove-007237>
- [41] Euroskop.cz. *Vnější ekonomické vztahy*. [on-line]. [cit. 2010-11-26]
<http://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-ekonomicke-vztahy/>
- [42] Euroskop.cz. *Volný pohyb zboží*. [on-line]. [cit. 2010-11-26]
<http://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>
- [43] Euroskop.cz. *Vstup ČR do EU*. [on-line]. [cit. 2010-9-27]
<http://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>
- [44] Eurostat. *EU direct investments - Main indicators*. [on-line]. [cit. 2010-11-12]
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=bop_fdi_main&lang=en
- [45] Eurostat. *EU27 Trade Since 1995 By SITC*. [on-line]. [cit. 2010-9-20]
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/external_trade/data/database
- [46] Eurostat. *European Union direct investments. Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)*. [on-line]. [cit. 2010-11-13]
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/bop_fdi_esms.htm
- [47] Eurostat. *Exports and imports by Member States of the EU/third countries - Current prices*. [on-line]. [cit. 2010-11-27]
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_exi_c&lang=en
- [48] Eurostat. *GDP and main components - Current prices*. [on-line]. [cit. 2010-11-27]
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_c&lang=en
- [49] Eurostat. *GDP and main components – volumes*. [on-line]. [cit. 2010-9-12]
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=namq_gdp_k&lang=en
- [50] Eurostat. *HICP - all items - annual average inflation rate*. [on-line]. [cit. 2010-9-7]
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>
- [51] Eurostat. *HICP (2005=100) - Monthly data (annual rate of change)*. [on-line]. [cit. 2010-11-19]
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_hicp_manr&lang=en
- [52] Eurostat. *Real GDP Growth Rate*. [on-line]. [cit. 2010-9-7]
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>
- [53] Eurostat. *Statistics on the trading of goods – User guide*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006. ISBN 92-79-01577.

- [on-line]. [cit. 2010-10-31]
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BM-06-001/EN/KS-BM-06-001-EN.PDF
- [54] Eurostat. *Unemployment - LFS adjusted series. Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)*. [on-line]. [cit. 2010-9-25]
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/une_esms.htm
- [55] Eurostat. *Unemployment rate by gender*. [on-line]. [cit. 2010-9-12]
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsiem110&plugin=1>
- [56] Eurostat. *Unemployment rate, monthly average, by sex and age groups (%)*. [on-line]. [cit. 2010-11-19]
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_m&lang=en
- [57] FinWeb.iHNed.cz. *Kapitál do Česka teče hlavně z Nizozemska, zrychluje Rusko*. [on-line]. [cit. 2010-11-23]
<http://finweb.ihned.cz/c1-47061920-kapital-do-ceska-tece-hlavne-z-nizozemska-zrychluje-rusko>
- [58] iDNES.cz. *Obavy z vývoje v Maďarsku dopadly na pražskou burzu. Ztratila 4 procenta*. [on-line]. [cit. 2010-11-28]
http://ekonomika.idnes.cz/obavy-z-vyvoje-v-madarsku-dopadly-na-prazskou-burzu-ztratila-4-procenta-1ag-/eko-zahranicni.aspx?c=A100604_142832_eko-zahranicni_fih
- [59] iDNES.cz. *Ministři prodali Telecom Španělsko*. [on-line]. [cit. 2010-11-13]
http://ekonomika.idnes.cz/ekoakcie.aspx?r=ekoakcie&c=A050406_121503_ekoakcie_maf&t=A050406_121503_ekoakcie_maf&r2=ekoakcie
- [60] iDNES.cz. *Na Maďarsko doléhá krize na finančních trzích*. [on-line]. [cit. 2010-11-29]
http://finance.idnes.cz/na-madarsko-doleha-krize-na-financnich-trzich-fn5-/inv.asp?c=A081025_115950_inv_hla
- [61] International Visegrad Fund. *Basic Facts*. [on-line]. [cit. 2010-12-3]
<http://visegradfund.org/about/basic-facts/>
- [62] KADEŘÁBKOVÁ, A. *Česká republika v globalizované a znalostně založené ekonomice: vývojové trendy a politické implikace*. [on-line]. [cit. 2010-11-27]
http://mfcrcz/cps/rde/xbcr/mfcr/Studie_Ceska_republika_globalizace200612.pdf.pdf
- [63] Kurzy.cz. *Grafy kurzů měn*. [on-line]. [cit. 2010-12-5]
<http://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/>
- [64] LEGIERSKÁ, Y. *Statistika v cestovním ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. [on-line]. [cit. 2010-11-15]
<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=2a28ba0e-fd4a-487b-8452-38d70c62c1c2>

- [65] MARTÍNEK, A. *Historie zahraničního obchodu*. [on-line]. [cit. 2010-11-07]
<http://www.czech.cz/cz/87958-historie-zahranicniho-obchodu>
- [66] National Statistical Institute of Czech Republic. *Harmonized Indices of Consumer Prices (HICP). Country-specific information on HICP compilation*. [on-line]. [cit. 2010-9-24]
http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/emisannexes/library?l=/data_-_database/theme_2_economy/prc/hicp/metadata_2009pdf_7/EN_1.0_&a=d
- [67] OECD. *Economic Survey of Poland, 2006*. [on-line]. [cit. 2010-12-5]
<http://www.oecd.org/dataoecd/19/10/36957046.pdf>
- [68] OECD. *Ekonomický přehled České republiky, 2008*. [on-line]. [cit. 2010-12-5]
<http://www.oecd.org/dataoecd/61/18/40502371.pdf>
- [69] Peníze.cz. *Polská ekonomika si nevede příliš dobře*. [on-line]. [cit. 2010-11-28]
<http://www.penize.cz/akcie/96937-polska-ekonomika-si-nevede-prilis-dobre>
- [70] SEKKEL, J. V. *Summary of Major Trade Preference Programs*. [on-line]. [cit. 2010-11-26]
http://www.cgdev.org/doc/Trade/Summary_of_Major_Trade_Preference_Programs_Final_12_09.pdf
- [71] The Visegrad Group. *About the Visegrad Group*. [on-line]. [cit. 2010-9-27]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=858>
- [72] The Visegrad Group. *Calendar*. [on-line]. [cit. 2010-11-17]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=859>
- [73] The Visegrad Group. *Contents of Visegrad Cooperation 1999*. [on-line]. [cit. 2010-11-17]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=956&articleID=3937&ctag=articlelist&iid=1>
- [74] The Visegrad Group. *Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union (12 May 2004)*. [on-line]. [cit. 2010-11-19]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=961&articleID=3894&ctag=articlelist&iid=1>
- [75] The Visegrad Group. *History of the Visegrad Group*. [on-line]. [cit. 2010-9-27]
<http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=938>
- [76] Týden.cz. *Visegrádská skupina podpoří Polsko a Maďarsko v evropském předsednictví*. [on-line]. [cit. 2010-11-19]
http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/visegradska-skupina-podpori-polsko-a-madarsko-v-evropskem-predsednictvi_185312.html
- [77] U.S. Department of State. *Czech Republic*. [on-line]. [cit. 2010-11-25]
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3237.htm>

- [78] U.S. Department of State. *Hungary*. [on-line]. [cit. 2010-11-24]
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/26566.htm>
- [79] U.S. Department of State. *Poland*. [on-line]. [cit. 2010-11-25]
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2875.htm>
- [80] U.S. Department of State. *Slovakia*. [on-line]. [cit. 2010-11-24]
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3430.htm>
- [81] Velvyslanectví Polské republiky v Praze. *Polský export vzrostl v období leden - květen 2010 o 17,8 %, import o 16,2 %*. [on-line]. [cit. 2010-11-28]
<http://praha.trade.gov.pl/cz/aktualnosci/article/y,2010,a,10164,.html>
- [82] Velvyslanectví Polské republiky v Praze. *Přímé zahraniční investice v Polsku v roce 2009 podle NBP*. [on-line]. [cit. 2010-11-28]
http://praha.trade.gov.pl/cz/aktualnosci/article/a,7803,Prime_zahranicni_investice_v_Polsku_v_roce_2009_podle_NBP.html

Seznam tabulek

Tabulka 1 ČR – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %)	33
Tabulka 2 ČR – vývoz zboží (2000 – 2009)	35
Tabulka 3 ČR – dovoz zboží (2000 – 2009)	35
Tabulka 4 ČR – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR).....	36
Tabulka 5 ČR – příliv PZI (2000–2009)	37
Tabulka 6 Slovensko – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %)	38
Tabulka 7 Slovensko – vývoz zboží (2000 – 2009).....	39
Tabulka 8 Slovensko – dovoz zboží (2000 – 2009).....	40
Tabulka 9 Slovensko – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)	40
Tabulka 10 Slovensko – příliv PZI (2000 – 2009).....	41
Tabulka 11 Polsko – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %).....	43
Tabulka 12 Polsko – vývoz zboží (2000 – 2009).....	44
Tabulka 13 Polsko – dovoz zboží (2000–2009).....	45
Tabulka 14 Polsko – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR)	45
Tabulka 15 Polsko – příliv PZI (2000 – 2007)	46
Tabulka 16 Maďarsko – ukazatele vnitřní rovnováhy v letech 2000 až 2009 (v %)	47
Tabulka 17 Maďarsko – vývoz zboží (2000 – 2009).....	49
Tabulka 18 Maďarsko – dovoz zboží (2000–2009).....	49
Tabulka 19 Maďarsko – obchodní bilance v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR).....	50
Tabulka 20 Maďarsko – příliv PZI (2000 – 2009).....	51
Tabulka 21 Korelace tempa růstu reálného HDP (1. čtvrtletí 2000 až 2. čtvrtletí 2010)...	52
Tabulka 22 Korelace meziroční míry inflace (leden 2000 až srpen 2010)	55
Tabulka 23 Korelace míry nezaměstnanosti (leden 2000 až srpen 2010).....	56
Tabulka 24 Podíl EU 15 na obchodu ČR v letech 2000 až 2009 (v %).....	62
Tabulka 25 Podíl EU 27 na obchodu ČR v letech 2000 až 2009 (v %).....	62
Tabulka 26 ČR - obchodní partneři v roce 2009.....	66
Tabulka 27 ČR – obchodní partneři v roce 2009 – údaje ČSÚ.....	67
Tabulka 28 Podíl EU 15 na obchodu Slovenska v letech 2000 až 2009 (v %).....	69

Tabulka 29 Podíl EU 27 na obchodu Slovenska v letech 2000 až 2009 (v %)	70
Tabulka 30 Slovensko – obchodní partneri v roce 2009	73
Tabulka 31 Podíl EU 15 na obchodu Polska v letech 2000 až 2009 (v %)	75
Tabulka 32 Podíl EU 27 na obchodu Polska v letech 2000 až 2009 (v %)	76
Tabulka 33 Polsko – obchodní partneri v roce 2009	79
Tabulka 34 Podíl EU 15 na obchodu Maďarska v letech 2000 až 2009 (v %)	80
Tabulka 35 Podíl EU 27 na obchodu Maďarska v letech 2000 až 2009 (v %)	81
Tabulka 36 Maďarsko – obchodní partneri v roce 2009	84
Tabulka 37 Investoři do států V4 v letech 2001–2007	90
Tabulka 38 Podíl EU na PZI do České republiky v letech 2000 až 2007 (v %)	90
Tabulka 39 Investoři do České republiky v letech 2001–2007	91
Tabulka 40 Podíl EU na PZI na Slovensko v letech 2000 až 2007 (v %)	92
Tabulka 41 Investoři na Slovensko v letech 2001–2007	92
Tabulka 42 Podíl EU na PZI do Polska v letech 2000 až 2007 (v %)	93
Tabulka 43 Investoři do Polska v letech 2001–2007	94
Tabulka 44 Podíl EU na PZI do Maďarska v letech 2000 až 2007 (v %)	95
Tabulka 45 Investoři do Maďarska v letech 2001–2007	95

Seznam grafů

Obrázek 1 Tempo růstu reálného HDP ve státech V4 v letech 2000 až 2009 (v %)	27
Obrázek 2 Průměrná meziroční míra inflace ve státech V4 v letech 2000 až 2009 (v %). 28	
Obrázek 3 Míra nezaměstnanosti ve státech V4 v letech 2000 až 2009 (v %)	29
Obrázek 4 Vývoz ze států V4 v letech 2000 až 2009 (v mld. EUR).....	30
Obrázek 5 Dovoz do států V4 v letech 2000 až 2009 (v mld. EUR)	30
Obrázek 6 Saldo obchodní bilance států V4 v letech 2000 až 2009 (v mld. EUR)	31
Obrázek 7 Příliv PZI do států V4 v letech 2000 až 2007 (v mld. EUR).....	31
Obrázek 8 Vývoz ČR – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)	63
Obrázek 9 Dovoz ČR – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)	64
Obrázek 10 Dovoz ČR – vývoj 2. a 3. největšího obchodního partnera (2000–2009)	65
Obrázek 11 ČR - obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR).....	68
Obrázek 12 Vývoz Slovenska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)	71
Obrázek 13 Dovoz Slovenska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)	72
Obrázek 14 Slovensko – obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR).....	74
Obrázek 15 Slovensko – obchod s ČR v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR).....	74
Obrázek 16 Vývoz Polska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009).....	77
Obrázek 17 Dovoz Polska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009).....	78
Obrázek 18 Polsko – obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR).....	79
Obrázek 19 Vývoz Maďarska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)	82
Obrázek 20 Dovoz Maďarska – vývoj podílu obchodních partnerů (2000 – 2009)	83
Obrázek 21 Maďarsko – obchod s Německem v letech 2000 až 2009 (v mil. EUR).....	85